

3RP
ÜLKE
BÖLÜMÜ

2019/2020

TÜRKİYE

3RP

REGIONAL
REFUGEE &
RESILIENCE PLAN

IN RESPONSE TO THE SYRIA CRISIS

İÇİNDEKİLER

Mevcut Durum | 5

İhtiyaçlar | 7

Müdahale | 9

Sosyal Koruma | 10

Kalıcı Çözümler Stratejisi | 11

Ortaklıklar ve Koordinasyon | 12

Hesap Verilebilirlik Çerçevesi | 13

 Koruma Sektör Müdahalesi | 14

 Gıda Güvenliği ve Tarım Sektör Müdahalesi | 30

 Eğitim Sektör Müdahalesi | 44

 Sağlık Sektör Müdahalesi | 58

 Temel İhtiyaçlar Sektör Müdahalesi | 72

 Geçim Kaynakları Sektör Müdahalesi | 84

Kurum Bazında Mali Gereksinimler | 96

3RP Ortakları Listesi | 97

Kapak Fotoğrafı:
IOM / Muse Mohammed

Tasarım:
UNHCR / Julia Klement

Detaylı bilgi için:
www.3rpsyriacrisis.org

Fotoğraf:
UNHCR / E. Gürel

MEVCUT DURUM

Türkiye, dünyanın en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır. 2018 yılında geçici koruma sağlanan Suriyeli sayısı 3,6 milyona ulaşmıştır¹ ve bu nüfusun yaklaşık yansı çocuklardan oluşmaktadır. Suriye uyruklu yabancıların sadece yaklaşık yüzde 5'i 13 resmi geçici barınma merkezinde yaşarken², geri kalan yüzde 96'lık kesim kentlerde, kent çevresinde ve kırsal alanlarda ev sahibi toplulukla iç içe yaşamaktadır. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çoğunluğu Güneydoğu Anadolu'da yaşamaktadır. Diğer taraftan, İstanbul, İzmir ve Ankara gibibüyük şehirlerde de önemli bir nüfus bulunmaktadır. Sadece İstanbul'da 500 binin üzerinde mülteci yaşadığı tahmin edilmektedir, bu da İstanbul'u Türkiye'nin en fazla mülteci barındıran şehri yapmaktadır. Bununla birlikte Hatay, Mersin, Adana ve Konya gibi Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışındaki büyük şehirlerde de kayda değer sayıda geçici koruma sağlanan Suriyeli bulunmaktadır.

2018 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti bazı geçici barınma merkezlerini birleştirme ve kapatma kararı almıştır. Bu karar doğrultusunda, şimdiye kadar 6 geçici barınma merkezi kapatılmıştır. Bu merkezlerde kalanlar, kendi tercihleri doğrultusunda kentsel alanlara ya da başka geçici barınma merkezlerine taşınmıştır. Bu yer değiştirme süreci sonucunda 45 bin Suriyeli ve az sayıda Iraklı, ağırlıklı olarak Türkiye'nin güneydoğusundaki illere taşınmıştır. Çoğunluk, ev sahibi toplulukla bir arada yaşamayı ve geçici barınma merkezlerinin bulunduğu illerde kalmayı tercih etmiştir. Bu süreç, yardımlara bağımlılığın azaltılması yönünde atılmış önemli bir adım olmakla birlikte, yerinden edilme durumunun getirdiği zorluk ve olumsuzlukları ortadan kaldırmak anlamında da gelişme kaydedildiğini göstermektedir.

Suriye'de önemli gelişmeler olmadığı sürece, geçici koruma sağlanan Suriyeli sayısının görece olarak sabit kalacağı öngörülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Suriyelilere karşı izlediği açık kapı politikasını devam ettirirken güvenlik açısından yaşanabilecek

sorunlara karşı sınırları sıkı bir biçimde yönetmeyi sürdürmektedir. Mültecilerin kendiliğinden geri dönüş yapmaya devam etmeleri beklenmektedir.

Suriye'ye gönüllü, güvenli ve insan onuruna yakışır geri dönüşlerin yapılmasının sürdürülebilirliği beklentilerinin önünde devamlılık arz eden güvensizlik, konut, arsa ve arazi sorunları ve yaşanan şiddet olayları sebebiyle ülke içinde devam eden büyük ölçekli yerinden edilme durumları gibi engeller bulunmaktadır. Hür iradesiyle, bilinçli olarak geri dönmeyi seçen geçici koruma sağlanan Suriyelilerin işlemleri, Türkiye'nin yasal çerçevesinde düzenlenen gönüllü geri dönüş usullerine göre yapılır. Suriye'ye geri dönüşlerin izlenmesi, hem hükümet hem de 3RP ortakları için öncelikli yerini korumaktadır. Fakat sayılarda 2019 planlamasını etkileyecek düzeyde bir artış yaşanması beklenmemektedir. Dolayısıyla, 2019 yılında da geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve ev sahibi topluluğa verilecek destek ve yardımlar öncelikli hedef olmaya devam edecektir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, son tahminlere göre geçici koruma sağlanan Suriyeliler için 37 milyar ABD dolarını aşan bir kaynak ayırarak mülteci müdahalesinden doğan mali sorumluluğun büyük kısmını üstlenmiştir. Suriye'deki krizin devam etmesi ve mülteci durumunun uzaması ile birlikte, Türkiye geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve ev sahibi topluluğun ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak amacıyla uluslararası sorumluluğun daha fazla paylaşılması için çağrıda bulunmaktadır.

Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı (3RP) çerçevesinde bu yatırımı destekleyici ve uluslararası finans kuruluşları gibi kalkınma ortaklarının sunduğu desteği tamamlayıcı faaliyetler yürütülmekte. Uygulamaya konduğu 2015 yılından bu yana, 3RP çerçevesinde Türkiye'deki mülteci müdahalesi için 2,83 milyar dolar kaynak sağlanmıştır. Eldeki verilere göre, 2017 yılının başından itibaren 3RP, uluslararası finans kuruluşları ve ikili destek programları çerçevesinde kamu kurumlarına kurumsal

destek faaliyetlerine 3,5 milyar dolar fon ayrılmıştır. Bu kapsamda belediyeler, halk sağlığı, eğitim ve sosyal hizmet sistemleri ve İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) için destek faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, çıkardığı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)³, ve bu kanuna dayanarak hayata geçirdiği Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde Suriyeli mültecilerin sağlık, eğitim, istihdam ve sosyal hizmetler gibi ulusal sistemlere erişimini sağlamaya devam etmektedir. 3RP bu çerçeveye göre geliştirilmiş bir plandır ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine uygulama konusunda destek sağlamayı sürdürecektir.

Suriyeliler, Geçici Koruma Yönetmeliği⁴ sayesinde Türk vatandaşlarıyla aynı merkezlerde sağlık hizmeti almaktadır. Zaman içinde yerel hastaneler en acil ihtiyaçları karşılayacak şekilde büyütülmüş, ancak çok sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapan bölgelerde talep giderek artmış ve bu da hizmet kalitesini olumsuz etkilemiştir. Sağlık sektörü, göçmen sağlığı merkezlerinde ve birimlerinde çalışan Türk doktor ve hemşire kadrosuna Suriyeli sağlık personeli entegrasyonunu sağlayarak geçici koruma sağlanan Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerini geliştirip zenginleştirmiştir. Göçmen sağlığı merkezleri, Türkiye'deki toplum sağlığı merkezleri sisteminin bir parçası olarak faaliyet göstererek sağladığı birinci basamak sağlık hizmetleriyle hastanelerin üzerindeki yükü hafifletmektedir. Planlanan 179 göçmen sağlığı merkezinin 151'inin açılmasıyla sağlık hizmetlerine erişimde gelişmeler kaydedilmiş, dil engelinin zayıflaması ve insan kaynakları kapasitesinin yükselmesiyle birlikte kalitenin düşmesi tehlikesi azalmıştır.

Benzer gelişmeler eğitim sektöründe de yaşanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) geçici koruma sağlanan Suriyelilerin milli eğitim sistemine katılımını desteklemeye devam etmektedir. Okul çağındaki (5-17 yaş) 646 binin üzerinde Suriyeli çocuk örgün eğitim kurumlarına kayıtlıdır ve yükseköğretime devam edenlerin sayısı

Fotoğraf:
UNDP / Mustafa Bilge Satkın

¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713

(erişim tarihi: 04/01/2019)

² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Ekim 2018 verileri.

³ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 11.04.2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmî Gazete.

⁴ Geçici Koruma Yönetmeliği, 22.10.2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete.

Fotoğraf:
UNHCR / E. Gurel

ise 20 binin üzerindedir. Suriyeli gönüllü eğitim personeli, Suriyeli çocukların eğitiminde kritik bir rol oynamaya devam etmektedir. Sosyoekonomik faktörler okula kayıt, devam ve sınıf tekrarı gibi konularda belirgin bir etkiye sahiptir. Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı, devlet destekli okul servisi hizmeti, ve okul pansiyonlarında barınma gibi diğer tamamlayıcı hizmetler bu engellerden bazılarının aşılmasına yardımcı olmaktadır. ŞEY Programı, okula düzenli devamlılığı arttırmanın yanında kız çocukları ile örgün eğitim kapsamındaki ortaokul öğrencilerine daha fazla miktarlarda nakit yardımı sağlamayı amaçlamaktadır. Sosyal koruma, çocuk koruma, eğitim, sosyal uyum ve sürdürülebilirlik bileşenlerini de içeren program, belirlenen hedef gruba özel bir yaklaşım izlemektedir.

Başta risk altındaki kadınlar ve çocuklar olmak üzere, özel ihtiyaç sahipleri 3RP'nin öncelik verdiği gruplar arasında olmaya devam etmektedir. 3RP ortakları, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik önleme ve müdahale faaliyetleri, çocuklara koruma müdahalelerinde bulunulması ve psikososyal destek sağlanması ve geçici koruma altındaki Suriyelilerin hukuk hizmetlerine ve diğer özel hizmetlere erişiminin desteklenmesi de dâhil olmak üzere, hedef odaklı koruma yardımları sağlama kapasitesini yükseltmeye çalışmaktadır. Kadınlar, gençler ve çocuklar için güvenli alanların genişletilmesi ve birincil ve ikincil çocuk koruma hizmetlerinin sağlanmasına öncelik verilmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSŞB), tespit edilen ihtiyaçlara cevap vermeye devam ederek koruma vakalarının yönetimiyle ilgili olarak erişim kapasitesini güçlendirmiştir. Bu kapsamda kadınlar ve

çocuklar için güvenli alan ve konukevi gibi özel hizmetler sağlanmaktadır.

Sosyal Uyum Yardım Programı (SUY), geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında yardıma en çok ihtiyacı olan ailelere gıda gibi temel gereksinimlerini karşılayıp faturalarını ödeyebilmeleri için sağlanan bir nakit yardımı programıdır. 2016 yılında başlatılan bu program çerçevesinde, Ekim 2018 itibarıyla nakit yardımı alan kişi sayısı 1,44 milyonu geçmiştir. SUY Programı, diğer tamamlayıcı nakit temelli yardımlarla birlikte ele alındığında, geçici koruma sağlanan 1,5 milyonun üzerinde Suriyeliye ülkedeki sosyal yardım sistemiyle bağdaşacak biçimde nakit yardımı yapılmıştır. Buna ek olarak, Türkiye genelinde uygulanan ŞEY Programı'nın 2017 yılında tüm mülteci çocukları kapsayacak şekilde genişletilmesi kaydedilen büyük başarılarından biridir ve 2017/2018 eğitim yılında 368.090⁵ Suriyeli öğrenci (kayıt yaptıran öğrencilerin yüzde 61'i) bu programdan faydalanmıştır. ŞEY Programı, aynı zamanda okula devamlılığı ve en hassas durumdaki mülteci çocukların okula kayıt olup devam etmelerini ve gerektiğinde çocuk koruma hizmetlerine yönlendirilmelerini sağlamak üzere bir stratejik çocuk koruma bileşeni de içermektedir.

Nüfus artışının ortaya çıkardığı etkilerle ilgili olarak ilk müdahaleyi gerçekleştiren kurumlar belediyelerdir. Talepteki artış, başta atık ve atık yönetimi, toplu taşıma ve itfaiye hizmetleri olmak üzere, altyapı ve hizmetlerin erişilebilirliği anlamında

zorluklar yaratmaya devam etmektedir. 3RP ortaklarının 2014 yılından bu yana belediyeleri desteklemek üzere sağladığı kaynak 53 milyon dolara ulaşmıştır. Bu kaynakların aktarımı 2016 yılında 8 milyon dolar olarak gerçekleşirken 2018-2019 döneminde üç kat artışla 25 milyon dolara yükselmiştir.

Tesis edilen yasal çerçeve sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve belediye hizmetlerine erişim sağlamanın yanında geçici koruma sağlanan Suriyelilerin işgücü piyasasına ve istihdam hizmetlerine ulaşabilmesini de mümkün kılmaktadır. Ocak 2016'da geçici koruma sağlanan yabancılara çalışma izni başvurusu yapma ve kayıtlı işgücüne katılma hakkı sağlayan Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (bundan böyle "Çalışma İzni Yönetmeliği" olarak anılacaktır) kabul edilmiştir. Bu uygulamayla hedeflenen, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin daha fazla kendi kendini idame edebilir ve daha dayanıklı hâle gelmesidir. Yönetmelik uygulamaya girdiğinden beri, 31 Ekim 2018 tarihi itibarıyla toplamda 60.822 (bunun 32.199'u geçici koruma sağlanan Suriyelilere verilen çalışma izniyen, geriye kalanları ikamet sahibi Suriye uyruklulara aittir) çalışma izni verilmiştir. Geçici koruma sağlanan Suriyeliler, idari ve sosyal engeller (dil engeli vb.) sebebiyle çoğunlukla kayıt dışı ekonominin bir parçasıdır. 2017 yılında yapılan bir çalışmaya göre, gelir getiren bir işte çalıştığını söyleyen Suriyeli kadın oranı sadece yüzde 15'tir.⁷

İHTİYAÇLAR

Suriye'deki kriz 8. yılına girerken komşu ülkelerde mülteci durumunu da uzamaya devam etmektedir. Türk halkı mültecilere cömertlik göstermeye devam etmekte, kamu hizmetleri sistemi ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun öngördüğü uyum prensibine uygun şekilde mültecilere hizmet ulaştırmak gibi zor bir görevi yerine getirmektedir. Kanun uyarınca, hizmetler sağlanırken yabancıların ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin Türk toplumuyla karşılıklı uyumlarını kolaylaştırma hedefi gözetilmelidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Şubat 2018'de Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nı kabul etmiştir. Ayrıca hükümet, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı çerçevesinde, Türkiye'de yasal olarak ikamet eden ve uluslararası koruma sağlanan yabancılara dair gerekli görülen alanlarda politikaları belirleyen Milli Göç Politika Belgesi'ni hazırlamayı tasarlamaktadır.

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin yüzde 95'i ev sahibi toplulukla bir arada yaşadığı için, belediyeler Suriye krizinin getirdiği sonuçlara ilk müdahale eden kurumlar arasındaki yerlerini alarak hizmetlere olan talep artışını karşılamada önemli bir rol üstlenmişlerdir. Mültecilerin varlığı, temel hizmetlere duyulan ihtiyacın yanında sosyal ihtiyaçların ve koruma ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve topluluklar arasındaki sosyal uyumun sağlanabilmesi için belediye düzeyinde yeni hizmetler geliştirilmesini gerektirmektedir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilere, sosyal, koruma ve sosyal uyuma yönelik hizmetlere duydukları ihtiyaçları dile getirmek ve ev sahibi topluluk ve yerel makamlarla diyalog geliştirmek üzere hem yerel düzeyde, hem de belediye düzeyinde katılımcı süreçlerde ve istişari yapılarla, yerel halkın yanında yer alma imkanları yaratılmalıdır.

Kamu hizmetlerine olan talepteki artış tüm sektörlerde kendini göstermektedir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin sayıca çok oldukları Güneydoğu'daki illerde, İstanbul ve diğer büyük şehirlerde, insanların ihtiyaçları kurumların hizmet verme kapasitesinin

üzerinde olmaktadır. Bu durum, genellikle hizmet verilmesi gereken insan sayısının muazzam bir büyüklükte olmasının yanında, yerinden edilme durumunun getirdiği kendine özgü ihtiyaçları karşılamak ve bazı sorunları gidermek için gereken uzmanlık kapasitesinin eksik olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, kamu kuruluşlarının altyapılarını güçlendirebilmek için ek kaynaklara, programlarını ve hizmetlerini Suriyelilerin özel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlemek içinse uzmanlık bilgisine ihtiyacı vardır.

Suriye krizinin uzun süredir devam etmesi sebebiyle, geçici koruma sağlanan Suriyeliler mal varlıklarını tüketme noktasına gelmektedir ve bu nedenle şiddetli bir ekonomik güvensizlik duygusu içinde bulunmaktadır. Hayat pahalılığının artması⁸, konut, kamu hizmetleri ve gıda fiyatlarındaki artış, zaten ihtiyaç sahibi durumunda olan haneleri ve bu hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetlerini olumsuz etkilemektedir.⁹ Yapılan çalışmalar, kentlerdeki Suriyeli hanelerin yüzde 64'ünden fazlasının yoksulluk sınırının altında olduğunu, bu kişilerin yüzde 18,4'ünün de aşırı yoksulluk sınırının altında yaşadığını göstermektedir. Son dönemde yapılan bir çalışmaya göre, yalnız yaşayan kadın hane reisleri (dul, yalnız yaşayan anneler veya kadınlar) bu durumdan oldukça ciddi bir şekilde etkilenmektedir.¹⁰

Dil engeli, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin hizmetlere erişim ve bölge halkına entegrasyonu konusunda en büyük engel olmaya devam etmektedir. Bu durum, özellikle sağlık ve eğitim alanında yaygın biçimde görülmektedir; hizmetler ücretsiz olarak sağlanmaya devam ettiği hâlde, geçici koruma sağlanan Suriyeliler usulleri ve talimatları anlamakta zorluk çektikleri için güçlükler yaşamaktadır. Suriyeli kadınlarla yapılan görüşmeler sonucunda, özellikle koruma ve hukuki yardım hizmetleriyle ilgili hakları konusunda çok az bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Yapılan çalışmalar, günlük yaşamında şiddet,

taciz veya kötü muameleyle karşılaştığı takdirde nereden destek alabileceklerini bilmeme durumunun Suriyeli kadınlar için en temel sorunlardan biri olduğunu ortaya çıkarmaktadır.¹¹

Okul çağındaki çocukların büyük bölümü ülke genelindeki okullara kaydolmuş durumdadır, ancak yaklaşık yüzde 38'lik bir kesim hâlâ okula kayıt değildir ve eğitim fırsatlarından yararlanamamaktadır. İlkokullarda kayıt oranı yüksekken ortaokul ve lise düzeyine bakıldığında büyük bir düşüş görülmektedir. 12 yıllık eğitimi tamamlayabilen çocuk sayısı çok düşüktür. Okula gidemeyen çocuklar homojen bir grup oluşturmamaktadır; farklı profillerde oldukları için uygun bir eğitim yöntemi belirlemek amacıyla özel yaklaşımlara başvurulmalıdır. Bunlara ek olarak, yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrencilerin bir arada eğitim aldığı okullarda eğitim veren öğretmenlerin kültürel olarak öğrenme ve sınıf içi iletişim becerileri konularında desteklenmesi gereklidir.

2018 yılı boyunca geçici koruma sağlanan Suriyeliler ile yapılan katılımcı değerlendirme çalışmalarında, Suriyeliler işgücü piyasasına erişimde yaşadıkları zorlukları dile getirmiştir.¹² Bu çerçevede öne çıkan sorunların dil engeli, hakların bilinmemesi ve işgücü rekabeti olduğu belirtilmiştir.

Çalışma İzni Yönetmeliği istihdama erişim imkânı sağlamakta olsa da çalışma izni alınması konusunda yabancıların ve işverenlerin hakları ve yükümlülükleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması, Türkçe dil becerilerinin eksikliği gibi engeller Suriyelilerin işgücüne katılımını zorlaştırmaktadır. Suriyeli nüfusun işgücüne katılımlarının kolaylaştırılması ve kayıtlı istihdama katılımlarının artırılması adına pek çok yasal ve idari düzenleme yapılmış, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin istihdam edilmesi halinde işverenden alınan çalışma izni harcı 2018 yılı için yüzde kırkın altında uygulanmıştır.¹³ Ayrıca yönetmelik kapsamında mevsimlik tarım veya

⁸ <http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30848>

⁹ Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 6 kişilik bir hanenin asgari harcama sepeti 1.942 TL ve kişi başına 324 TL'dir. Son SUY Dağıtım Sonrası İzleme Raporu uyarınca, son dönemde artan enflasyon sebebiyle (TÜİK, TÜFE verilerine göre Temmuz ayında %15,85, Ekim ayında %25,24) mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamak için çareyi başa çıkma stratejilerinde bulma oranının giderek arttığını ve bu doğrultuda hane borçlanması, çocukların okula gönderilmemesi, çocukların çalıştırılması ve sağlık harcamalarının kısılması gibi yöntemlere başvurulduğunu göstermektedir. Sonuçlar yardım öncesi başlangıç noktasından (2017) hâlâ daha iyi olsa da, SUY programıyla elde edilen sonuçlardaki düşüşler endişe verici bir eğilime işaret etmektedir.

¹⁰ & ¹¹ BM Kadın Birimi: Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadın ve Kız Çocuklarının İhtiyaç Analizi, Haziran 2018.

¹² UNHCR ve ortakları Türkiye'nin 12 ilinde gerçekleştirilen "Geçim Kaynakları ve İşgücü Piyasasına Erişimle İlgili Katılımcı Değerlendirme Çalışması", Eylül-Ekim 2018.

¹³ 2018 yılı için yıllık çalışma izni harç tutarı yabancılar için 615,20 TL iken geçici koruma sağlanan Suriyelilerin istihdam edilmesi halinde işverenden çalışma izni harcı 228,90 TL olarak alınmaktadır.

hayvancılık işlerinde çalışacaklar, çalışma izni muafiyeti kapsamına alınmışlardır. Ancak yine de Çalışma İzni Yönetmeliğinin etkili bir şekilde uygulanmasının desteklenmesine, engellerin azaltılmasına ve Suriyelileri istihdam etmeleri için işverenlere verilen teşviklerin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Geçici koruma sağlanan Suriyeliler yavaş yavaş iş imkânlarına ulaşmayı başarmış olsa da (hanelerin yüzde 86'sından ailelerinde çalışan bir kişi olduğu yanıtı alınmıştır), çalışan mültecilerin yalnızca yüzde 2'si kayıtlı ekonominin bir parçasıdır ve hanelerin yüzde 71'i nitelikli veya güvenilir işlere erişememektedir.¹⁴ Son dönemde yapılan bir analize göre, 3RP ortaklarının çalışmaları 27.100 işin desteklenmesine doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlamıştır. Bu bağlamda iş alanları açılmış, işe yerleştirme çalışmaları yapılmış ve kamu kuruluşlarına gönüllü öğretmenler ve diğer sağlık ve erişim personeli istihdam edilmiştir. Ancak çalışma çağındaki yaklaşık 2 milyontuk Suriyeli nüfus ile ev sahibi topluluğun işsizlik oranları da göz önüne alındığında, mevcut iş olanaklarının geliştirilmesine ve yeni iş alanlarının açılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer taraftan, Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması ve yerel uyum için önemli bir husus olan ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin, işverenlerin nitelikli işgücüne ulaşması için önemli bir araç olarak değerlendirilen MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi almalarının desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2018 yılında yapılan katılımcı değerlendirme çalışmalarında geçici koruma sağlanan Suriyelilerle yapılan görüşmelerde, gençlerin eğitim hayatından iş hayatına geçişte desteklenmesinin Suriyeliler için bir öncelik olduğu ifade edilmiştir. Çalışmalarda gençlerin güçlendirilmesinin önemine vurgu yapılmış; kadınların, erkeklerin, kız ve erkek çocuklarının hizmetlere eşit bir şekilde erişebilmesi için toplumsal cinsiyet perspektifine ağırlık verilmiştir.

Bireylerin koruma konusundaki endişeleri ortadan kalkmış değildir. Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru kadınların ve erkeklerin güvenli barınma imkânları kısıtlıdır. Ulusal ve yerel düzeyde yetkili makamlarla iyi bir koordinasyon ve işbirliği sağlanmış olsa da, mağdurlara daimi bir barınma hizmeti sunulmaması bir eksikliklerdir.

Erken yaşta ve zorla evlilik, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda belirtilen müdahale ve tedbirler yararına çalışan 3RP ortakları için kritik önemini koruyan bir meseledir. Bu konuda çalışmalar devam etse de, Milli Eylem Planı ve Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Strateji Belgesi'ni destekleyecek şekilde programın kapsamı genişletilmelidir. Zararlı kültürel ve geleneksel uygulamalar geçim sıkıntısı ve kendi kendini idame ettirme imkânlarının yokluğuyla bir araya geldiğinde sürekli bir risk durumunu beraberinde getirmektedir. Çünkü bu durumdaki birçok aile erken yaşta evliliği kendileri ve çocukları için geleceği garantilemenin tek yolu olarak görmektedir. Kendi kendini idame ettirecek durumda olmayan aileler de çözümü çocuklarını işgücüne dâhil etmekte bulmaktadırlar. Özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerin sokaklarında ve sanayi bölgelerinde, çocuklar sömürüye dayanan tehlikeli koşullarda çalışmaktadır. Sahadaki gözlemler, çocukların da içinde bulunduğu giderek artan bir Suriyeli nüfusun mevsimlik tarım işlerinde çalıştığını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin güneydoğusunda ev sahibi toplulukla bir arada yaşayan Suriyeli sayısı 1,3 milyonun üzerindedir. Toplam nüfusta yüzde 20 artışa karşılık gelen bu durum, yıllık 70 milyar litre ilave su tüketimini ve 1 milyon ton katı atık üretimini beraberinde getirmektedir. Şu anda 3RP çerçevesinde belediyelere sağlanan destek, bu ilave ihtiyaçların ancak yüzde 10'unu karşılamaktadır. Dolayısıyla, altyapı geliştirme ve toplu taşıma alanlarına destek sağlamakla beraber belediyelerin artan hizmet ve altyapı ihtiyaçlarıyla ilgili planlama ve bütçeleme kapasitelerini teknik olarak güçlendirmek hayati bir önem taşımaktadır.

3RP çerçevesinde yapılan sektörel müdahalelerin hedefi, bu ihtiyaçları birleştirici ve bütünlüyci bir temelde karşılamaktır. Yaşlılar, engelliler, risk altındaki çocuklar ve kadınlar gibi özel ihtiyaç sahibi gruplara özel bir önem verilmektedir. 3RP, açık bir şekilde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır; ancak 3RP ortakları, Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı diğer tabiiyetlerden 350.000 şartlı mülteciye ve uluslararası koruma statüsü sahibine de hiçbir ayırım gözetmeksizin hizmet sağlamayı sürdürmektedir.

Fotoğraf:
UNDP / Mustafa Bilge Satkın

MÜDAHALE

Müdahale, ulusal iltica sistemi çerçevesinde uygulanmaktadır. Türkiye'deki yasal çerçeve, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin hizmetlere Türk vatandaşlarıyla aynı şekilde erişme hakkına vurguda bulunmaktadır. Hükümet, bu zorluğun üstesinden gelmek için yoğun çaba sarf etmektedir; bu çerçevede kamu sistemi ve ulusal kurumlar, Suriyeli ailelerin sağlık hizmetlerine, eğitim hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişim sağlamaları ve Çalışma İzni Yönetmeliği sayesinde doğan çalışma fırsatları aracılığıyla kendi kendine yeterli hâle gelmeleri için hizmetlerini genişletmiştir. 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ana hatlarıyla belirtilen politika ve eylemlerin yasal ve operasyonel çerçeveyi güçlendirmesi beklenmektedir. 3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin hizmetlerden, hizmet sunumu kalitesinde olumsuz bir etki yaşamaksızın faydalanabilmeleri amacıyla hükümete destek sağlamak üzere çalışırken, aynı zamanda geçici koruma sağlanan Suriyelilerin acil ihtiyaçlarını karşılamaya da devam etmektedir.

Ortaklar ve sektör çalışma grupları, 2018 yılı boyunca müdahalelerinde uzun vadeli çözümler, sürdürülebilir planlama ve dayanıklılık konularında yoğun çabalar sarf etmeye devam etmiştir. Müdahaleye ilişkin bu öncelik, kamu kurumlarına ek mali kaynak, insan kaynağı ve altyapı kaynağı açısından katkı sunulması veya sistemlerin güçlendirilmesine ve mevcut kapasitelerin artırılmasına destek sağlanması amacıyla 3RP ortakları tarafından hızla artan biçimde aktarılan meblağ ile en iyi şekilde gözler önüne serilmektedir. Bu tür çalışmalara 2017 yılında 183 milyon dolar finanse edilmişken, bu miktar 2018 yılında en az yüzde 33'lük bir artışla 245 milyon dolara yükselecektir.¹⁵ Aşağıdaki uygulamaya yönelik ilkeler üzerinde mutabık kalınmıştır ve bu ilkeler, 3RP'nin stratejik yöneliminin belirlenmesine ışık tutmaya devam edecektir.

- Ulusal ve yerel kurumlar aracılığıyla yardım ve hizmet sunumuna yönelik desteğin önceliklendirilmesi
- Hizmetlere talebin arzi aştığı durumlarda hedefe yönelik geçici yardım sağlanması ve bu yardımın ulusal hizmetlere entegre edilmesi amacıyla strateji üretilmesi
- Farkındalığı artırmak ve ihtiyaç sahibi kişilerin mevcut hizmetlere ulaşmalarını sağlamak için erişim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
- Hizmet sağlayıcılar arasındaki sevklerin güçlendirilmesi ve sevk takibinin yapılması için gerekli kurumsal kapasitenin desteklenmesi
- Kendi kendine yeterliliğe yönelik fırsatların artırılması için net bir hedef (işgücü piyasasına erişim, yükseköğrenime erişim, sosyal katılım) doğrultusunda eğitim (örneğin; dil eğitimi, mesleki eğitim ve beceri geliştirme eğitimi) sağlanması

Ortaklar, geçici koruma sağlanan Suriyelilere yönelik kalıcı çözümlerin amacına ulaşması için aşağıdaki stratejik hedeflere odaklanarak hareket etmenin gerekli olduğu sonucuna varmıştır.

- İhtiyaç sahibi çocukların erken aşamada tespiti ve sunulan hizmetlerin onların ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesine yönelik çocuk koruma sistemleri de dâhil olmak üzere ulusal koruma sistemlerinin desteklenmesi yoluyla geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere koruma sağlanmasına katkıda bulunmaya devam edilmesi
- Ulusal ve yerel sistemler aracılığıyla temel hizmet (sağlık, eğitim, sosyal hizmetler) sunumunun desteklenmeye devam edilmesi
- Yoksulluk ve yerinden edilmenin etkilerine maruziyetin azaltılması ve özel ihtiyaçların karşılanması amacıyla geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve hassas durumdaki Türk vatandaşlarına devamlı şekilde hedefe yönelik acil yardım sağlanması
- Geçici koruma sağlanan Suriyeliler ve hassas durumdaki Türk vatandaşlarına yönelik geçim kaynakları ve iş olanaklarının artırılmasının desteklenmesi

¹⁴ WFP, Geçim Kaynakları Araştırması, Kesin Olmayan Sonuçlara İlişkin Sunum, Temmuz 2018 ve Kapsamlı Zarar Görebilirlik Haritalama Çalışması, Mayıs 2018.

¹⁵ 3RP Kurumlar Arası, 3RP 2017-2018'de Kamu Kurumlarına Sağlanan Destek, Eylül 2018.

SOSYAL KORUMA

Sosyal koruma ve sosyal güvenlik¹⁶, yoksulluğun, hassas durumun, yoksulluktan kaynaklanan sosyal dışlanmanın veya diğer hassas durumların yaşam döngüsü boyunca azaltılması ve ortadan kaldırılması amacıyla tasarlanmış bir dizi politika ve program olarak tanımlanmaktadır. Sosyal koruma, temel hizmetlere erişimi desteklemenin yanında, ailelerin, çocuklar ile hassas durumdaki diğer aile fertlerinin bakımını sağlama becerilerini güçlendirmektedir. Ayrıca, daha hakkaniyetli bir ortamın yaratılması, sosyal uyumun sağlanması ve insani ve ekonomik gelişmenin desteklenmesinde son derece önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal koruma politikaları genel olarak şu dokuz temel alanı kapsamaktadır: çocuk ve aile yardımları, annelik yardımı, işsizlik desteği, iş kazalarına ilişkin yardımlar, hastalık yardımları, sağlık yardımı (tıbbi bakım), ileri yaş yardımları, maluliyet yardımları ve ölüm yardımları.

Türk sosyal koruma sistemi kapsamında hem sosyal güvenlik hem de sosyal hizmetler ve yardım bileşenleri bulunmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi, toplumun genel olarak ulusal sağlık hizmetleri, emeklilik yardımları ve işsizlik sigortası biçimlerinde sigorta kapsamına alınmasını amaçlamaktadır. Genel sağlık hizmetleri ve bazı hassas durumdaki gruplara sağlanan primler hariç olmak üzere, sosyal güvenlik temelde kişinin kendisi finanse etmesine dayalıdır. Sosyal hizmetler ve yardım sistemiyle yoksulluğun azaltılması ve özel ihtiyaç sahibi kişi ve gruplara sosyal bakım sağlanması hedeflenmektedir.

Resmi iş olanaklarının ve çalışma izinlerinin yalnızca sınırlı sayıda geçici koruma sağlanan Suriyeliye sağlandığı göz önünde bulundurulduğunda, sosyal koruma 3RP müdahalesinin en temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. 3RP ortakları, sosyal hizmet ve hedefe yönelik sosyal yardım sağlanması sürecine büyük ölçüde katkı sunarken, aynı zamanda genel sosyal koruma sisteminin güçlendirilmesini de desteklemektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, Türkiye’de yasal olarak ikamet eden yabancıların mevcut altyapı ve süreçler aracılığıyla sosyal yardıma erişim sağlamalarına olanak tanımaktadır. 3RP ortakları, yerel merkezli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla nakit temelli destek sunmak ve İŞKUR ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Sosyal Hizmet Merkezleri

ve diğer yerel kurumlar aracılığıyla sosyal hizmetlere ve istihdam hizmetlerine erişim olanağı sağlamak üzere Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

3RP ortakları, 2019 yılında kayıtlı istihdam artan erişim sağlanmasına öncelik vermeye devam edecektir. Geçici koruma sağlanan Suriyeliler, kayıtlı istihdam aracılığıyla resmi sosyal güvenlik kapsamına alınmalarıyla sonuçlanacak biçimde sosyal güvenlik sistemine katkı sağlayacaklardır. İşsizlere ve aynı zamanda kayıtdışı çalışan kişilere (gençlere odaklanılmak üzere) resmi işgücü piyasasına adım atmalarına olanak sağlayabilecek hizmetlere erişmelerine yönelik nitelikleri kazandırmak amacıyla gerekli bilgi ve beceriler sunulacaktır. Ayrıca, işverenler yanlarında kayıtlı olarak eleman çalıştırmak ve bu kişileri sosyal güvenlik sistemine kaydettirmek üzere desteklenecektir.

Özel ihtiyaç sahibi kişiler; çocukların, ergenlerin, engellilerin ve yaşlıların ihtiyaçlarının karşılandığı özel sosyal hizmetlere dâhil olmalarında artış sağlanacak biçimde hizmetlere erişim konusunda güçlendirilecektir. Topluluk, özel ihtiyaç sahibi kişileri tespit etmek ve bu kişilerin uygun hizmetlere erişiminin sağlanmasına yardımcı olmak üzere güçlendirilecektir.

KALICI ÇÖZÜMLER STRATEJİSİ

Mülteci müdahalesi, mültecilerin yaşamlarını yeniden inşa etmelerine ve insan onuruna yakışır biçimde ve barış içinde yaşamalarına olanak tanıyan çözümler bulmayı amaçlamaktadır. Bu çözümler, gönüllü geri dönüş, üçüncü ülkeye yerleştirme ve yerel entegrasyonu içermektedir. Dayanıklılık ve kendi kendine yeterlilik, her bir kalıcı çözümün uygulanması için ön koşul olup bunların artırılmasına yönelik yoğun çabalar sarf edilmektedir.

Türkiye’deki yasal çerçeve, sosyal ve ekonomik kapsayıcılığa olanak tanımaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, hak ve hizmet temelli bir çerçeve sunmakta olup uluslararası koruma başvuru sahipleri, uluslararası koruma statüsü sahipleri ve geçici koruma sağlanan kişilerin sosyal ve hukuki açıdan korunmasına yönelik güvenceleri ortaya koyan diğer mevzuatı da tamamlamaya niteliktedir. “Uyum” ifadesinin tanımlarken Kanunun amacı, üçüncü tarafların desteğine duyulan bağımlılığı azaltmak ve yabancıların ve uluslararası koruma faydalanıcılarının ev sahibi topluluk bünyesinde uyum içinde yaşayabilecekleri bir ortam hazırlamaktır. Bütün faaliyetler,

mültecileri bağımsız olarak aktif olmak, içinde bulunduğu topluluğa katkı sağlamak ve kendi kendine yeterliliğine katkıda bulunmak üzere gerekli bilgi ve becerilerle donatılmaktadır.

Üçüncü ülkeye yerleştirme, Türkiye’de yaşayan en hassas durumdaki bazı kişilere sunulan bir seçenek olmaya devam etmektedir. Üçüncü ülkeye yerleştirme kotalarında küresel bir azalma gözlemlenmekle birlikte Türkiye, 2019 yılında üçüncü ülkeye yerleştirme kotasının aynı düzeyde kalmasını ve tamamlayıcı yolların geliştirilmesini sağlamaya devam edecektir. Tamamlayıcı yolların kalıcı çözüm seçenekleri yaratma potansiyeli olmakla birlikte, mülteciler bu yollara erişimde hukuki, idari ve uygulamaya yönelik engellerle karşı karşıya kalmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ikincil mevzuat, gönüllü geri dönüş usullerini düzenleyen hükümleri bünyesinde barındırmaktadır. GİGM’e sağlanan destek, geri dönüşlerin bilgilendirilmiş onay yoluyla gönüllü nitelikte gerçekleştirilmesini

sağlama amacı da dâhil olmak üzere ilgili usullerin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve 3RP ortakları, geri dönüşlerin hazırlanmasında nüfus kaydının ve eğitim sertifikaları ile mesleki yeterlilik sertifikalarının belgelendirilmesine erişim gibi tespit edilen engellerin ele alınması konusunda işbirliği yapmaktadır.

2018 yılında, geçici koruma sağlanan ve ülkesine geri dönmek isteyen Suriyelilerle Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Hatay, İstanbul ve İzmir’de toplam 18.690¹⁷ mülakat gerçekleştirilmiştir. Gönüllü geri dönüş süreçleri, GİGM ile işbirliği içinde gözlemlenmeye devam edecektir ve buna yönelik kapasite daha da artırılabilecektir. Suriyeli topluluklarla endişeleri ve geri dönüş planları üzerine artan diyalog sağlanması ve nüfus hareketlerinin haritalandırılması, Türkiye’de mülteci durumuna müdahalede bulunan aktörlerin konu hakkında güncel bilgilere sahip olmalarını ve mevcut durumun değişmesi hâlinde yeni koşullara göre gereken hazırlıkları yapabilmelerini sağlayacaktır.

Fotoğraf:
UNDP / Mustafa Bilge Satkın

¹⁶ Sosyal koruma sistemleri, primli programlar (sosyal güvenlik) ve sosyal yardım dâhil primsiz (vergilerle finanse edilen) yardımlardan oluşan karma programlar aracılığıyla bütün politika alanlarını kapsamaktadır.

¹⁷ Ekim 2018 itibarıyla UNHCR tarafından gözlemlenen gönüllü geri dönüş mülakatları.

ORTAKLIK VE KOORDİNASYON

3RP'nin amacı, 3RP ortaklarının geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve benzer şekilde ev sahibi topluluklara yönelik daha iyi sonuçlar elde etmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Devleti rehberliğinde çalışmalarını sağlamaktır. 3RP; şeffaf, karşılıklı saygı esasına dayalı ve karşılıklı olarak fayda sağlayacak biçimde birlikte çalışma yoluyla kaynakların birleştirilmesi ve güçlendirilmesi için mevcut ortaklıkların genişletilmesine yönelik bir platformdur.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), mevcut mevzuat kapsamında Türkiye'de bulunan tüm yabancılara yönelik politika ve süreçlerin yürütülmesinden sorumlu temel kurumdur.¹⁸ Aynı zamanda, Türkiye'de yaşayan geçici koruma ve uluslararası koruma başvuru sahipleri (kayıt, belgelendirme ve mülteci statüsü belirlemeye ilişkin iş ve işlemler dâhil), vatansız kişiler ve diğer yabancılara ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinden sorumlu tek makamdır.

Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı dâhil icracı bakanlıkların tamamı, sektör önceliklerini tanımlamakta ve bu öncelikler konusunda 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda belirtilen politikalar ve faaliyetlerle uyumlu olarak eşgüdümlü bir biçimde hareket etmektedir. Bu öncelikler, 3RP sektör planlarının temelini oluşturmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin gösterdiği liderlik sayesinde, ortaklar mültecilerin en acil ihtiyaçlarını karşılama ve onların ulusal sistemlere katılımını destekleme konusunda ulusal ve yerel kurumlarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadırlar. Böylece 3RP ortakları, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'ler) kapsamında ortaya konan önceliklere doğrudan katkıda bulunmakta ve mülteciler dâhil toplumun bütün kesimlerine

yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesine atıfta bulunan "Kimseyi Geride Bırakma" ilkesine bağlılıklarını sürdürmektedir. Bu çalışmalar, Uluslararası Finans Kuruluşları (IFI) gibi kalkınma aktörlerinin katılımıyla sürdürülebilir hâle gelmektedir. Uluslararası Finans Kuruluşları ve 3RP ortakları; geçim kaynakları, belediye altyapı desteği ve eğitim alanlarında Türk hükümeti ve ilgili icracı bakanlıklar tarafından ortaya konan önceliklerin gerçekleştirilmesine ortak katkı sağlamaktadır.

BM ve STK ortaklarının tamamı, müdahaleyi desteklemek amacıyla bireysel uzmanlıklarını ortaya koymaktadır. 3RP koordinasyonu altı sektöre dayalıdır: Koruma, Gıda Güvenliği ve Tarım, Eğitim, Sağlık, Temel İhtiyaçlar ve Geçim Kaynakları. Koordinasyon yapıları; Ankara, Gaziantep, İstanbul ve İzmir'de bulunmaktadır. Bu sektörler kapsamında, ortak ihtiyaç analizi, stratejik planlama ve söz konusu ihtiyaçların ele alınmasına yönelik faaliyetlerin koordinasyonu gerçekleştirilmektedir. Sektör çalışma gruplarının yanı sıra

Çocuk İşçiliği Görev Gücü, Bilgi Yönetimi Çalışma Grubu ve Topluluklarla İletişim Görev Gücü gibi tematik gruplarda ortak konular görüşülüp bilgi paylaşımında bulunulmaktadır.

Standartlaştırılmış hizmet sunumunun daha geniş çaplı ve yoğun bir etkisi olduğu bilinmektedir. 3RP şemsiyesi kapsamında kurulan işbirliği, müdahalelerin daha uyumlu ve ortak standartlar çerçevesinde yürütülmesini sağlamaktadır. 2018 yılında elde edilen örnekler, Sosyal Hizmet Merkezleri aracılığıyla sağlanan psikososyal destek ve koruma vakaları için kurumlar arası sevk formu oluşturulması gibi standartların uyumlaştırıldığı faaliyetleri kapsamaktadır.

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

Bütün 3RP ortakları, müdahalenin faydalanıcılarının program tasarımı ve uygulanması konusunda sürece dâhil edilmesine odaklanmaktadır. Kurumlar Arası Daimi Komite (IASC) İlkeleri ve Temel İnsani Yardım Standartları (CHS) doğrultusunda, etkilenmiş nüfusların hizmetlere erişmek ve geribildirim sunmak üzere ihtiyaç duydukları bilgiye sahip olmalarını sağlamak ve bu çerçevede hesap verebilirliği sağlamak üzere mekanizmalar oluşturulmuştur.

Temel öncelikleri ele almak, ortaklığı güçlendirmek ve 3RP Türkiye'nin genel etkinliğini artırmak üzere, bütün ortaklar 3RP faaliyetlerini mevcut ulusal stratejilerle uyumlaştırmayı ve Türk toplumu ve Suriyeli topluluklar ile yakın işbirliği ve etkileşim içinde çalışmayı hedeflemektedirler. Dolayısıyla bu plan, gözlemlenen yerel ihtiyaçlar doğrultusunda ve hükümet yetkilileri, STK ortakları, donörler ve mülteciler dâhil bütün paydaşlarla yapılan istişareler aracılığıyla hazırlanmaktadır.

Topluluklarla iletişim güçlendirilmeye

devam edilmektedir. Ülke genelinde acil yardım hatları, öneri kutuları, SMS sistemleri ve topluluk geribildirim asistan ekipleri (örneğin yardım masaları) kurulmuştur ve mülteciler ve sığınmacılar; SMS'ler, broşürler ve posterler aracılığıyla ve hizmet sunum noktalarında sözel olarak bilgilendirilmektedirler. Erişim ağları ve mülteci ve sığınmacılara yönelik ulusal danışmanlık hattı faaliyet göstermeye devam etmektedir. Topluluk merkezleri ağı, mültecilere danışmanlık, sosyal ve kültürel hizmetler sunarken, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki Sosyal Hizmet Merkezleri mülteci ve sığınmacılara sunulan hizmetleri giderek genişleterek hizmet sağlayıcılardan oluşan büyük ve yerel bir ağına kurulmasına katkıda bulunmaktadır.

Mültecilerin mevcut hizmetler, söz konusu hizmetlere nereden erişecekleri ve hizmet sağlayıcıdan neler beklenebileceği konularında bilgi sahibi olmaları için ülke genelinde bir hizmet danışmanlığı uygulaması hizmete sunulmuştur. Çağrı merkezleri ve toplum merkezleri aracılığıyla

kurulan şikâyet mekanizmaları, mültecilere geribildirimde bulunma ve sunulan hizmetlerle ilgili şikâyetlerini ve itirazlarını dile getirme olanağı sağlamaktadır. Sosyal Uyum Yardım Programı (SUYP), Türk Kızılayı tarafından yönetilen bir çağrı merkezinin ve ilgili internet sayfalarının kullanıma açılmasıyla faydalanıcılara hesap verme sorumluluğunu yerine getirmektedir.

Faydalanıcılardan alınan geribildirimler, ortakların sunduğu programlama ve hizmetlerin kalitesini artırmak üzere sürekli olarak kullanılmaktadır ve kurumlar, faydalanıcıları sundukları geribildirim topluluk ağları aracılığıyla nasıl kullanıldığı konusunda bilgilendirmektedir.

3RP koordinasyon mekanizmaları iki yıldır faaliyette olup ülke genelinde pek çok noktayı kapsamaktadır. Bu çerçevede, koordinatörler ve bilgi yönetimi personeli altı sektör çalışma grubunu ve aynı zamanda sektörler arası koordinasyon mekanizmasını desteklemektedir. Suriye müdahale grubu da ortakların planı uygulaması yönündeki nihai sorumluluğu üstlenmektedir.

Personel davranışları konusunda hassas şikâyetleri ele almak üzere cinsel taciz ve sömürünün önlenmesine yönelik özel bir mekanizma geliştirilmiştir. Hem faydalanıcıları hem de personeli sömürden korumak amacıyla 2018 yılında personele eğitimler verilmiş olup 2019'da ortaklar faydalanıcılara hakları konusunda daha fazla eğitim vermeyi planlamaktadır.

Türkiye'deki müdahaleyle ilgili kapsamlı, tahmin edilebilir ve uygun bir izleme ve değerlendirme süreci yürütmek için, sektörel sonuç çerçevelerini tamamlayıcı nitelikte kapsamlı bir izleme ve değerlendirme çerçevesi bu plana eşlik etmektedir.

Fotoğraf:
UNHCR / Kıvanç Ayhan

¹⁸ Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. (15 Temmuz 2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi No. 4, Madde 158)

KORUMA SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	UNHCR	
ORTAKLAR	IOM, UNDP, UNFPA, UNICEF, UN WOMEN, STK ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB), Avrupa Birliği (AB), Türkiye Barolar Birliği (TBB) ve STK ortakları	
HEDEFLER	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bölgeye erişim ve Geçici Koruma sağlanan Suriyelilerin, Geçici Koruma yasal çerçevesi kapsamında bölgeye erişebilmeleri ve etkin koruma alabilmeleri. 2. Topluluk esaslı koruma (TEK): Topluluk üyelerinin, başta risk altındaki gruplar ve bireyler için koruma çözümlerini tanımlayabilmeleri ve bu çözümlere erişebilmeleri. 3. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Önlenmesi ve Müdahale Edilmesi (TCDŞ): Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve erkek çocukları (KKEE) ile özel ihtiyaçları olan kişilere yönelik TCDŞ riski ve sonuçlarının azaltılması/hafifletilmesi ve kaliteli TCDŞ önleme hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi. 4. Çocuk Koruma: Suriye krizinden etkilenen kız ve erkek çocuklarının, nitelikli çocuk koruma müdahalelerine erişiminin artırılması ve şiddet, sömürü, istismar ve ihmalden korunması. 	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	2A	
MALİ GEREKSİNİMLER	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	203.269.731 ABD \$	189.528.674 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	86.682.412 ABD \$	88.895.560 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	289.952.143 ABD \$	278.424.233 ABD \$

MEVCUT DURUM

Koruma Sektörünün müdahalesi ve stratejik yönelimi, Türkiye Cumhuriyeti'ne olan desteğe ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları dâhilinde uluslararası koruma talep eden kişilere koruma ve yardım sağlanmasındaki birincil rolüne sıkı sıkıya bağlıdır. Ekim 2014'ten bu yana yürürlükte olan Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY), Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun (YUKK) ilgili hükmü uyarınca Suriyelilere yasal statü vermekte ve bu kişilerin ulusal sistemlerin sağladığı geniş çaplı hizmetlere erişimlerini sağlamaktadır. Türkiye'ye kabul ve giriş, 2018 yılı boyunca sıkı bir şekilde yönetilmiştir. 2016 yılında üçüncü ülkelerden hava veya deniz yoluyla gelen Suriyeliler için konulan vize şartları, geçerliliğini sürdürmektedir. Sonuç olarak, Suriyeliler, Türkiye'ye düzensiz giriş yollarına başvurmaya devam etmekte ve bu süreçte ciddi koruma risklerine maruz kalmaktadırlar. Sınır bölgesindeki sınırlamalara rağmen Türkiye, tıbbi acil durumlar, insani yardım ya da aile birleşimleri gibi özel kişisel durumlarda, insani gerekçelerle mülteci kabulüne devam etmektedir.

Geçici Koruma sağlanan Suriyelilerin kayıtları, 2018 yılı boyunca Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne (GİGM) devam ettirilmiştir. Aynı zamanda, GİGM'in "Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Bilgilerinin Güncellenmesi Çalışması", 2019 ve sonrasında sürekli kayıt faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla devam etmiştir. Veri doğrulama süreci, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin eğitim, geçim kaynakları ve özel ihtiyaçları ile ilgili bilgilerin güncellenmesi açısından başarılı olmuştur ve bu süreçte, Göç İdaresi İl Müdürlüklerinin geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında koruma ihtiyaçlarını ve savunmasızlık durumlarını belirleme kapasitelerini güçlendirmiş ve TCDŞ mağdurları, ailesinden ayrı düşmüş ve refakatsiz çocuklar ve engelli bireyler gibi özel ihtiyaçları olan kişilerin, diğer kamu kurumlarına yönlendirilmesini artırmıştır. Türkiye, dünyada en fazla sayıda Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaya devam etmekte olup, bu mültecilerin yüzde 95'i ev sahibi topluluklarda yaşamaktadır. GİGM, icracı bakanlıklar ve belediyeler başta olmak üzere il makamları ve yerel makamlar, Geçici Koruma sağlanan Suriyelilere koruma ve yardım hizmetleri sağlanmasına ilişkin yükün büyük kısmını üstlenmeyi sürdürmektedir. Hizmet sağlayıcı kurumların

kapasitelerinin aşılması, mülteci nüfus yoğunluğu yüksek olan bölgelerde özellikle göze çarpmaktadır ve zaman zaman olaylara ve toplumsal gerilime yol açmıştır. Çeşitli devlet makamları ve sivil toplum aktörleri tarafından uygulanan çeşitli koruma faaliyetleri yoluyla mülteciler ve ev sahibi topluluk arasında sosyal uyum çabalarının desteklenmesi, sektör için önemli bir odak noktası olmuştur.

3RP ortakları, özel ihtiyaçlara sahip olan ve Geçici Koruma sağlanan Suriyelilere yönelik sosyal yardıma ve bu kişilerin belirlenmesine yönelik faaliyetlerin kalitesini ve kapsamını genişletmek için, kamu kurumları ile yakın işbirliği içinde çalışmaya devam etmektedir. Bu kapasitede, 3RP ortakları; TCDŞ'nin önlenmesi ve buna müdahale edilmesi, Geçici Koruma sağlanan Suriyeli çocuklara psikososyal desteğin sağlanması, hassas çocuklara ve ailelerine vaka yönetim desteği (kimlik belirleme, değerlendirme, vaka planlaması, yönlendirme ve/veya takip dâhil) ve geçici koruma sağlanan Suriyelilerin adalet hizmetlerine ve toplumsal cinsiyete duyarlı yasal hizmetlere erişimine destek verilmesi de dâhil olmak üzere, kamu kurumlarının

Fotoğraf:
WFP / Ozan Toptaş

ve diğer ortakların hedefli koruma desteği sağlama kapasitesinin güçlendirilmesini amaçlamıştır. Özel ihtiyaçlara sahip kişiler, özellikle de kadınlar ve risk altındaki çocuklar, Koruma Sektörü için öncelik olmaya devam etmektedir. Çocuklar ve gençler için güvenli ve çocuk dostu alanların genişletilmesi ve bakım sürecinin tamamında çocuk koruma hizmetlerinin sağlanmasına öncelik verilmiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) ihtiyaçlara cevap vermeye devam ederken ve sosyal yardım kapasitesinin kapsamını ve kalitesini güçlendirirken, belirli koruma ihtiyaçlarına sahip kişilerin tespiti, yönlendirilmesi, izlenmesi ve takibi konusunda ülke çapında hizmet sunan Sosyal Hizmet Merkezlerinin ve tamamlayıcı merkezlerin (belediyeler tarafından işletilenler dâhil) kapasitelerinin artırılmasına yönelik çabalara ihtiyaç vardır. Bu, önceki yıllardan elde edilen başarıların üzerine inşa edilecektir. 2018 yılında, 3RP ortakları; GİGM, AÇSHB, Adalet Bakanlığı ve Belediyeler gibi kamu kurumlarına verdikleri desteği önemli ölçüde artırarak, kamu sistemlerinin güçlendirilmesi için 37 milyon ABD dolarının üzerinde bir destek yatırımında bulunmuştur (2017 yılındaki 30 milyon ABD dolarına kıyasla).¹⁹

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLEME

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu	2019		2020		
	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus ²⁰	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus	
Geçici koruma Sağlanan Suriyeliler ²¹	Erkek	1.056.957	1.056.957	1.056.957	1.056.957
	Kadın	833.594	833.594	833.594	833.594
	Erkek Çocukları	891.828	891.828	891.828	891.828
	Kız Çocukları	809.335	809.335	809.335	809.335
Ara Toplam	3.591.714	3.591.714	3.591.714	3.591.714	
Etkilenen Topluluklar	Ara Toplam	8.000.000	118.000	8.000.000	118.000
Genel Toplam		11.591.714	3.709.714	11.591.714	3.709.714

²⁰ Hedef nüfus sütunları, yalnızca kesin sayıların mevcut olduğu doğrudan faydalanıcılara yöneliktir.

²¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Kasım 2018 itibarıyla. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi, ancak giderek daha da uzayan bir durumla birlikte, Geçici Koruma sağlanan Suriyeliler, dil engelleri, (resmi) istihdam ve geçim olanaklarına yetersiz erişim, artan yaşam maliyeti, adalet ve hukuki destek hizmetleri de dâhil olmak üzere mevcut haklar ve hizmetler hakkında bilgi eksikliği ve ülke içi seyahat üzerindeki kısıtlayıcı prosedürler gibi koruma riskleriyle ve engellerle karşılaşmaya devam etmiştir. Bu da, çocuk işçiliği, çocuk evliliği ve kayıt dışı istihdam ile diğer sömürü risklerini de içeren negatif başa çıkma mekanizmalarının artmasına neden olmuştur.

Bu bağlamda, korumaya yönelik kapsamlı bir yaklaşımın uygulanmasına ihtiyaç duyulmaya devam edecektir. En savunmasız ve ihtiyaç sahibi kişilerin tespit edilmesine ve bu kişilerin, tesis edilmiş özel yönlendirme yolları üzerinden özel devlet hizmetleri ile, ya da ulusal sistemlere erişemeyenler için tamamlayıcı hizmet sağlayıcıları ile bağlantı kurmasına yönelik çabalar uygulanmaya devam edecektir. Bu amaçla, yerel düzeyde koruma çözümlerinin belirlenmesi ve uygulanması, sektör için özel önem taşıyacaktır. Sektör, tesis edilmiş mekanizmalar üzerinden koruma sağlanmasına ek olarak, kadınların, erkeklerin, kız ve erkek çocukların hizmetlere eşit erişiminin sağlanması için, uzman koruma hizmetlerinin en savunmasız kişilere ulaştırılmasına devam edecek ve gerektiğinde bunun kapsamını genişletecektir. Evde bakım haricindeki çabalara odaklanarak, ebeveyn bakım hizmetlerinden yoksun Suriyeli çocuklara (refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar da dâhil olmak üzere) alternatif bakım hizmetlerinin sağlanmasına yönelik daha fazla çaba harcanacaktır.

Bilgi eksikliklerini gidermek ve hesap verebilirliği artırmak amacıyla, ilgi alanındaki nüfuslarla iki yönlü iletişime yeniden odaklanılan bir uygulama yapılacak ve verimli iletişim kanalları ve yaklaşımlarına yatırım yapılacaktır. Bunun sonucunda mevcut hizmetler, prosedürler, haklar ve yükümlülükler hakkında daha geniş bilgi yayılımına ve bilgilerde daha hassas düzenlemeler yapılmasına imkân tanınacaktır.

Bunları gerçekleştirmek için, ulusal, il ve belediye hizmet sunum kapasitelerinin güçlendirilmesinin yanı sıra, STK'lar da dâhil olmak üzere insani aktörler tarafından sağlanan özel tamamlayıcı hizmetler için daha fazla çaba gösterilecektir.

¹⁹ 3RP Kurumlar Arası Birim, Türkiye'deki Kamu Kurumlarına Verilen Destek 3RP 2017-2018, Eylül 2018

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

Koruma Sektörü, hem geçici koruma sağlanan Suriyelilerin bireysel ihtiyaçlarını hem de hizmet sağlayıcıların kurumsal ihtiyaçlarını kapsamlı bir şekilde karşılamayı amaçlamaktadır. Sektör, ulusal hizmetlere erişimin ve bunların kalitesinin artırılmasını desteklemeye yakın bir şekilde odaklanmanın yanı sıra ulusal ve yerel sistemler tarafından sağlanan hizmetlerden faydalanamayanlar için etkili koruma müdahaleleri sağlamaktadır. Sektör, geçici koruma sağlanan Suriyeliler için koruma sağlayarak ve geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve ev sahibi toplulukların kaliteli hizmetlere erişebilirliğini artırarak, ev sahibi topluluklarda sosyal gerilim riskini hafifletmeyi ve aynı zamanda mülteci nüfusunun dayanıklılığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Somut olarak, 3RP ortakları, kaliteli ulusal koruma hizmetlerine erişimin teşvik edilmesi için, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kaydedilmesinde GİGM'i ve özel koruma hizmetlerinin verilmesinde kilit icracı bakanlıkları ve mahalli idareleri desteklemeye devam edecektir. Kapasite desteği, yalnızca bu hizmetlere erişimi ve bu hizmetlerin kullanılabilirliğini artırmak için malzeme ve insan kaynakları desteğini değil, aynı zamanda verilen hizmetlerin kalitesinin korunmasını sağlamak için teknik desteği de içerecektir. Topluluklarda sosyal uyumu teşvik etmek ve sürdürmek için ve çocuklara ve ergenlere özellikle odaklanan müdahaleler gerçekleştirmek için GİGM'e destek sağlanacaktır. 3RP ortakları, AÇSHB ve Sosyal Hizmet Merkezlerinin sosyal yardımı artırma kapasitelerini güçlendirmeye ve aynı zamanda özel ihtiyaçlara sahip olan ve geçici koruma sağlanan Suriyelilerin tespit edilmesini desteklemeye devam edecektir. 3RP ortakları, belediyelere koruma odaklı hizmet sunumlarını geliştirmek için özel destek vermeye devam edecektir. Mültecilerin adalete erişimini desteklemek için, 3RP ortakları; Adalet Bakanlığı, Türk Barolar Birliği, illerdeki barolar, yargı, kolluk kurumları ve hukuki destek sağlayan yerel aktörler ile birlikte çalışmaya odaklanacaktır. Bu, adalet sektöründeki kurumların güçlendirilmesini, STK'lar da dâhil olmak üzere adalet odaklı paydaşlar arasında koordinasyonun ve ağ oluşturmanın geliştirilmesini, adalet ve yasal yardım sağlama ofislerinin altyapısının

iyileştirilmesini, adli yardım planlarıyla ilgili bilgi düzeyinin artırılmasını ve adli yardımlara erişimin kolaylaştırılmasını içerecektir.

Topluluk düzeyinde, yaş, cinsiyet ve çeşitliliğe duyarlı koruma müdahaleleri, sektörün müdahalelerinde bir mihenk taşı olmaya devam edecektir. 3RP ortakları, özel ihtiyaçları olan kişilerin tespit edilmesi ve yukarıda belirtilen uzman ulusal ve yerel hizmet sağlayıcılarına veya özel merkezlerde tamamlayıcı hizmetlere yönlendirilmesi üzerine odaklanacaktır. Bu amaçla, belediye merkezlerinde sağlanan hizmetler de dâhil olmak üzere, yerel ağlar ve yapılar ile toplumsal katılımın artırılması kritik olacaktır. Topluluk düzeyindeki ağlar ve yapılanmalar, koruma çözümlerinin tasarlanması ve uygulanmasında (çocuklar, ergenler ve gençler dâhil olmak üzere) ilgi alanındaki nüfusların güvenli ve anlamlı katılımını sağlayacaktır. Bu girişimler aynı zamanda, çözümlerin geçim kaynağı fırsatları ve sosyal koruma mekanizmaları ile ilişkilendirilmesi de dâhil olmak üzere, koruma müdahalelerine daha uzun vadeli bir şekilde odaklanılması yolunda da ilerleme sağlayacaktır.

Özel ihtiyaçları olan kişilere yönelik uzmanlaşmış hizmetler, Koruma Sektörü için öncelik olmaya devam etmektedir. TCDŞ'nin önlenmesi ve nitelikli hizmetlere erişim konusunda daha fazla farkındalık yaratılması, insan kaçakçılığı da dâhil olmak üzere TCDŞ olaylarının hafifletilmesi ve bunlara müdahale edilmesi açısından faydalı olacaktır. 3RP ortakları, Suriye krizinden etkilenen erkek ve kız çocuklarının korunma ortamının iyileştirilmesi ve çocukların mevcut koruma mekanizmaları ve çocuk bakım hizmetlerine dâhil edilmesi yönünde çalışacaktır. Özellikle çocuk evliliği ve çocuk işçiliğinin önlenmesi kapsamında, çocuklar ve ergenler hedeflenecektir. Psikososyal destek, Koruma Sektörünün merkezinde olacaktır.

3RP ortakları, bilgi boşluklarını ele almak için, bilgi yayma yöntemlerini ve yollarını çeşitlendirerek, Topluluklarla İletişim Çalışma Grubu ile yakın işbirliği içinde, mevcut hizmetler hakkında bilginin yaygınlaştırılmasını vurgulayacaktır. Destek hizmetlerinin sunulmasına yönelik seçim

kriterlerine ilişkin şeffaflık da dâhil olmak üzere, mevcut hizmetler hakkında doğru bilgilendirme yapılması, sosyal uyumu etkileyebilecek yanlış bilgilendirmelerin ele alınmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca, merkezi seviyelerdeki ve saha seviyelerindeki çeşitli Koruma Sektörü platformları; devlet kurumları, yerel yönetimler, belediyeler ve ev sahibi ve Suriyeli mülteci topluluklara erişmeye ve bu aktörlerle diyalogu sürdürmeye devam edecektir. Bu diyalog yoluyla, bu aktörlerin buldukları yerlere has koruma hususları belirlenecek, sosyal uyum teşvik edilecek ve toplulukların kadınları, erkekleri, erkek çocuklarını ve kız çocuklarını koruma çabaları desteklenecektir.

2019-2020 boyunca, 3RP ortakları, Geçici Koruma Yönetmeliğinin tutarlı bir şekilde uygulanması ve hak ve yardıma erişim için savunma faaliyetlerine devam edecektir. Buna ek olarak, yeniden yerleştirme ve diğer yollarla uluslararası sorumluluk paylaşımının ve aile izlemesi ile aile birleşimi alanındaki çabaların artırılmasına yönelik savunuculuk faaliyetleri takip edilecektir. Koruma Sektörü, ani geri dönüşlerin gönüllülük durumunu izlemeye ve mülteci topluluklarla Suriye'ye dönme niyetleri konusunda diyalogu artırmaya devam edecektir. Gelecekteki geri dönüş hareketlerinin belirtileri olarak hizmet edebilecek olan, sınır ötesi ve Suriye dâhilindeki ani mülteci geri dönüş ve nüfus hareketlerini anlamak için, Suriye'deki insani yardım aktörleriyle işbirliği ve bilgi paylaşımı artırılacaktır.

Koruma Sektörü, özellikle en hassas durumdaki kişiler için sektörler arasında hizmetlere erişimi iyileştirmek ve güvenli ve saygın hizmet sunumunun desteklenmesi için koruma prensiplerini yaygınlaştırmak amacıyla diğer sektörlerle birlikte yaptığı çalışmaları güçlendirecek ve ortaklar arasında koordinasyonu güçlendirmek ve mükerrer çabaların gerçekleştirilmesini önlemek amacıyla çalışmalar yapacaktır. Şiddetin önlenmesinin yanı sıra, çocuk işçiliği gibi koruma endişelerinin temel nedenlerini ele almak için diğer sektörlerle entegre programlama özellikle önemli olacaktır.

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

Sektör hedefleri, yaş, cinsiyet ve çeşitlilik odağını yansıtmaktadır ve öncelikleri ve ihtiyaçları belirlemek için Geçici Koruma sağlanan Suriyeliler ve ev sahibi topluluklar arasında iki yönlü iletişimi kolaylaştırmaya devam edecektir. Bu, kadınların, çocukların, ergenlerin ve gençlerin güvenli ve anlamlı katılımını içerir. Boşluklar ve ihtiyaçların yanı sıra mevcut kapasite ve etkilenen topluluklar tarafından belirlenen çözümler, programlama stratejileri ve müdahalelerinin temelini oluşturacaktır. Topluluk ihtiyaçlarına ek olarak, Koruma Sektörü stratejisi ve hedefleri, topluluklar genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğine önemli ölçüde katkıda bulunmak üzere tasarlanmıştır.

İzleme ve değerlendirme çerçevesi, her bir amaç doğrultusunda raporlama yöntemleri ve sorumluluklarını içerecek ve veri toplama ve analizini destekleyecektir. Göstergeler yalnızca ilerlemenin ölçülmesi için değil, aynı zamanda müdahale planının stratejik yönüne bilgi sağlamayı hedefleyen bir yardımcı gösterge olarak hizmet vermek amacıyla da belirlenmektedir. İlerlemenin düzenli olarak gözden geçirilmesi,

gerekli olması durumunda izlenen yolun düzeltilmesine imkân tanıyacaktır. İzleme ve değerlendirme, mültecilerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve Koruma Sektöründe hesap verebilirliği artırmak için halkın farklı kesimleriyle istişareler ve diğer geri bildirim mekanizmaları yoluyla toplulukların katılımını sağlamaya devam edecektir. Sağlanan desteğin araştırma ve sonuçların belgelenmesi yoluyla kanıtlanma süreci; daha merkezi bir şekilde ortaya koyulacaktır.

Sektör, toplum temelli şikayet mekanizmalarının ötesine geçmek ve insani müdahalede yer alan aktörlerin müdahaleyi almak ve yönetmek için asgari güvencelere sahip olmalarını sağlamak amacıyla (ve bunun tüm sektörlerde gerçekleştirilmesini sağlamak için) cinsel sömürü ve istismar önleme (CSİÖ) mekanizmalarına özellikle dikkat edecektir. Bu bağlamda, kurumlara özgü CSİ temsilcileri gibi Koruma Sektöründen doğan girişimler ve kurumlar arası CSİ raporlama protokolünün geliştirilmesi, özel olarak Koruma Sektörü dâhilinde ve genel olarak 3RP içerisinde, CSİÖ standartlarının ve prensiplerinin daha

kapsamlı bir şekilde entegre edilmesine olanak tanıyan, sektörler arası bir hizmet olarak görev görecektir.

3RP ortakları, düzenli ve uzmanlaşmış koruma eğitimlerine ve geniş bir yelpazedeki insani aktörler ve hükümet aktörleri için kapasite geliştirme çabalarına entegre edilecek olan temel insani standartlara uyumu güçlendirmek için seferber edilecektir. Ayrıca, saha seviyesinde ortaya çıkan en iyi uygulamaların seçilmesi ve mümkün olan durumlarda, her alan konununun spesifik içeriğine göre bu çabaların ulusallaştırılması da dâhil olmak üzere, ulusal düzeydeki koordinasyon mekanizmaları ile saha seviyesindeki platformlar arasında sinerji ve uyumlaştırmaya öncelik verilecektir. BM kurumları ve STK'lar da dâhil olmak üzere, ilgili paydaşlar arasında etkili bir koordinasyon ve bilgi alışverişine öncelik verilmeye devam edilecektir. Son olarak, eylemin tamamlayıcılığı, tekrarlamadan kaçınılması ve "zarar vermeme" ilkesine bağlı kalarak olumlu etkilerin güçlendirilmesi, 2019-2020 yılları arasında Koruma Sektörünün faaliyetleri ve müdahaleleri için itici güç olmaya devam edecektir.

Fotoğraf:
UNHCR/Claire Thomas

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

AMAÇ 1	TOPRAK VE ETKİLİ KORUMAYA ERİŞİM: Mültecilerin toprak erişimi ve GK yasal çerçevesi kapsamında etkili koruma alması söz konusudur					S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?		S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?		S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?		S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?	
	Doğrulanmış / güncellenmiş bireysel kayıtlı bulunan Suriyeli mültecilerin sayısı ve yüzdesi	TEMEL: %60 (1.983.181)	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %100 (3.303.113)	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %100 (3.600.000)	5	5	4	3					

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ											
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?	
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam					2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*
1.1.1 - Toprak ve uluslararası korumaya erişim iyileştirilmiş, muhafaza edilmiş, geri gönderme riskinin azaltılması	1.1.1 Uluslararası koruma hakları, hizmetler ve mevcut yardım/destek konusunda eğitim verilen bireylerin sayısı	22.645	21.940	9.270.452	40.000	9.145.452	42.000	4	4	2	3
1.1.2 - Yürütülen koruma izleme misyonları ve ziyaretlerinin sayısı	1.1.2 Yürütülen koruma izleme misyonları ve ziyaretlerinin sayısı	6.535	6.541								
1.2 - Korumaya duyarlı kayıt ve doğrulamının uygulamaya konulması	1.2.1 Güncellenmiş kayıtlara sahip olan bireysel Suriyeli mültecilerin sayısı	501.600	200.500	27.101.500	50'000	23.050.000	20.000	5	5	5	5
1.3 - Yeniden yerleşme ve koruma çözümlerinin tespit edilmesi	1.3.1 UNHCR tarafından yeniden yerleşmek üzere bildirilen Suriyeli bireysel mültecilerin sayısı	15.000	15.000								
	1.3.2 Gözlemlenen Suriyeli gönüllü geri dönüş mülakattarının sayısı	200.000	200.000								
		5.026.085		5.026.085	0	5.026.085	0	4	5	1	1
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				41.398.037	90.000	37.221.537	62.000				

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ											
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?	
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam					2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*
1.4.1 Bireysel hukuki destek (adli yardım ve danışmanlık) sağlanan Suriyeli mülteciler/hassas durumdaki ev sahibi topluluk üyelerinin sayısı	1.4.1 Bireysel hukuki destek (adli yardım ve danışmanlık) sağlanan Suriyeli mülteciler/hassas durumdaki ev sahibi topluluk üyelerinin sayısı	54.220	29.280								
1.4.2 Bilgi araçları kullanılarak nüfus belgeleri, haklar ve düzenleyici mekanizmalar üzerinden ulaşılan bireylerin sayısı	1.4.2 Bilgi araçları kullanılarak nüfus belgeleri, haklar ve düzenleyici mekanizmalar üzerinden ulaşılan bireylerin sayısı	270.000	250.000								
1.4.3 Mültecilere yönelik adli yardım mekanizmalarını güçlendirmek için eğitim verilen bireylerin sayısı (barolar ve diğer paydaşlar)	1.4.3 Mültecilere yönelik adli yardım mekanizmalarını güçlendirmek için eğitim verilen bireylerin sayısı (barolar ve diğer paydaşlar)	3.500	2.900								
1.4 - Toplumsal cinsiyete duyarlı adli yardım ve yasal yollara erişimin iyileştirilmesi				29.135.220	168.230	31.316.520	67.555	5	5	4	1
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				29.135.220	168.230	31.316.520	67.555				

AMAÇ 2:	TOPLUM TEMELLİ KORUMA: Topluluk üyeleri, en riskli gruplar/bireylerin katılımını kolaylaştırmaya özellikle dikkat ederek koruma çözümlerini uygulamaya yönelik süreci tanımlamayı ve bu süreçte öncülük etmeyi başarmıştır				S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
GÖSTERGE AMACI 2:	Toplum temelli koruma programlarıyla desteklenen Suriyeli mültecilerin sayısı ve yüzdesi	TEMEL: %13 (421.000)	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %17 (606.160)	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %16 (568.370)	5	4	5	5

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam				
2.1- Müdahale ve/veya uygun müdahalelere/hizmetlere sevk amaçlı olarak özel ihtiyaç olan kişilerin belirlenmesine yönelik mekanizmaların iyileştirilmesi	2.1.1 Koruma hizmetlerinden faydalanan bireylerin sayısı 2.1.2- Tanımlanan ve değerlendirilen, özel ihtiyaçları/hassas durumları olan bireysel kişilerin sayısı 2.1.3 - Tanımlanan ve değerlendirilen, özel ihtiyaçları/hassas durumları olan bireysel kişilerin sayısı 2.1.4 Koruma ihtiyaçlarını karşılamak için malzeme veya para yardımı alan bireylerin sayısı 2.1.5 Psikososyal destek alan bireylerin sayısı	606.160 207.050 83.520 82.846 60.820	568.370 162.700 73.030 57.620 47.870	80.437.981 5.570.957	74.963.509 5.452.829	5	5	5	5	
2.2 - Bilgi yayma ve farkındalık yaratma mekanizmalarının güçlendirilmesi	2.2.1 - Haklar, yetkiler, hizmetler ve yardım konularıyla ilgili bilgilendirme ve farkındalık yaratma kampanyaları aracılığıyla ulaşılan bireylerin sayısı	470.130	419.894	15.352.453	616.692	12.808.008	633.476	5	5	5
Çıktı 2.3 - Ergenler ve gençlerin kendini koruma potansiyeli ve haklarını kullanma kapasitesi artırılmıştır	2.3.1. Güçlendirme programına katılan gençler ve ergenlerin sayısı	112.220	111.000	7.366.903	3.816.718	7.554.208	4.003.968	5	5	5
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				103.157.336	10.004.367	95.325.724	10.090.273			

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam				
2.4 - Sosyal uyumu teşvik eden ulusal/yerel kurum/kuruluşlar ve ortaklar	2.4.1 Barış içinde bir arada yaşama girişimlerini üstlenme konusunda desteklenen kurumların sayısı 2.4.2 Barış içinde bir arada yaşamayı arttırmak üzere hem mülteciler hem de ev sahibi topluluklar için düzenlenen etkinliklere katılan kişilerin sayısı	116 148.850	128 170.850	15.454.479	381.083	15.696.812	438.603	5	5	5
2.5 - Özel ihtiyaç olan mülteciler ve ev sahibi topluluklara hizmet sunan ulusal / yerel kurumlar	2.5.1. Özel ihtiyaçları olan kişilere (hem mülteciler hem de ev sahibi topluluklar arasında) destek konusunda eğitim verilen hizmet sağlayıcıların sayısı 2.5.2. Özel ihtiyaçları olan kişilere (hem mülteciler hem de ev sahibi topluluklar arasında) destek konusunda eğitim verilen bireylerin sayısı 2.5.3 Desteklenen merkezlerin (SHM, Danışmanlık Merkezleri, Çoklu Hizmet merkezleri, WGSS (Kadın Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Çalışmaları)) sayısı	351 1.350 118	453 645 132	35.309.650	150.150	35.701.765	177.765	5	5	5
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				50.764.129	531.233	51.398.577	616.368			

AMAÇ 3:	TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETİN ÖNLENMESİ VE BUNA MÜDAHALE EDİLMESİ		Kadınlar, Erkekler, Kız ve Erkek Çocuklar ile özel ihtiyaçları olan kişilerin yaşadığı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet risk ve sonuçları azaltılmış/hafifletilmiş; kalite hizmetleri iyileştirilmiştir		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?		S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?		S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?		S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?	
	TEMEL:	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	%70	%70	5	5	4	3	3		
GÖSTERGE AMACI 3:	Etkili ve kurtulan kişi merkezli, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete özgü vaka yönetimi alan, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten kurtulduğu tespit edilen kişilerin %'si	Belirlenecek	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	%70	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	%70	5	4	3	3		

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2020 Toplam				
3.1 - Mültecilerin ve ev sahibi toplulukların üyeleri arasındaki en muhtaç kişilerin güvenli, gizli ve kaliteli çok sektörlü toplumsal cinsiyete dayalı şiddet hizmet ve destek programlarına erişiminin artması	3.1.1 Tespit edilen ve/veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddete özgü müdahale hizmetleri sağlanan Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetten Kurtulan bireylerin sayısı	249.165	199.050	17.333.456	18.429.000	5	5	5	3
3.2 - Toplum temelli girişimler sayısında toplumsal cinsiyete dayalı şiddet risklerinin hafifletilmesi ve azaltılması	3.2.1 - Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin hafifletilmesi ve önlenmesine ilişkin haklar, yetkiler ve yardım konularıyla ilgili olarak halk arasında yürütülen toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilişkili bilgilendirme ve farkındalık yaratma kampanyalarını içeren toplum temelli girişimler aracılığıyla ulaşılan kişilerin sayısı	243.130	161.380	6.706.776	4.748.586	5	5	4	3
	3.2.2 - Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin hafifletilmesi ve önlenmesi için toplum temelli girişimler aracılığıyla ulaşılan bireysel erkekler ve erkek çocukların sayısı	12.680	17.580						
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	24.040.232	10.425.704	23.177.586	10.183.852	

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2020 Toplam				
3.3 - Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete etkili bir şekilde müdahale etmek üzere tüm sektörlerde hükümet içi ve hükümet dışı aktörlerin ve hizmetlerin kapasitesinin güçlendirilmesi	3.3.1 Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete özgü faaliyetler programlanarak desteklenen devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının sayısı	99	104	4.720.000	4.225.000	5	5	5	3
	3.3.2 Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve müdahaleyi güçlendirmek adına bağlantılan kapasite geliştirme girişimleri aracılığıyla ulaşılan bireylerin sayısı (devlet ve insani yardım çalışanları)	2.110	2.060						
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	4.720.000	-	4.225.000	-	

AMAÇ 4:	ÇOCUKLARI KORUMA: Suriye krizinden etkilenen kız ve erkek çocukların kaliteyi çocuk koruma müdahalelerine adli erişiminin artırılması ve bu çocukların şiddet, sömürü, istismar ve ihmalden korunması	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteyi ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
GÖSTERGE AMAÇI 4:	Çocukların korunmasına ilişkin endişeler bakımından risk altında olduğu tespit edilen ve müdahalede bulunan çocukların %'si	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %70	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: %70	4	4
	TEMEL: %61				

A. MÜLTETÇİ BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2020 Toplam				
4.1 - Suriye krizinden etkilenen kız ve erkek çocukları için özel hizmetlerin erişilebilir hale getirilmesi	4.1.1 Koruma ihtiyaçları açısından değerlendirilen çocukların sayısı 4.1.2 - Özel hizmetlere sevk edilen çocukların sayısı	121.063	117.190	25.593.126	24.351.726	5	4	3	3
4.2 - Çocukların korunmasına dair kilit öneme sahip konularda kanıt dayalı savunuculuk ve bilgi üretiminin artırılması	4.2.1 Çocukların korunmasına dair konularda üretilen kanıt dayalı materyallerin sayısı	5	5	100.000	100.000	3	3	3	3
4.3 - Hedef bölgelerde Suriye krizinden etkilenen kız ve erkek çocuklar için topluluk korumasının ve psikososyal destek müdahalelerinin erişilebilir hale getirilmesi	4.3.1 Yapılandırılmış, sürdürülebilir çocuk koruma veya psikososyal destek programlarına katılan çocukların sayısı 4.3.2 Olumlu ebeveynlik programları ile ulaşılan bireylerin sayısı	74.900	76.060	47.500	100.000	3	3	3	3
		8.981.000	8.981.000	4.854.500	9.352.100	5	5	5	5
Çıktı düzeyinde toplam Bütçe İhtiyaçları				34.674.126	33.803.826	5.590.861	5.786.333		

B. DAVANIKLILIK BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2020 Toplam				
4.4 - Yürürlükteki mevzuat çerçevesini etkili bir biçimde uygulamak üzere hükümet içi ve hükümet dışı çocuk koruma aktörlerinin kapasitesinin güçlendirilmesi	4.4.1 Acil durumlarda çocuk koruma mekanizmaları ve psikososyal destek konusunda eğitim verilen bireylerin (kadınlar, erkekler, kız ve erkek çocuklar) sayısı 4.4.2 Çocukların korunmasına özgü faaliyetler programlamak için desteklenen hükümet içi ve hükümet dışı aktörlerin sayısı	8.100	8.040	2.063.063	1.955.463	5	5	3	4
				405.000	584.000				
Çıktı düzeyinde toplam Bütçe İhtiyaçları				2.063.063	1.955.463	405.000	584.000		

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Mülteci Bileşeni	203.269.731	26.110.932	189.528.674	26.122.458
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	86.682.412	1.104.463	88.895.560	1.267.923
Toplam	289.952.143	27.215.394	278.424.233	27.390.380

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
AAR-Japan	3.550.000	180.000	3.730.000	3.150.000	350.000	3.500.000
ASAM	1.227.256	281.755	1.509.011	925.011	31.055	956.066
CARE	1.900.000	-	1.900.000	1.900.000	-	1.900.000
CONCERN	2.402.975	245.150	2.648.125	2.643.275	269.665	2'912'940
IOM	6.700.000	5.750.000	12.450.000	6.575.000	5.750.000	12.325.000
PASS	1.050.000	410.000	1.460.000	50.000	-	50.000
UNFPA	20.520.000	5.520.000	26.040.000	19.975.000	5.175.000	25.150.000
UNHCR	108.421.537	52.277.563	160.699.100	103.921.537	52.277.563	156.199.100
UNICEF	29.900.000	2.100.000	32.000.000	29.890.000	1.850.000	31.740.000
UNWOMEN	425.000	670.000	1.095.000	435.000	930.000	1.365.000
Save the Children	12.300.000	1.196.500	13.496.500	13.900.000	1.411.500	15.311.500
UNDP	-	14.694.000	14.694.000	-	18.630.000	18.630.000
Multeciler	282.963	4.444	287.407	367.850	5.777	373.627
MWL	1.935.000	140.000	2.075.000	1.520.000	155.000	1.675.000
WHH	10.501.500	2.000.000	12.501.500	2.600.000	500.000	3.100.000
Children of One World	150.000	500.000	650.000	276.000	700.000	976.000
SEVKAR	403.500	5.000	408.500	-	-	-
DRC	1.600.000	708.000	2.308.000	1.400.000	860.000	2.260.000
TOPLAM	203.269.731	86.682.412	289.952.143	189.528.674	88.895.560	278.424.233

Fotoğraf:
UN Women / Diego Cupolo

GIDA GÜVENLİĞİ VE TARIM SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	FAO	
ORTAKLAR	FAO, IOM, UNDP, UNWOMEN, UNEP ve STK Ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB), Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Belediyeler, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Türk Kızılayı (TK), Türkiye Ziraat Odaları Birliği	
HEDEFLER	<ol style="list-style-type: none"> Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve hassas durumdaki ev sahibi topluluk üyelerinin kendi kendine yeterli düzeylerinin artırılması ve gıdyla ilgili olumsuz başa çıkma stratejilerine başvurularının engellenmesi. Tarım sektöründe gelir getirici imkânların yeniden tesis edilmesi veya oluşturulmasına yönelik tedbirlerle, geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında gıda güvenliği ve geçim kaynaklarına erişimin desteklenmesi. Geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve hassas durumdaki ev sahibi topluluklara destek sağlamak için, gıda ve tarımla ilgili faaliyetleri uygulamak amacıyla ulusal ve yerel ortakların kapasitelerinin iyileştirilmesi. 	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	1	
MALİ GEREKSİNİMLER	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	3.040.400 ABD \$	3.663.260 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	36.440.965 ABD \$	37.718.965 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	39.481.365 ABD \$	41.382.225 ABD \$

MEVCUT DURUM

Türkiye İstatistik Kurumuna (TÜİK) göre, gıda fiyatları, yıllık bazda yüzde 18,89 artış kaydederek, Haziran ayında en yüksek artışı göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) tarafından yapılan analizde, taze meyve ve sebzelerden kaynaklı olarak işlenmemiş gıda fiyatlarında yaşanan artış, yüksek enflasyon oranlarının ardındaki itici faktör olarak gösterilmiştir.²² Geçici koruma sağlanan Suriyeliler için en önemli gıda maddelerinden biri olan ekmeğin fiyatı, aynı dönemde yüzde 11,74 artmıştır. Gıda sepetindeki ikinci en önemli bileşen olan pirincin fiyatı, yüzde 15,1 artmıştır. Bulgur ve kuru baklagil gibi diğer önemli temel gıda maddelerinin fiyatları da önemli ölçüde artış göstermiştir.

Hane halkları tarafından kullanılan gıda kaynaklı olumsuz başa çıkma stratejilerinin sıklığını izlemeye yönelik bir gösterge olan Başa Çıkma Stratejileri Endeksine (BÇSE) göre, Ocak-Temmuz 2018 arasında, ESSN (Acil Durum Sosyal Güvenlik Ağı) haricindeki faydalanıcıların gıda güvenliği durumu kötüleşmektedir. Bu bozulma, temel olarak, daha ucuz ve daha az tercih edilen gıdalara bağlı olan hane halklarının yüzdesindeki önemli bir artıştan kaynaklanmıştır.

Düşük gelir nedeniyle zayıflayan satın alma gücü ve temel gıda maddelerinin fiyatlarındaki artış, geçici koruma sağlanan hassas durumdaki Suriyeliler arasında gıda güvenliğinin bozulmasının altında yatan nedenlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerden oluşan hane halkları, bütçelerinin büyük bir kısmını pazardan yiyecek almak için harcamaktadır. Bu şekilde pazardan satın almaları bağlı olunması, bu kişilerin geçim kaynaklarını; fiyat artışları, gelir ve iş kaybı gibi piyasadaki gelişmelere karşı savunmasız hale getirmektedir.²³ Gıda fiyatı artışı gibi dış ekonomik darbeleri, gıda tüketimlerini azaltmaksızın yönetebilmeleri amacıyla, geçici koruma sağlanan savunmasız Suriyelilerin yeterli miktar ve kalitede gıdaya istikrarlı erişimini sağlamak için sürekli destek verilmesi önemlidir.

Tarım, Türkiye ekonomisinin önemli bir sektörünü oluşturmakta, ulusal GSYİH'ye yaklaşık yüzde 7 katkıda bulunmakta ve toplam işgücünün yüzde 19,5'ini²⁴ barındırmaktadır. Tarım için halen yüksek bir potansiyel bulunmaktadır ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 2023 Stratejik Planı ile

tarım sektörünü büyük ölçüde genişletmeyi hedeflemektedir. Türk tarımının 2023 yılı için başlıca hedefleri şunlardır: a) tarımsal GSYİH'nin 150 milyar ABD dolarına ulaşması; b) tarımsal ihracatın 60 milyar ABD doları üzerine çıkartılması; c) sürdürülebilir tarımsal büyüme; d) 14 milyon hektar arazi üzerinde arazi toplulaştırma ve e) 8,5 milyon hektarlık yeni arazi de dâhil olmak üzere, tüm sulanabilir arazilerde modern sulama sistemlerinin uygulanması.

Geçici koruma sağlanan çok sayıda Suriyeli, başta Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde olmak üzere, geçici işçi olarak Türk tarım sektöründe istihdam edilmiştir.²⁵ Diğerleri, kendi tüketimleri veya satışları için bitki yetiştirmek amacıyla, tarıma elverişli küçük araziler kiralamıştır. Suriyeli kadınlar, hem ücretli hem de ücretsiz işgücü olarak, ekim, yabani ot toplama, hasat ve hayvancılık gibi önemli görevleri yerine getirmek suretiyle tarım ve gıda üretimine yoğun bir şekilde katılırken, aynı zamanda ev işlerini üstlenip çocuklara bakmak için uzun saatler harcamaktadırlar. Türkiye'deki hükümet ortakları, tarımın (bir başka deyişle zirai üretim ve hayvancılığın), geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında gıda güvenliği ve istihdam edilebilirliği artırmak için daha fazla dikkat edilmesi gereken, önemli bir sektör olduğunu vurgulamıştır. Bu, diğerlerine ek olarak, şu hususları dikkate almaktadır:

- Sektör, büyük sermaye yatırımları olmaksızın kısa vadeli istihdam ve sürdürülebilir gelir getirici fırsatlar sunabilmektedir.

- Türkiye'de geçici koruma sağlanan Suriyeliler, benzer ekosisteme (iklim, toprak teşkili ve biyolojik çeşitlilik) sahip bölgelerde yaşamıştır ve tarım, Türkiye'nin mülteci sayısının yüksek olduğu alanlarında yoğunlaşmaktadır; ve,

- Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çoğu, kriz öncesinde tarımsal üretime dâhil olmuştur ve tarımdaki bilgi ve tecrübeleri, genellikle diğer sektörlerden daha fazladır.

Yükselen gıda fiyatları, ve Türk ekonomisini çevreleyen diğer risklerle birlikte göz önüne alındığında, geçici koruma sağlanan Suriyeli hane halklarını yükselen fiyatlara ve ekonomik görünümüne karşı korumak için, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve ev sahibi toplulukların hassas durumdaki kesimlerini, kendi yiyeceklerini (taze meyve ve sebze) üretebilecekleri araç ve yöntemlerle desteklemeye yönelik yeni bir stratejinin uygulamaya koyulması gereklidir.

Fotoğraf:
WFP / Ozan Toptaş

²² <http://www.turkstat.gov.tr>

²³ Tarımsal Geçim Kaynakları ve İşgücü Piyasası Değerlendirmesi, FAO ve Ankara Üniversitesi Geliştirme Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Hazırlanmaktadır.

²⁴ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24635>

²⁵ Tam sayılara ilişkin resmi veri bulunmamakla birlikte, ülke genelindeki 45 ilde Suriyeli tarım işçilerinin çalıştırıldığı bildirilmiştir. (Meclis Başkanı Cemil Çiçek tarafından hazırlanan Tarım İşçilerin Sorunlarına İlişkin Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2015)

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLEME

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu		2019		2020	
		İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus ²⁶	İhtiyaç Sahibi Nüfus ²⁷	Hedef Nüfus
Geçici Barınma Merkezlerinde Yaşayan, Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler ²⁸	Erkek	118.876	6.501	112.375	5.120
	Kadın	95.742	5.051	90.691	4.250
Ev sahibi toplulukla yaşayan, geçici koruma sağlanan Suriyeliler ²⁹	Erkek	356.711	9.030	347.681	12.030
	Kadın	287.289	8.200	279.089	11.200
Ara Toplam		858.618	28.782	829.836	32.600
Etkilenen Topluluklar	Erkek	356.711	14.531	342.188	14.700
	Kadın	287.289	12.251	275.038	12.635
Ara Toplam		644.000	24.782	617.226	27.335
Genel Toplam		1.460.663	55.564	1.405.099	59.935

²⁶ 2019/2020 için geçici plan ve bütçelerini gıda güvenliği ve Tarım Sektörüne sunan 13 ortağın Toplam hedefi. Hedef tahminine göre, yüzde 50 Suriyeliler ve yüzde 50 ev sahibi topluluklar hedeflenmektedir. 2019/2020 tarihinde yeni hedeflenen faydalanıcılar ve 2018'de yardım edilen faydalanıcılar dâhil değildir.

²⁷ 2019'daki ihtiyaç sahibi nüfusu eksi hedef nüfus.

²⁸ Bu, Temmuz 2018 itibarıyla Güneydoğudaki GBM'lerde yaşayan nüfusu temsil etmektedir. Planlama döngüsü boyunca, 3RP ortakları, GBM'lerde yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısına ilişkin olarak GİGM ile yakın irtibat içerisinde olacak ve gereken şekilde planlama varsayımlarını ayarlayacaktır.

²⁹ Bu rakam, aşırı yoksulluk sınırının altında yaşayan kişilere ilişkin mevcut en yakın tahmini rakamı temsil etmektedir: yüzde 64; burada, aşırı yoksulluk sınırı yüzde 18,4'tür (PAB - WFP, TK, WB sunumuna göre, Aralık 2017).

Geçici koruma sağlanan Suriyeliler ile ev sahibi topluluklar arasında sosyal uyumun geliştirilmesi ve gerginliğin artmasının önlenmesine yönelik ihtiyaç, tüm Gıda Güvenliği ve Tarım (FSA) programlarında dikkate alınmıştır. Dolayısıyla, ilgili olduğunda (örneğin, tarımsal girdilerin ve/veya beceri eğitiminin sağlanması sırasında), 3RP ortakları, ev sahibi topluluk üyelerini hedef faydalanıcılar arasına dâhil

etmek üzere yerel hükümet mevkidaşlarıyla ortak olarak çalışacaklardır. Bu çabalar, gebe ve emziren kadınların özel ihtiyaçlarını da dikkate alacak ve aynı zamanda, tek erkeğin sorumlu olduğu hane halklarına özel yaklaşımları göz önüne alacaktır. GBM'lerde bulunan, geçici koruma sağlanan Suriyeliler: Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne (GİGM)³⁰, göre, Suriye sınırına yakın illerde ve Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Kilis, Osmaniye,

Adana, Mardin, Adıyaman, Malatya ve Kahramanmaraş gibi diğer büyük şehirlerde bulunan 13 Geçici Barınma Merkezinde yaklaşık 140.000 Suriyeli yaşamaktadır.³¹ Genel olarak, GBM'lerde yaşamayı seçen geçici koruma sağlanan Suriyeliler, insani yardıma ihtiyacı olan, Türkiye'nin en hassas durumdaki kişileri arasında görülmektedir. Bu nedenle, 2019-2020 döneminde, 3RP ortakları, bu kişilerin gıda ile ilgili acil

³⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Kasım 2018 itibarıyla

³¹ Veri kaynağı: GİGM ve AFAD 28.10.2018

ihtiyaçlarını giderirken, sebze üretimindeki becerilerini de geliştirmeleri için, bu desteği, sera sebze üretimi gerçekleştirmeye odaklanan projelerle gerçekleştirecektir.

Türkiye’de geçici koruma sağlanan birçok Suriyeli için, tarım; bu Suriyelilerin geçmişleri, tarım sektörünün geçici koruma sağlanan çok sayıda Suriyelinin bulunduğu bölgelerdeki önemi ve esnekliği nedeniyle, Türk ekonomik sistemine uygun bir giriş noktasıdır. Bu durum, mevsimlik tarım işleriyle uğraşan geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çalışma izninden muaf olduğunu belirten, geçici koruma sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik içerisinde tanınmıştır.

Suriyelilerin gelişine bağlı olarak, nüfus baskısı, hem kamusal tarım altyapısında (örneğin yollar, sağlık, su) hem de özel tarım altyapısında (örn. konut) aşırı yüklenmeye neden olarak, hizmet ve altyapı kalitesinin korunması açısından önemli baskılar oluşmuştur. Özellikle, üretim maliyetlerinin artması ve pazar kaybından dolayı çiftçilerin Suriye krizinden çok daha fazla etkilenmeleri nedeniyle, tarım ve gıda üretim sektörlerine destek verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Tarım sektörünün Suriyeliler ve evsahibi topluluklara ekonomik destek ve istihdam fırsatları sunmasını sağlamak için, yerel tarım işçileri ve üreticilerinin sosyal ve ekonomik desteğe ihtiyacı vardır.

Fotoğraf:
WFP / Deniz Akkuş

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

2019-20 Gıda Güvenliği ve Tarım sektör stratejisi birbiriyle bağlantılı üç bileşeni içermektedir:

- Küçük çaplı tarım, kısa vadeli istihdam ve gıda - beslenme eğitimi vasıtasıyla, en hassas durumdaki erkeklere, kadınlara ve çocuklara gıda ihtiyaçlarını karşılama konusunda destek sağlayarak, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin gıda temelli olumsuz başa çıkma stratejilerine başvurmalarının önlenmesine odaklanacak olan, **kendi kendini idame ettirebilen gıda güvenliği;**

- Verimliliklerini ve geçim kaynaklarını geliştirmek amacıyla teknik kapasitelerini destekleyecek olan **çiftçi ve küçük tarım işletmeleri kapasite geliştirme bileşeni.** Faaliyetler arasında küçük çaplı tarımsal iş geliştirme, girişimcilik, iklim dostu tarım ve verimlilik artırıcı uygulamaların tanıtılması yer almaktadır; ve

- Krizden etkilenen Suriyelilere ve savunmasız ev sahibi topluluklara destek olmak için, gıda ve tarım sektöründeki faaliyetleri hayata geçirmelerine imkân tanıyacak şekilde, **ulusal ve yerel ortakların kapasitelerinin geliştirilmesi.**

2019-20 Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü stratejisi, kısa vadede, tarım alanındaki yatırımların gıda erişilebilirliğini artırmak, gıda fiyatlarını düşürmek ve geçici koruma altındaki Suriyeliler de dâhil olmak üzere hassas gruplar için gelir getirmek açısından hayati önem taşıdığını kabul etmektedir. Uzun vadede, tarım sektöründeki yatırımlar, ekonomik büyümeye ve sosyo-ekonomik istikrara katkıda bulunacaktır. 2019-2020’de, 3RP ortakları, tarımsal destek sağlamaya devam edecektir. Geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında gıda güvenliği ve/veya geçim kaynaklarına erişimin teşvik edilmesi, Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü stratejisinin temel direğini temsil edecektir.

3RP ortakları, aşağıdakileri içeren bir destek paketi sunacaktır:

- (i) tarımsal girdiler (tohum, gübre, alet, hayvan);
- (ii) tarımsal teknolojiler, tarımsal iş geliştirme ve iyi gıda ve tarım uygulamaları ile ilgili beceri eğitimi;
- (iii) tarımsal iş desteği de dâhil olmak üzere “çiftlikten pazara” değer zinciri desteği;
- (iv) sektörler arasında çevresel kaynaştırma;
- (v) yerel tarımsal üretimi artırarak, her iki topluluk için gıda ve tarım sektöründe istihdam edilebilirliği artırarak ve geçici koruma sağlanan Suriyelilerin destekten daha sürdürülebilir bir Tarımsal geçim imkânına geçişlerini sağlamaya yardımcı olarak, yerel nüfus ve Suriyeli nüfus arasında sosyal uyumun güçlendirilmesi.

Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü, ulusal öncelikler doğrultusunda, (mikro bahçe projeleri gibi hane düzeyindeki müdahalelerin ötesine geçerek) programlamayı ölçeklendirecek ve hayvancılık temelli destekler için fırsatlar arayacaktır. Genellikle çok düşük ücret karşılığında çalışan, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin, mevcut iş olanakları için Türk vatandaşlarıyla rekabet etmemesi sağlamak için, tarım sektöründe istihdam ve iş imkânlarının yaratılması ve genişletilmesi vurgulanacaktır. Eğitimler ayrıca, Suriye’deki durum güvenli ve haysiyet çerçevesinde bir dönüş için müsait olduğunda, gelecekteki bir aşamada Suriye’nin yeniden inşasına katkıda bulunabilecek becerileri de dikkate alacaktır.

Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü, piyasa bağımlılığını azaltmak ve fiyat artışlarına karşı dayanıklılığı artırmak için, ailelerin üretimini destekleyecektir. Geçici koruma sağlanan hassas durumdaki Suriyeliler tarafından tüketilen gıdaların besin değerlerinin artırılması için gıda hazırlama ve beslenme eğitiminin yapılması da

planlanmaktadır. Bu çabalar, gebe ve emziren kadınların özel ihtiyaçlarını da dikkate alacak ve aynı zamanda, tek erkeğin sorumlu olduğu hane halklarına özel yaklaşımları göz önüne alacaktır.

GBM’lerin bulunduğu, Türkiye’nin Güneydoğu bölgesinde son yıllarda sera üretimi önemli ölçüde artmıştır. Modern seralar, seraların dışında üretilen oranlara kıyasla daha düzenli oranda ve daha yüksek verimde üretime olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla tarım aktörleri, GBM’lerde veya GBM’lere yakın mesafedeki seraların, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin acil beslenme ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, sebze üretim potansiyelinin farkına varmaktadır. Buna ek olarak, seralar, Suriyelilerin (yerel tarım ekonomisi ile son derece ilgili olan) seracılık ve sebze yetiştirme alanındaki vasıf ve deneyimlerinin artırılması için bir platform olarak görev yapmaktadır. Seçilmiş GBM’lerde pilot niteliğinde sera üretimi gerçekleştirilmiştir. Yaklaşan planlama döneminde, kadının sorumlu olduğu hane halklarını desteklemek için özel bir çaba sarf edilecektir.

Doğru destekle, geçici koruma sağlanan Suriyeliler ve ev sahibi toplulukların etkilenen üyeleri, tarımsal iş girişimleri aracılığıyla, çevresel olarak sürdürülebilir ve iklime duyarlı bir şekilde Türkiye’de tarımsal kalkınmaya katkıda bulunurken, geçim kaynağı imkânlarına erişebileceklerdir. 3RP ortakları, Suriyelilere daha iyi istihdam olanakları sağlamak için tarım sektörünü destekleyecektir. 3RP ortakları, genel olarak gıda erişilebilirliğine ve gıda fiyatlarının istikrarına da katkıda bulunacaklardır. Tarım sektöründe faaliyet gösteren, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin sayıları, yerleri ve profilleri hakkında daha detaylı, güncel bilgiler ve istatistikler toplamaya yönelik olarak devam eden çabalar, programlamaya bilgi sağlamaya yardımcı olacaktır.

Ülke öncelikleri doğrultusunda, Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü stratejisi, tarım sektöründe Suriye krizinden etkilenen ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak ve geçici koruma sağlanan Suriyeliler ve ev sahibi topluluklar için dolaylı olarak istihdam ve geçim fırsatları yaratmak amacıyla, ev sahibi topluluklardaki tarımsal değer zincirlerine yönelik özel yatırımları teşvik edecektir.

Sektör, faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ve hesap verebilirliğini iyileştirmek için, çevre ve iklim değişikliği ile ilgili konuları 3RP 2019-2020'ye entegre etme ihtiyacını kabul etmektedir. Bu nedenle, müdahale ve koordinasyon paydaşları, planlama ve müdahale çerçevesindeki çevresel kaynaştırmayı güçlendirmek için devreye girecektir (Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü, bu çabaları koordine edecektir). Faaliyetler, çevreye ve iklim koşullarına duyarlı sektörlerde faaliyetlerin geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemeyi ve planlanan faaliyetler içinde çevre için tamamlayıcı fırsatları tanımlamayı ve savunmayı içermektedir.

Aynı ya da kısıtlı gıda yardımından nakit yardımına doğal geçiş göz önüne alındığında, insani yardımdan daha gelişmiş kalkınma temelli bir yaklaşıma doğru geçiş stratejisi oluşturmak suretiyle sektörün tarımsal geçim imkânı müdahalelerine daha iyi bir şekilde odaklanmasını sağlamak amacıyla, Acil Durum Sosyal Güvenlik Ağı (ESSN) programı ve diğer temel ihtiyaç faaliyetleri kapsamında sağlanan çok amaçlı nakit desteğini tamamlamak için, gıda yardımı faaliyetleri, Gıda Güvenliği ve Tarım Sektöründen Temel İhtiyaçlar Sektörüne doğru bir kayma gösterecektir.

3RP ortakları, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin güçlü liderliğini tanımaktadır ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik uyarınca, geçici koruma sağlanan Suriyelilere sağlanan fırsatları değerlendirecektir. Buna göre, Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü; GİGM, Tarım ve Orman Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSŞB) da dâhil olmak üzere icracı bakanlıklar, belediyeler, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Türkiye Ziraat Odaları Birliği, GAP Bölge Kalkınma İdaresi ve Türk Kızılayı (TK) ile olan politika bağlantılarını

daha da güçlendirecektir.

Geçici koruma sağlanan Suriyeliler, tarım sektöründeki gelir getiren olanaklara erişerek kendi kendilerini idame ettirebilmek için bir fırsat elde ederken, mevsimlik tarım işçileri hassas grup olarak tanınmaktadır. FAO'nun Tarım İşgücü Piyasası değerlendirmesi, mevsimlik tarım işçilerinin yoksulluk ve mahrumiyet içinde yaşadıklarını, kadın ve erkeklerin insanlık dışı koşullarda çalıştıklarını ve bazı ailelerin, hane gelirlerini desteklemek amacıyla çocuklarını işgücü piyasasına katma yoluna başvurduğunu ortaya koymuştur.³² Uzak konumları, dil engelleri ve diğer faktörlere bağlı olarak, tarım sektöründe çalışan, geçici koruma sağlanan Suriyeliler, aynı zamanda Türkiye'de sunulan hizmetler hakkında da eksik bilgilendirilmektedir.

Dolayısıyla dayanıklılık, hem sosyoekonomik odakla hem de koruma odağı ile takip edilecektir. Tarım programlaması daha iyi istihdam fırsatlarına erişimi teşvik ederken, bilgi kampanyaları, sosyal koruma planları, koruma hizmetleri ve Türkçe dil eğitimi fırsatlarının uygun bir şekilde kırsal alanları kapsamak üzere genişletilmesi için, Gıda

Güvenliği ve Tarım Sektörü ile diğer sektörler arasındaki bağlar güçlendirilecektir. Buna karşılık, 3RP ortakları, kırsal nüfusları etkileyen hususların (örneğin, beslenme ile ilgili konular veya çocuk işçiliği gibi) faaliyetlerinde dikkate alınmasını sağlamak amacıyla, diğer sektörlerle yakın bir şekilde çalışacaktır. Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü stratejisinin bu bileşeni, özellikle kadınlar, çocuklar ve engelliler gibi hassas gruplara fayda sağlayacaktır.

Fotoğraf:
FAO / Roar Sorensen

³² Referans: Tarımsal Geçim Kaynakları ve İşgücü Piyasası Değerlendirmesi, FAO ve Ankara Üniversitesi Geliştirme Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Hazırlanmaktadır.

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

Ek hizmetlerin sağlanması, tekrarların önlenmesi ve hesap verebilirliğin artırılması için 3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyeli nüfusu ile sürekli ve dinamik iki yönlü iletişimi sürdürürken, koordinasyon, izleme ve değerlendirme çalışmalarını güçlendirmeye devam edecektir. Daha spesifik olarak, FAO, sektörün öncü kurumu sıfatıyla; Tarım ve Orman Bakanlığının (TOB) sürekli mevcudiyeti ve liderlik rolü altında aylık olarak toplanacak olan bir Gıda Güvenliği ve Tarım sektörü çalışma grubu aracılığıyla, 3RP ortakları arasındaki koordinasyonun devam etmesini sağlayacaktır. Görüşmelerin ulusal politika ve önceliklerle güçlü bir uyum içerisinde olmasını sağlamak için Sektör, merkezi ve il düzeyinde DGMM, İŞKUR ve TK ile de yakın koordinasyonu sürdürecektir.

Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü aynı zamanda izleme ve değerlendirmeyi güçlendirmeye devam edecektir. Bu amaçla, 2019-20 sektör göstergeleri, faaliyetlerin daha iyi ölçülebilmesini sağlamak ve programlama ve savunuculuk faaliyetlerine dönük olarak güçlü bir kanıt temeli oluşturmak için gözden geçirilmiştir. 3RP ortaklarından, ActivityInfo aracını kullanarak faaliyetlerini aylık bazda raporlamaları istenecektir. Bu veriler aylık ve üç aylık sektör gösterge tabloları için kullanılacaktır. Sektör, aynı zamanda, yıl ortası ve yıl sonu ilerleme raporları için finansal takip ve girdi sağlayacaktır.

Ayrıca, Türkiye'de birçok Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü ortağı, kadınlar, kız çocukları, erkekler ve erkek çocukları ile yaşlılar veya engelliler gibi marjinal durumdaki kişilere yönelik iki yönlü iletişim ve geri bildirim mekanizmaları oluşturmuştur. Gıda Güvenliği ve Tarım Sektörü, Türkiye'nin güneydoğusunda kurulan özel çalışma kolu vasıtasıyla topluluklarla olan iletişimi daha da güçlendirmek ve daha verimli hale getirmek için kurumlar arası çabalara katkıda bulunacak ve yürütülecek kurumlar arası faaliyetlerden faydalanacaktır. Sektör olarak, 3RP ortakları, faydalanıcı geri bildirimlerine dayalı olarak stratejisini şekillendirmeye hazır ve hesap verebilir durumdadır.

Fotoğraf:
UNHCR / Monique Jaques

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

AMAÇ 1:	Suriyeli mülteciler ve eski ev sahibi topluluğun daha özerk olmasını sağlamak ve gıda ile ilişkili olumsuz başa çıkma stratejilerine başvurmasını önlemek					S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkısında bulunuyor mu?
	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ:	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*				
GÖSTERGE AMAÇI 1:	Aşağıdaki şekilde ölçüldüğü üzere, gıda güvenliği sağlanmış kamplarda ve kamp dışında yaşayan mülteci hanelerindeki ve hassas durumdaki ev sahibi topluluklardaki artış: 1.1 Kendi ürettikleri yiyecekleri tüketen veya satan mültecilerin ve ev sahibi topluluğun artış %'si 1.2 Gıda ile ilişkili olumsuz başa çıkma stratejilerini kullanan mülteci nüfusunun %'si	2019 GÖSTERGE HEDEFİ: 0	2020 GÖSTERGE HEDEFİ: 1.1. 0 1.2. Tevit edilecek	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: 1.1 %20 1.2 Tevit edilecek	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: 1.1 %40 1.2 Tevit edilecek				
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkısında bulunuyor mu?
1.1 Mültecilerin ve en hassas durumdaki ev sahibi toplulukların beslenme becerileri ve temel tarım bilgisi toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde iyileştirilmiştir.	1.1.1 İyi gıda ve beslenme tarım uygulamalarına ilişkin eğitim programından (gıda tüketimi, gıda güvenliği, beslenme, yemek yapma gösterimleri) faydalanan kadın ve erkek Suriyeli mültecilerin sayısı	15.900	19.650	2.793.000	3.409.500	1	5	5	1
	1.1.2 İyi beslenme ve tarım uygulamaları ile ilgili farkındalık oturumlarının sayısı	145	145	66.000	Uygulanamaz	1	5	5	1
	1.1.3 Okul ve topluluklara ait bahçelerin sayısı.	220	220	182.400	187.760	1	5	5	1
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	3.040.400	Uygulanamaz	3.663.260	Uygulanamaz	Uygulanamaz

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkısında bulunuyor mu?
				2019 Toplam Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam Ergen/Genç Bütçesi*				
1.2 Geçici barınma merkezlerinde ve bu merkezlerin dışında yaşayan Suriyeli mülteciler ve ev sahibi toplulukların üyeleri için hane düzeyinde besin çeşitliliği iyileştirilmiştir.	1.2.1 Sera bahçelerinde cinsiyet ve yaşa göre ayrılan Tarım faaliyetlerini başlatmak için gereken girdiler, araç-gereçler ve bilgilerin sağlandığı, geçici barınma merkezlerinde ve bu merkezlerin dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin ve ev sahibi toplulukların üyelerinin sayısı.	1.660	2.030	636.000	1.066.000	1	5	5	5
1.2.2 Seralarda ve bahçelerde cinsiyet ve yaşa göre ayrılan Tarım faaliyetlerini başlatmak için gereken girdiler, araç-gereçler ve bilgilerin sağlandığı, geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı.	1.2.2. Seralarda ve bahçelerde cinsiyet ve yaşa göre ayrılan Tarım faaliyetlerini başlatmak için gereken girdiler, araç-gereçler ve bilgilerin sağlandığı, geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı.	5.520	5.030	956.000	1.361.000	1	5	5	5
1.2.4. Seraların ve mikro bahçelerin sayısı	1.2.4. Seraların ve mikro bahçelerin sayısı	15	10	900.000	600.000	1	5	5	5
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	2.492.000	Uygulanamaz	3.027.000	Uygulanamaz	Uygulanamaz

AMAÇ 2:	Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli tarım aralarında gıda güvenliği ve geçim kaynaklarına erişimin, tarım sektöründe gelir getiren imkanların oluşturulması veya iyileştirilmesi yoluyla teşvik edilmesi					S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkıda bulunuyor mu?
	GÖSTERGE AMACI 2:	Cinsiyet ve yaşa göre ayrılan hedef toplulukların gelirindeki artış % S1	TEMELE: 1.600	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: 17.675	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: 21.100	-	-	-	-

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ									
Çıktılar	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkıda bulunuyor mu?	
			2019 Toplam	2020 Toplam					
2.1 Suriyeli mültecilerin ve ev sahibi toplulukların tarım ve ormancılığa dayalı geçim kaynaklarının toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde iyileştirilmesi	16.045	16.650	22.231.578	23.040.000	Uygulanamaz	5	5	5	0
2.1.1 Cinsiyet ve yaşa göre ayrılan, Tarım ve Ormancılık sektörlerinde gelir getiren imkanlara erişimden faydalanan Suriyeli mültecilerin ve ev sahibi toplulukların sayısı	140	125	2.752.387	2.643.965	Uygulanamaz	5	5	5	5
2.1.2 Geliştirilen iş ve eğitim modellerinin sayısı	1.350	1.450	3.580.000	3.630.000	Uygulanamaz	5	5	5	5
2.2 Teknolojinin gelişmesiyle yayım hizmetleri ve tarımı kapsayan araştırmaların teşvik edilmesi	3.000	3.000	4.000.000	4.000.000	Uygulanamaz	5	5	5	5
2.2.1 Tarım altyapısının iyileştirilmesi ve ev sahibi toplulukların kısa süreli istihdamdan (CFW: Cash for Work; İş Karşılığı, Nakit) faydalanan Suriyeli mültecilerin ve etkilenen ev sahibi topluluk üyelerinin sayısı	35	35	730.000	730.000	Uygulanamaz	5	5	5	5
2.2.2 Çiftçi tarla okullarına veya akıllı tarım uygulamalarına katılan Suriyeli mültecilerin ve etkilenen toplulukların sayısı									
2.2.3 Geliştirilen yeni tarım girişimlerinin ve çiftçi tarla okullarının sayısı									
			Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	33.293.965	Uygulanamaz	34.043.965	Uygulanamaz	Uygulanamaz	Uygulanamaz

AMAÇ 3:	Ulusal ve alt ulusal ortakların Suriyeli ve hassas durumdaki ev sahibi toplulukları desteklemeyi amaçlayan gıda ve tarım ile ilişkili faaliyetleri uygulama kapasitesinin geliştirilmesi					S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkıda bulunuyor mu?
	GÖSTERGE AMACI 3:	Artan bilgi erişimi ve teknik yardımdan faydalanan aktörlerin sayısı	TEMELE: Uygulanamaz	2019 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: Uygulanamaz	2020 AMAÇ GÖSTERGE HEDEFİ: Ulusal ve yerel düzeyde 30 aktör	-	-	-	-

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ									
Çıktılar	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrar katkıda bulunuyor mu?	
			2019 Toplam	2020 Toplam					
3.1.1 Cinsiyete göre ayrılan, genel veya sektöre özel kapasiteleri desteklemek için eğitim ve diğer teknik desteklerin verildiği aktörlerin (bireylerin) sayısı	260	280	275.000	278.000	Uygulanamaz	5	0	0	0
3.1.2 Tarımsal verimlilik, gıda güvenliği ve beslenme konularında bilgi edinmeyi desteklemek için yürütülen çalışmalar ve değerlendirmelerin sayısı	4	4	380.000	370.000	Uygulanamaz	5	0	0	0
3.1 Ulusal ve yerel düzeyde ortaklara ilgili teknik destek sağlanması									
			Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	655.000	Uygulanamaz	648.000	Uygulanamaz	Uygulanamaz	Uygulanamaz

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Mülteci Bileşeni	3.040.400	Uygulanamaz	3.663.260	Uygulanamaz
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	36.440.965	Uygulanamaz	37.718.965	Uygulanamaz
Toplam	39.481.365	Uygulanamaz	41.382.225	Uygulanamaz

Fotoğraf:
FAO / Roar Sorensen

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
FAO	380.000	10.750.000	11.130.000	380.000	10.450.000	10.830.000
UNDP	-	12.263.965	12.263.965	-	12.263.965	12.263.965
IOM	910.000	375.000	1.285.000	1.440.000	700.000	2.140.000
UN WOMEN	10.000	-	10.000	10.000	-	10.000
UNEP	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000
WHH	1.100.000	3.900.000	5.000.000	1.100.000	3.900.000	5.000.000
Mercy without limits	13.000	260.000	273.000	20.000	368.000	388.000
ARR Japan	122.400	112.000	234.400	140.760	122.000	262.760
WATAN	100.000	2.680.000	2.780.000	100.000	2.680.000	2.780.000
SHAFAK	20.000	640.000	660.000	20.000	640.000	660.000
Qatar Charity	150.000	1.550.000	1.700.000	150.000	1.550.000	1.700.000
IRW	-	1.400.000	1.400.000	-	600.000	600.000
IHSAN RD	-	1.425.000	1.425.000	-	2.850.000	2.850.000
TEKAMUL	-	180.000	180.000	-	180.000	180.000
ISW (Uluslararası Kadınları Destekleme Derneği)	100.000	-	100.000	100.000	-	100.000
Syria Relief	-	562.000	562.000	-	700.000	700.000
Al- Ameen	135.000	293.000	428.000	202.500	665.000	867.500
TOTAL	3.040.400	36.440.965	39.481.365	3.663.260	37.718.965	41.382.225

EĞİTİM SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	UNICEF ve UNHCR	
ORTAKLAR	IOM, UNHCR, UNICEF ve STK ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSŞB), Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)	
HEDEFLER	<ol style="list-style-type: none"> Geçici koruma sağlanan Suriyeli çocuklar, gençler ve yetişkinlerin, katılımcı ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik edici, örgün, örgün olmayan ve yaygın eğitim programlarına sürekli erişiminin desteklenmesi. Koruyucu eğitim ortamlarında bulunan, geçici koruma sağlanan Suriyeli çocuklar ve gençler için eğitim fırsatlarının kalitesinin artırılmasına katkı sağlanması. Geçici koruma sağlanan Suriyeli çocuklar ile Türk çocuklarına ve gençlerine kaliteli eğitim sağlanmasını temin etmek amacıyla dayanıklı bir ulusal eğitim sisteminin desteklenmesi. 	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	2A	
MALİ GEREKSİNİMLER	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	195.754.576 ABD \$	178.630.139 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	115.190.104 ABD \$	106.272.889 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	310.944.680 ABD \$	284.903.028 ABD \$

MEVCUT DURUM

Hem çocuklar hem de yetişkinlerin örgün ve yaygın eğitimleri için eğitim müdahalesinin liderlik ve koordinasyonu Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından gerçekleştirilmektedir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), yükseköğretim erişimi kolaylaştırmada önemli bir rol oynamaktadır. 3RP ortakları, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kaliteli eğitim fırsatlarına erişimini sağlamaya yönelik stratejilerini ve çabalarını desteklemek amacıyla, bu ve diğer hükümet kurumlarıyla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

2018/19 eğitim-öğretim yılının başında, geçici koruma sağlanan 646.000'den fazla Suriyeli çocuk, Türk devlet okullarına ve Geçici Eğitim Merkezlerine (TEC'lere) kaydolmuştur.³³ Kayıtlı olanların yüzde 80'inden fazlası, devlet okullarına devam etmektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi, kayıt oranı ilkokuldaki çocuklar için yüzde 96, okullaşma oranı ortaokuldaki çocuklar için yüzde 55 ve ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler için yüzde 24'tür.

MEB, Suriyeli çocukların devlet okullarına kayıtlarını destekleme stratejisini uygulamaya devam etmiştir. MEB tarafından Suriyeli çocukların okullara etkili katılımını ve Türk akranları ile aynı düzeyde olmalarını sağlamak için Türkçe öğrenimine ilişkin ek programlar yapılmakta ve denklikleri yapılarak ara sınıflara yerleştirilen öğrencilere uyum programı ve telafi eğitimleri düzenlenmektedir. Bu tür programlara olan ihtiyacın mevcut düzeyi aştığı göz önüne alındığında, okula devam edilmesini ve akademik başarıyı sağlamak adına, Türkçe öğrenmeleri için Suriyeli çocuklara destek veren faaliyetlerin devam etmesi ve yayılması gereklidir. MEB, Suriyeli öğrencilerin kendi dillerini koruyabilmelerine yönelik seçmeli derslerin öğrenciler tarafından seçilmesini de teşvik etmektedir.

Kayıt sayısının artması, kalabalık sınıflar ve okul düzeyinde sınırlı kaynaklar, ulusal eğitim sistemini zorlamaktadır. MEB, Türkiye'de okula erişime ihtiyaç duyan tüm öğrencileri etkin bir şekilde yerleştirmek için 30 binin üzerinde dersliğe ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenler de farklı dilsel, akademik, fiziksel ve entelektüel kabiliyetlere sahip olan ve ek psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için model ve yöntemlerin uyarlanmasında yardıma ihtiyaç duymaktadır.

Şimdiye kadar elde edilen başarılarla rağmen, geçici koruma sağlanan okul çağındaki Suriyeli çocukların ve ergenlik çağındaki bireylerin yaklaşık yüzde 40'ı okula gitmemektedir. Okul dışındakilerin ihtiyaçlarını ve profillerini daha iyi anlamak için daha kapsamlı veriler gereklidir. Farklı profillere sahip çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için, okul dışı çocukları ve ergenleri hedef alan, ilgili eğitimin farklı modellerinin ve yönlendirme sisteminin sağlanması da dâhil olmak üzere bir politika çerçevesi gerekmektedir. 2018 yılının ortalarında yürürlüğe giren Hızlandırılmış Eğitim Programının (HEP), üç yıl veya daha uzun süre okulu kaçırmış olan çocuk ve ergenlerin (10-18 yaş) eğitim olanaklarına erişme ve sonunda örgün öğrenime dönme imkânına sahip olmalarını mümkün kılması beklenmektedir.

Tüm çocukların, ergenlerin ve gençlerin, örgün eğitimlerini tamamlama fırsatlarına ya da topluluklarına etkili bir şekilde katkıda bulunmaları ve kendi kendine yeter bir hale gelmeleri için gereken dil, mesleki ve yaşamsal becerileri edinme fırsatlarına sahip olmalarını sağlamak için, ilave programlara ihtiyaç vardır. Dil ve beceri eğitimi ve HEP kurslarının temini hususunda Halk Eğitim Merkezleri (HEM) çok önemli bir rol oynamaktadır. Şu anda, 45.000'den fazla çocuk; okul, toplum ve ev temelli

Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE) faaliyetlerine kayıtlıdır.

Sosyo-ekonomik faktörler, okula kayıt, devamlılık ve aynı okula devam etme üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Eğitim için Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) programı ve sübvans edilen okul ulaşımı yardımı, bu engellerin bir kısmının ele alınmasına yardımcı olmaktadır. 2017/2018 eğitim-öğretim yılında, 368.090³⁴ Suriyeli çocuk (kayıtlı olanların yüzde 61'i) ŞEY programından yararlanmıştı.

Üniversite kayıt rakamları yükselerek 20.000'in biraz üzerine ulaşmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Suriyeli öğrenciler için devlet üniversitelerinde öğrenim harçlarını kaldırarak yükseköğrenime erişimi desteklemeye devam etmektedir. 2017/2018 yıllarında, 5.000'den fazla öğrencinin üniversiteye kabul için dil yeterlilik gerekliliklerini karşılamasını sağlayan üniversite hazırlık programları kurulmuştur. Krizin başlangıcından bu yana, YTB, doğrudan 5.080 burs sağlamış ve 3RP ortakları, 2018'de, Suriyeli genç yetişkinlere destek veren burs sayısını 1.700 daha artırmıştır.

Artan Türkçe öğrenme fırsatları ve ebeveyn katılım faaliyetleri de, sosyal uyumun, hizmetlere ve işgücü piyasasına erişimin geliştirilmesi ve ebeveynlerin çocuklarının eğitimini desteklemesinin merkezinde bulunmaktadır.

MEB tarafından yönetilen eğitim yönetimi bilgi sistemleri (e-okul ve YOBIS); analiz, politika geliştirme, planlama ve programlamaya bilgi sağlayabilecek olan, geçici koruma sağlanan çocuklar hakkında veri oluşturmak için daha etkin bir şekilde kullanılmıştır.

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLEME

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu	2019		2020		
	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus	
Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler	Erkek ³⁷	217.834	55.558	217.834	49.510
	Kadın ³⁷	169.543	55.558	169.543	49.510
	Erkek Çocukları ³⁶	663.502	473.054	663.502	482.455
	Kız Çocukları ³⁶	602.574	473.054	602.574	482.455
Ara Toplam	1.653.453	1.057.223	1.653.453	1.063.930	
Etkilenen Topluluklar	Erkek	41.627	27.100	41.165	26.848
	Kadın	41.627	27.100	41.165	26.848
	Erkek Çocukları ³⁸	90.909	36.700	53.633	21.700
	Kız Çocukları ³⁸	90.909	36.700	53.633	21.700
Ara Toplam	265.072	127.599	189.596	97.096	
Genel Toplam	1.918.525	1.184.822	1.843.049	1.161.026	

³⁶ MEB tarafından kayıt oranlarının planlanması ve hesaplanması için kullanılan okul çağındaki nüfus, 5 ile 17 yaş arasındaki 1.047.536 çocuktur

³⁷ Hem Türkçe dil sınıflarına hem de yükseköğrenime erişime ihtiyaç duyan yetişkinleri (18+) içerir

³⁸ Hem Suriyeli çocuklara hem de ev sahibi topluluklara sağlanan EÇE desteğinden ve okul materyallerinden yararlanacakları içerir

Eğitim tüm çocukların temel bir hakkı olduğu için, sektör müdahalesi, 4-18³⁹ yaşındaki tüm çocukların, toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde örgün eğitim programlarıyla bağlantılı olan ve bu programları destekleyen bir dizi eğitim fırsatına erişmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. EÇE programları, örgün veya yaygın eğitim, beceri eğitimi, yükseköğrenim veya mevcut herhangi bir eğitim imkânına kayıtlı olmayan çok sayıda çocuk, ergen ve genç olması, Suriye'nin yeniden inşasına yönelik uzun vadeli kalkınma beklentileri için olumsuz sonuçlar doğurabilir ve Türkiye'de sürdürülebilir sosyal uyum için risk oluşturabilir. Eğitim

veya öğretim programlarına kayıtlı olmayan 400.000'den fazla okul çağındaki çocuk ve ergen, en dezavantajlı ve hassas durumda olan bireyleri temsil etmektedir ve çalışan çocukları, engelli çocukları ve diğer koruma risklerini yaşayan çocukları içermektedir.

2017 yılında ulusal ŞEY programının tüm mülteci çocukları kapsayacak şekilde genişletilmesi önemli bir başarıdır ve bu program, bugüne kadar 368.000'den fazla hassas durumda olan çocuğu desteklemiştir. Program; sosyal koruma, çocuk koruma, eğitim, sosyal uyum ve sürdürülebilirlik bileşenlerini entegre eden eşsiz bir yaklaşım benimsemiştir. Program,

düzenli okul katılımını teşvik etmeyi ve örgün eğitime devam eden kız çocuklarına ve ortaokul öğrencilerine daha yüksek nakit miktarları sağlamayı amaçlamaktadır. Eylül 2018'de, ŞEY programı, Hızlandırılmış Eğitim Programına katılan öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. ŞEY programı ayrıca, en savunmasız durumdaki mülteci çocukların okula kaydını ve okula devam etmesini ve gerektiğinde çocuk koruma hizmetlerine yönlendirilmelerini sağlamak için, stratejik bir çocuk koruma bileşeni de içermektedir.

Sektör, engelli olanlar da dâhil olmak üzere tüm çocukların ulusal eğitim sistemine dâhil

³³ MEB verileri (15 Ekim 2018 itibarıyla), brüt kayıt oranı; kayıtlı kız ve erkeklerin sayısının neredeyse eşit olduğu not edilmiştir.

³⁴ ÇŞGB'ye göre (Temmuz 2018), şimdiki kadar CCTE Programı tarafından 184.568 kız çocuğu ve 183.522 erkek çocuğuna ulaşılmıştır.

³⁵ MEB'in erken çocukluk dönemi eğitim yaşı, 54-66 aylık çocuklardır.

<http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=SYR&regioncode=40525>

³⁹ MEB'in erken çocukluk dönemi eğitim yaşı, 54-66 aylık çocuklardır.

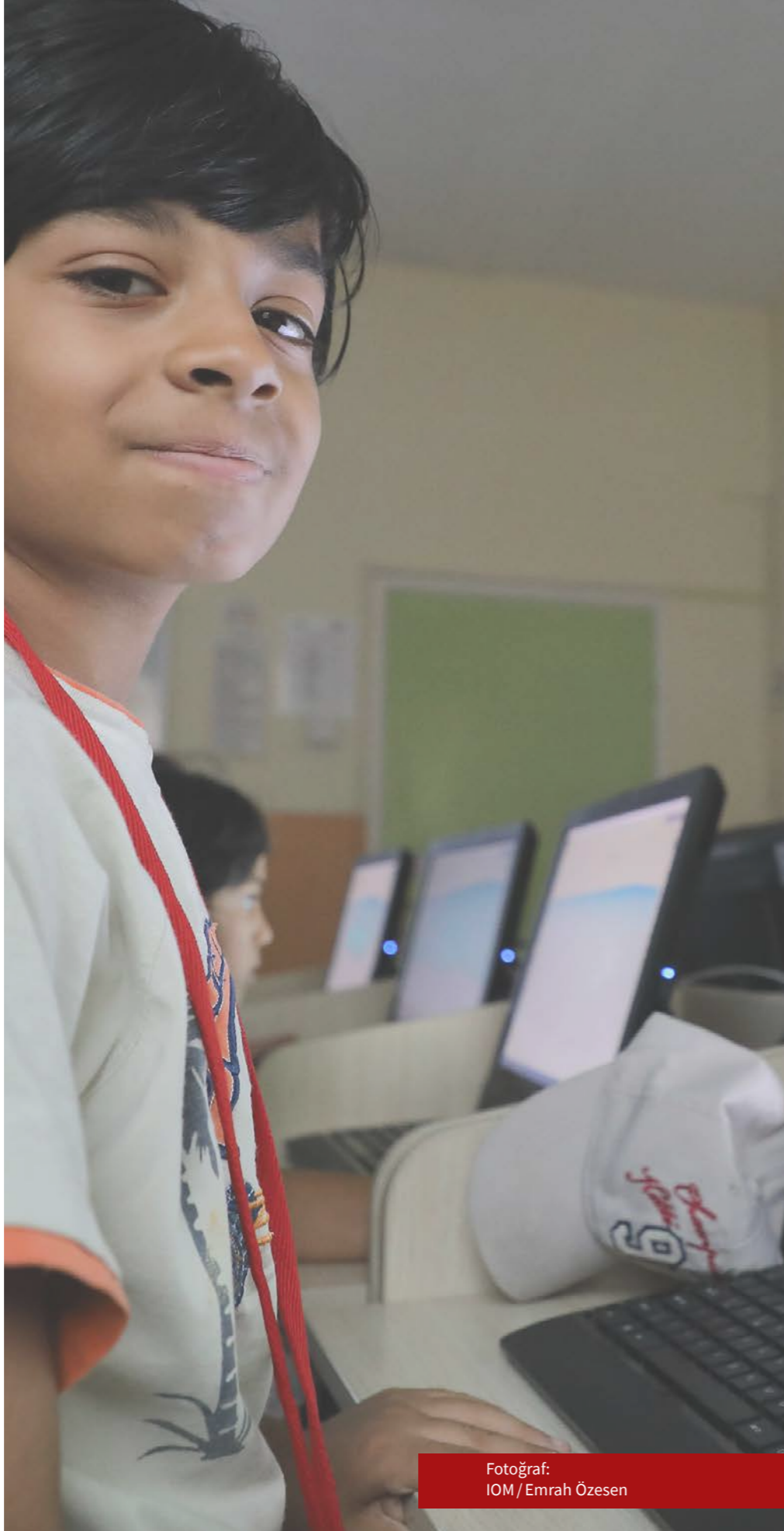

edilmesini ve eğitim almalarını sağlamak amacıyla, kapsayıcı eğitim anlayışı ile birlikte MEB'i desteklemeye devam edecektir.

Kadınlar ve engelli kişiler, hem burs hem de yükseköğrenim programlarına kabul için başvuruda bulunmaya teşvik edilmektedir. Öğrencilerin isteklerini ve akademik performans seviyelerini göz önünde bulundurmanın yanı sıra, burs seçim kriterleri de, mümkün olan durumlarda, ekonomik durum ve koruma ile ilgili hassas durumları içermektedir.

Mümkün ve uygun olan durumlarda, sosyal uyumu desteklemek ve daha esnek bir eğitim sistemini bir bütün olarak güçlendirmek amacıyla, geçici koruma sağlanan Suriyelilere verilen destek, ev sahibi topluluklardaki hassas durumda olan Türk çocuklarını ve gençlerini de kapsayacak şekilde genişletilecektir.

Eğitim Sektörünün önceliklerinden biri, ihtiyaçların ve eğitim fırsatlarına erişim engellerinin daha kapsamlı bir şekilde ve yaşa, cinsiyete ve savunmasızlık durumuna karşı duyarlı bir biçimde değerlendirilmesini desteklemeye devam etmektedir. Bu tür değerlendirmeler ve ilgili veri analizinin yapılması, faaliyetlerin daha spesifik ve önceliklendirilmiş bir şekilde hedeflenmesine imkân tanır.

Fotoğraf:
IOM/Emrah Özesen

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

Eğitim Sektörü müdahalesinin üç temel dayanağı vardır: Her yaştan geçici koruma sağlanan Suriyeli için güvenli ve koruyucu öğrenme fırsatlarına erişimi artırmayı desteklemek; eğitim fırsatlarının kalitesini artırmak; geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve hassas durumdaki Türk çocuklarına ve gençlerine kaliteli eğitim verebilecek şekilde ulusal eğitim sisteminin güçlendirilmesi. Strateji, geçici koruma sağlanan Suriyeliler için bireysel bazda ve topluluk bazında dayanıklılık oluşturmak amacıyla, erken çocukluk döneminden yükseköğretime kadar sürekli eğitim fırsatlarına, dil öğrenimi ve beceri eğitim programlarına erişim sağlamaya katkıda bulunur. 2019-20 stratejisi, geçmiş yılların başarıları üzerine inşa edilmeye devam edilmektedir.

3RP stratejisi, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin çabalarını ve 3RP kapsamının dışında kalan girişimleri destekleyen finansal katkıları tamamlamaktadır. 3RP ortakları, MEB'in vizyon belgesi (Güçlü Yarınlar için: 2023 Eğitim Vizyonu) çerçevesinde eğitim programlarını sunmak için, ulusal ve yerel düzeylerde kamu kurumları ile işbirliği içinde çalışmayı ve bu kurumları güçlendirmeyi taahhüt etmektedir. 2017 ve 2018'de, eğitim kurumları, kamu sektöründeki kurumlara sağlanan en yüksek mali destek oranını almıştır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik eğitim kalitesinin genişletilmesi ve bu kişilerin erişiminin artırılması için, MEB'e, 190 milyon ABD dolarından daha fazla kaynak sağlanmıştır.⁴⁰

Örgün eğitime kayıt için mevcut talep seviyesi, arz seviyesini aşmaktadır. Aşırı kalabalıklaşmayı azaltmak ve neredeyse bir milyon çocuğun ulusal eğitim sistemine dâhil edilmesini desteklemek için öğretmenlerin kültürlerarası beceriler, sınıf içi iletişim vb. konularda hizmetiçi eğitimlerle desteklenmesi, okul altyapısının ve eğitim personelinin sayısının genişletilmesi, eğitim olanaklarına erişimi genişletmek için yenilikçi fikirlerle tamamlanmalıdır. Okul Öncesi Eğitim'e (OÖE)'e erişim; çocukların okula hazırlığını artırmak, okula geç başlanmasını önlemek ve Türkiye'de geçici koruma sağlanan Suriyeli çocukların sosyal

ve dilsel uyumunu kolaylaştırmak açısından önemlidir. MEB'in 54 aylık tüm çocukların en az bir yıllık EÇE'ye kayıt olmasını sağlamaya yönelik politikasının desteklenmesi, stratejik öneme sahiptir.

Kayıt sürekliliği ve okula devamlı düzenli olması; ŞEY programının ölçeğinin genişletilmesi ve Türkçe dil sınıflarının ve okul ulaşımının sağlanması ile desteklenecektir. Başta çalışan çocuklar, engelli çocuklar ve birkaç yıldır okula gitmemiş veya daha önce hiç okula gitmemiş çocuklar olmak üzere, çocukların ortaokul ve ortaöğretim katılımını sınırlandıran faktörleri ele almak için, sektörler arası müdahaleler gereklidir. Olası müdahaleler arasında şunlar bulunmaktadır (ancak bunlarla sınırlı değildir):

- (i) hem okula giden hem de okula gitmeyen öğrenciler için Türkçe dil sınıflarının sağlanması;
- (ii) okula gitmeyen veya okulu bırakma riski taşıyan çocuklara ulaşılması ve bunlara yönelik vaka takibi;
- (iii) yardımcı eğitim sınıflarının sağlanması;
- (iv) yaşam becerileri eğitiminin sağlanması;
- (v) yaşı büyük çocuklar için hızlandırılmış eğitim programlarına destek ve
- (vi) örgün ve yaygın teknik ve mesleki eğitim ve öğretim.

Yükseköğretime erişim, kendi kendine yeterli olmanın gelecekte mesleki çalışmaya erişimin desteklenmesinde kilit öneme sahiptir. Yükseköğretime yönelik yüksek talep, hem burs hem de üniversite hazırlık programları için alınan başvuruların sayısı ile ortaya konmaktadır. Talebi karşılamak için burs sayısı artırılmalıdır ve erişimi, aynı okula devam etmeyi ve tamamlamayı sağlamak için daha fazla destek verilmelidir. Mezunların çalışma aşamasından işe geçişini kolaylaştırmaya yönelik girişimlere de ihtiyaç vardır ve bu girişimler, sektörler arası işbirliği ve koordinasyon gerektirmektedir. Eğitim imkânlarına erişmek, dayanıklılık yaratmak, sosyal uyum ve kendi kendine yeterliliği desteklemek açısından, Türkçe konuşabilme kabiliyeti, kilit öneme sahiptir. 3RP ortakları; materyallerin tedarik edilmesi, öğretmen yetiştirme ve okulların, GEM'lerin, Halk Eğitim Merkezlerinin ve

bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik diğer girişimlerin güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere, hükümetin çocuklar, gençler ve yetişkinler için dil öğrenme programları sunma çabalarını destekleyecektir.

Suriyeli öğrencilerin devlet okul sistemine entegrasyonunu desteklemek üzere çalışacak gönüllü Suriyeli eğitim personeline (SVEP) yönelik eğitim ve mali destek de dâhil olmak üzere, eğitim temininin kalitesini desteklemek için mevcut çabalar 2019-2020 yıllarında da devam ettirilecek ve genişletilecektir.

3RP ortakları, farklı eğitim kurumlarında SVEP için yeni roller oluşturulması ve gelecekteki istihdam modalitelerini planlayan bir yol haritasının geliştirilmesi de dâhil olmak üzere, SVEP'e yönelik eğitim personeli yönetim stratejisinin revize edilmesinde MEB'e teknik destek sağlamaya devam edecektir.

Geçici koruma sağlanan Suriyeli çocukların sosyal ve pedagojik gereksinimlerini karşılamak ve okullarda toplumsal bütünleşmeyi desteklemek için, Türk devlet okullarındaki Türk eğitim personeli ihtiyaca odaklı eğitim almaya devam edecektir.

Eğitimin önündeki ekonomik engelleri ele almak, okul dışı kalma riski en yüksek olan çocukların, ergenlerin ve gençlerin tespit edilmesini desteklemek ve öğrenmeden işe geçişi kolaylaştırmak amacıyla Eğitim Sektörü stratejisinin etkili bir şekilde uygulanması; Geçim Kaynakları, Koruma ve Temel İhtiyaçlar Sektörleriyle yakın koordinasyon ve işbirliği gerektirmektedir. Geçim Kaynakları Sektörü ile stratejik bağlantılar, eğitimden istihdam edilebilirliğe geçişi kolaylaştıracak ve stratejilerin tamamlanmasını sağlayacaktır. Programlar kapsamında koruma hususları vurgulanarak faaliyetlerin kadın ve kız çocuklarının katılımını destekler nitelikte olmasına ve sosyal eşitsizliklerin derinleşmesinin engellenmesine özel dikkat gösterilecektir. Hassas durumdaki öğrencilerin eğitim programlarına dâhil edilmesi, SUY ve ŞEY arasındaki bağlantı yoluyla desteklenecektir. Sektör değerlendirmeleri, kız ve erkek çocukları, kadınlar ve erkekler için öğrenime erişimi etkileyen özel engelleri dikkate alacaktır.

⁴⁰ 3RP Kurumlar Arası Birim, Türkiye'deki Kamu Kurumlarına Verilen Destek 3RP 2017-2018, Eylül 2018

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

Eğitim Sektörü müdahalesine MEB liderlik etmekte olup, 3RP ortakları, programların Hükümet öncelikleri, politikaları ve prosedürleri ile uyumlu hale getirilmesini sağlamak amacıyla ulusal düzeyde ve iller düzeyinde yakın koordinasyon içinde çalışmaktadır. Resmi MEB veri kaynakları ve veri yönetim sistemleri, örgün ve yaygın eğitim programlarında öğrenci kaydı, aynı okula devam etme ve başarı hakkında bilgi sağlamaktadır. 3RP aktörleri tarafından hizmet sunumunun zamanında ve doğru bir şekilde raporlanmasını kolaylaştırmak için, 3RP kayıt çerçevesine dayalı, ayrıntılı bir faaliyet tabanlı izleme ve değerlendirme çerçevesi geliştirilmiştir.

BM kuruluşlarının yanı sıra uluslararası ve yerel STK'lar tarafından uygulanan programlar arasında her seviyede uyum ve sinerjinin sağlanması için koordinasyon yapıları kurulmuştur. Sektör eş liderleri, diğer sektörlerle sinerji ve tamamlayıcılık sağlamak için kurumlar arası forumlara katılmaktadır. Yükseköğretim aktörleri arasında daha iyi uyum, raporlama ve tamamlayıcılık sağlamak için bir koordinasyon yapısı da oluşturulmuştur.

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin mevcut tüm eğitim hizmetlerinden ve bunlara nasıl erişebileceklerinden haberdar olmalarını sağlamak için, sosyal yardım faaliyetleri sektör stratejisine entegre edilmiştir. Sosyal yardım ve bilgi yaygınlaştırma programları, topluluklarla düzenli ve doğrudan etkileşime ve hizmetlere erişim ve duyarlı çözümlerin uygulanması önündeki engeller hakkında bilgi toplamaya imkân tanımaktadır.

3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin katılım ve kalite göstergeleri hakkında veri oluşturmak ve paylaşmak için, MEB ile birlikte savunuculuk faaliyetlerine devam edecektir. Bu, okula devam, okul düzeyinin tamamlanması, ilerleme ve öğrenme sonuçlarını içerir.

Fotoğraf:
UNHCR / M. Yapıcı

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?				
<p>AMAÇ 1:</p> <p>Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocuklar, gençler ve yetişkinlerin kapsayıcı ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik eden örgün, yaygın ve resmi olmayan eğitime sürekli erişiminin sağlanması</p>	<p>TEMELE: 640.000</p>	<p>TEMELE: 732.375</p>	<p>TEMELE: 1.057.452</p>	<p>TEMELE: 1.064.470</p>			
					Örgün eğitime kaydolmuş Suriyeli erkek ve kız çocukların (5-17 yaş) %'si	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:
					Eğitim olanaklarına erişimi olan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:
						700.000	1.064.470
						750.000	1.064.470
						700.000	1.057.452
						750.000	1.064.470
GÖSTERGE AMACI 1:							

Çıktılar		Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
					2019 Toplam	2019 Yılı İçin KNO Bütçesi*	2020 Toplam				
1.1 Erken çocukluk eğitimi: Suriyeli çocukların ve hassas durumdaki Türk çocukların okul, ev ve toplum tabanlı erken çocukluk eğitimi programlarına erişiminin artması	Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi ve okul öncesi eğitime kaydolun çocukların sayısı (3-5 yaş, k/e)	59.280	58.000	10.255.946	10.255.946	9.970.000	9.970.000	4	4	1	4
1.2 Örgün eğitim: Suriyeli çocukların ve gençlerin örgün eğitime erişiminin artması	a. Örgün eğitime kaydolun Suriyeli çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e) (1-12. Sınıf) b. İnşa edilen, kurulan veya onarımı yapılan sınıf sayısı	700.000	750.000	25.900.272	25.900.272	17.917.040	17.917.040	3	4	3	4
1.3 Akredite yaygın eğitim: Okul dışındaki ve risk altındaki Suriyeli çocukların örgün eğitime yeniden entegrasyonunu veya devamını kolaylaştıran akredite yaygın eğitim programlarına erişiminin artması	Akredite yaygın eğitime kaydolun çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)	91.278	59.450	36.157.286	36.157.286	35.857.583	35.857.583	4	4	3	3
1.4 Akredite ve resmi olmayan eğitim: Okul dışındaki ve risk altındaki Suriyeli ve Türk çocukların akredite ve resmi olmayan eğitim programlarına erişiminin artması	Resmi ve akredite olmayan eğitime kaydolun çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)	80.850	82.160	33.405.250	33.405.250	34.515.420	34.515.420	3	4	3	3
1.5 Mesleki ve Teknik Eğitim ve Öğretim: Suriyeli ergenler ve gençlerin mesleki ve teknik eğitim ve öğretim programlarına erişiminin artması	Yaygın mesleki eğitimden yararlanan ergenlerin sayısı (14-17 yaş, k/e)	23.700	23.700	13.233.479	13.233.479	9.725.500	9.725.500	4	4	4	3
1.6 Yüksek Öğretim: Suriyeli gençlerin yüksek öğretim programlarına erişiminin artması	Üçüncü düzey eğitime kaydolun öğrencilerin sayısı (>18 yaş, k/e)	20.000	20.000	49.221.390	49.221.390	46.759.945	46.759.945	4	4	5	4
1.7 Dil kursları: Suriyeli yetişkinlerin (18+) (e/k) sosyal uyumu teşvik etmeye yönelik Türkçe ve diğer dil programlarına erişiminin artması	Yüksek öğretim hazırlık programlarına katılan öğrencilerin sayısı (e/k) Yüksek öğretim bursu alan öğrencilerin sayısı (e/k) Türkçe dil programlarına kaydolun kadın ve erkeklerin sayısı	5.635	5.520	18.513.160	18.513.160	18.007.995	18.007.995	4	5	4	5
					Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	\$186.686.783	\$186.686.783	\$172.753.483	\$172.753.483		

Çıktılar		Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
					2019 Toplam	2019 Yılı İçin KNO Bütçesi*	2020 Toplam				
1.8 Eğitimin öndeki sosyoekonomik engellerin ele alınması: Okul kaydı ve devam öndeki ekonomik engellerin azaltılması	Nakit transferi ile desteklenen çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e) Okul servisi sağlanan çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)	451.694	451.694	56.513.241	56.513.241	53.843.298	53.843.298	4	4	3	3
					Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	56.513.241	56.513.241	53.843.298	53.843.298		

AMAÇ 2:	Koruyucu öğretim ortamlarında geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocuklar ve gençlere yönelik eğitim olanaklarının kalitesinin artırılması				S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?		S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
	GÖSTERGE AMAÇI 2:	a. 5-9. Sınıflara kayıt oranı (brüt)	TEMEL:	5. sınıf: %78 9. sınıf: %30	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:	5. sınıf: %81 9. sınıf: %33	5. sınıf: %83 9. sınıf: %35	-	-

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ										
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin KNO Bütçesi*	2020 Toplam				
Okul malzemeleri alan çocukların sayısı (3-17 yaş, k/e)		430.000	200.000	9.067.793	9.067.793	5.876.656	4	1	1	4
Türkçe dili öğrenimine yönelik ders kitapları alan çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)		132.000	132.000							
Ders kitapları alan çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)		10.000	12.000							
Öğretmeye yardımcı materyal alan okulların sayısı		35	35							
Eğlence amaçlı materyal alan bölgelerin sayısı		2.464	64							
Örgün ve yaygın/resmi olmayan eğitim ortamlarında tamamlayıcı materyal alan çocukların sayısı (5-17 yaş, k/e)		39.848	35.848							
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	9.067.793	9.067.793	5.876.656			5.876.656

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ										
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin KNO Bütçesi*	2020 Toplam				
Tesvik verilen öğretmen ve eğitim personelini sayısının sayısı		13.000	11.000	46.800.000	46.800.000	44.000.000	4	4	5	4
Eğitim verilen öğretmen ve eğitim personelinin sayısı (k/e)		57.799	56.896	4.501.613	4.501.613	4.324.187	4	4	5	4
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	51.301.613	51.301.613	48.324.187			48.324.187

AMAÇ 3: Mülteci ve Türk çocuklarına ve gençlere kaliteli bir eğitim verilmesini kolaylaştırmak adına dayanıklı bir ulusal eğitim sisteminin desteklenmesi	TEMEL: 1	2019 GÖSTERGE HEDEFİ: 2	2020 GÖSTERGE HEDEFİ: 2	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
GÖSTERGE AMAÇI 3: MEB onaylı mülteciye ilişkin eğitim stratejileri, politikaları ve programlarının sayısı							

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ									
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2020 Toplam				
3.1 Planlama ve kanıt dayalı politika yapımı: Eğitim sektörü aktörleri ve kurumlarının kapasitesi ile kanıt dayalı politika yapımını desteklemek için veri kullanımının güçlendirilmesi	Yapılan değerlendirmelerin sayısı; yapılan planlama ve/veya kapasite geliştirme atölyelerinin sayısı; sektör genelinde düzenlenen koordinasyon toplantılarının sayısı	-	-	2.065.000	1.160.000	5	4	1	4
3.2 Politika ve strateji: Mülteci çocuklarının ve gençlerin eğitim ihtiyaçlarına cevap vermeye yönelik politikaların güçlendirilmesi	Mültecileri kapsayan onaylı eğitim politikalarının sayısı	2	-	4.310.250	1.945.404	5	4	3	4
3.3 Kurs tasarımına teknik destek. Geçici konuma kapsamındaki Suriyelilerin eğitim bakımından ulusal sisteme dahil edilmesini destekleyen dil öğretimi müfredatları ve materyallerinin geliştirilmesi için eğitim sistemine destek verilmesi	Geliştirilen ve denenen materyal sayısı	-	-	1.000.000	1.000.000	3	4	3	4
				7.375.250	4.105.404	Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları			
				7.375.250	4.105.404	4.105.404			

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı KNO Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı KNO Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Mülteci Bileşeni	195.754.576	195.754.576	178.630.139	178.630.139
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	115.190.104	115.190.104	106.272.889	106.272.889
Toplam	310.944.680	310.944.680	284.903.028	284.903.028

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
IOM	1.475.000	3.000.000	4.475.000	1.475.000	3.000.000	4.475.000
UNHCR	68.621.064	2.232.000	70.853.064	68.621.064	2.232.000	70.853.064
UNICEF	97.531.573	105.840.000	203.371.573	92.477.500	99.910.000	192.387.500
Ortaklar	28.126.939	4.118.104	32.245.043	16.056.575	1.130.889	17.187.464
TOPLAM	195.754.576	115.190.104	310.944.680	178.630.139	106.272.889	284.903.028

SAĞLIK SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	WHO	
ORTAKLAR	IOM, UNFPA, UNICEF, WHO ve STK ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Sağlık Bakanlığı (SB), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Türk Kızılayı (TK)	
HEDEFLER	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bulaşıcı olmayan ve bulaşıcı hastalıklar için iyileştirici ve önleyici hizmetler de dâhil olmak üzere, temel sağlık hizmeti sunumunun ve sevk hizmetlerinin kapasitesinin güçlendirilmesi 2. Özellikle hassas durumda olan Suriyeli mülteci ve ev sahibi topluluk grupları (kadınlar, kız çocukları, ergenler ve gençler) için, cinsiyete dayalı şiddet (CDŞ) vakalarının klinik yönetimi de dâhil olmak üzere, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine (CSÜS) erişimin artırılmasının desteklenmesi 3. Bulaşıcı hastalık gözetiminin, tespitinin, müdahalesinin ve önlenmesinin (bağışıklama dâhil) güçlendirilmesi; ve tüm tehlikelere yönelik acil durum müdahalesinin güçlendirilmesi 4. Sağlık hizmetlerinin her kademesinde, Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar (BOH), Akıl Sağlığı ve Psikososyal Destek Hizmetlerine (ASPDH) ve rehabilitasyon hizmetlerine erişimin artırılmasının desteklenmesi 	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	2A	
MALİ GEREKSİNİMLER	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	16.579.000 ABD \$	26.179.000 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	15.878.000 ABD \$	15.078.000 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	32.457.000 ABD \$	41.257.000 ABD \$

MEVCUT DURUM

Türkiye’de Suriyeliler’e verilen sağlık müdahalesi ve sağlık hizmetleri Türkiye Devleti tarafından sağlanmaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliği altında Suriyeliler, Türk vatandaşlarıyla aynı sağlık hizmetlerini alabilmektedir.

Sağlık Bakanlığı (SB) Geçici Barınma Merkezlerinde kalan geçici koruma sağlanan Suriyelilere, yerinde sağlık hizmetlerini ücretsiz olarak sunmaktadır. Kayıtlı olmayan Suriyelilerin birinci basamak sağlık hizmetleri veya sevk hizmetlerine erişimi sınırlıdır, ancak acil bakım ve gerekli halk sağlığı hizmetleri ücretsiz olarak verilmekte ve daha sonra bu kişiler kayıt için sevk edilmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda Suriyelilerin sürekli varışları, sağlık hizmetlerine yönelik talepler ile ulusal sağlık altyapısının kapasitesi arasındaki açığı artırmıştır. Birçok Suriyeli hasta, birinci basamak sağlık hizmetlerini atlayarak hastane düzeyinde bakım talep etmekte ve masrafları artırarak sevk hizmetleri üzerine ilave yük bindirmektedir. Yerel hastaneler en acil ihtiyaçları karşılayacak şekilde hizmetlerini artırmıştır, ancak çok sayıda Suriyeli ev sahipliği yapan bölgeler, kaynaklara yönelik yüksek taleplerle karşılaşmaktadır ve nihai olarak, bu durum, geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve ev sahibi topluluk sakinlerine yönelik hizmetlerin kalitesini olumsuz etkilemiştir.

Bir müdahale olarak, 3RP ortakları tarafından desteklenen SB, Suriyeli doktorların ve hemşirelerin Türk vatandaşı doktor ve hemşirelerin desteğiyle geçici koruma sağlanan Suriyelilere hizmet sundukları Göçmen Sağlığı Merkezlerinin kurulmasını planlamıştır. Göçmen Sağlığı Merkezleri, Toplum Sağlığı Merkezleri ağıının bir parçası olarak faaliyet göstermektedir.

Suriyeliler, sağlıklarını, esenliklerini ve sağlık hizmetlerine erişimlerini etkileyen yerinden edilme durumunun çok çeşitli olumsuz

etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır.

Suriyeli nüfusun yüzde 25’ini üreme çağındaki kadınlar oluşturmaktadır ve bu kişilerin cinsel ve üreme sağlığı ihtiyaçları, anne ve yeni doğan morbidite ve mortalite oranlarını, CYBE ve HIV bulaşmalarını doğrudan etkilemektedir. Farkındalık eksikliği ve tecavüz dâhil olmak üzere cinsiyete dayalı şiddet eğiliminin artması, istenmeyen gebeliklerin ve güvenli olmayan kürtajların önlenmesi için aile planlaması hizmetlerinin genişletilmesini gerekli kılmaktadır. Beklenen ham doğum oranının yüzde 4 olmasına ve bu doğumların çoğunluğunun SB tesislerinde gerçekleştirilmesine rağmen, Suriye topluluğunda halen resmi kayıt altına alınmayan ve evde gerçekleşen doğumlar bulunmaktadır.

Dil, kültürel normlar ve sosyoekonomik durum, özellikle önleyici hizmetler, ilaçlara erişim, tıbbi cihazlar ve uzmanlık hizmetleri (örneğin, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri, rehabilitasyon sağlık hizmetleri, doğum, güvenli olmayan kürtaj ve yukarıda belirtilen tecavüz vakaları) açısından, sağlık hizmeti arayan Suriyeliler için engel oluşturmaktadır. Geçici koruma sağlanan kişilerin zihinsel sağlık ve psikososyal ihtiyaçlarının artması, destek ve tedavi kapasitelerini zorlamaktadır.

SB, Suriyeli doktorlar ve hemşirelerin, Kadınlar ve Kız Çocukları için Güvenli Alanlar da dâhil olmak üzere yeni Göçmen Sağlığı Merkezlerinde (GSM) çalışarak, evrensel sağlık kapsayıcılığı doğrultusunda göçmen sağlığına odaklanan aile hekimliği hizmetlerini sunmak üzere eğitilmesi, belgelendirilmesi ve işe alınması için prosedürler geliştirmiştir. On toplum ruh sağlığı merkezi kurulmuştur ve bugüne kadar planlanmış olan 179 GSM’nin yaklaşık 151’i açılmış olup, bunların 42’si (birincil basamak sağlık hizmetlerinde normalde mevcut olmayan uzmanlık hizmetleri sağlayan) güçlendirilmiş GSM’lerdir.

Suriyeli sağlık personeli için çalışma izninin başvurularını kolaylaştırmak amacıyla, teorik eğitim ve uygulamalı eğitim gereklidir. Özellikle sevk düzeyindeki bakım tesislerinde ücretsiz ve kaliteli tıbbi çeviri sınırlı kalmaya devam etmekte olup, tercümanların bilgi düzeylerini ve erişilebilirliğini artırmak için dil eğitimi geliştirilmektedir. Yaklaşık 960 hasta rehberi, hizmetlerin Arapça konuşan sağlık personeli tarafından sunulmadığı sağlık merkezleri ve hastanelerde tıbbi destek arayan bireylere yardımcı olmak amacıyla tıbbi terminoloji konusunda eğitim alacaklardır. Yaklaşık 790 göçmen sağlık birimi planlanmaktadır ve Eylül 2018 itibarıyla, yaklaşık 489 göçmen sağlık biriminin faaliyete geçtiği bildirilmiş ve 825 hasta rehberi işe alınmıştır.

Tükenmişlik ve zihinsel sağlık bozukluklarına yönelik belirtilere müdahale etmek amacıyla, hizmet sağlayan personele kişisel bakım hizmetleri sunmak için ruh sağlığı ve psikososyal programlar kapsamında çalışmalara başlanmıştır. Bir başka koruyucu hizmet yöntemi, akut ve kronik strese yönelik erken teşhis ve hizmetlere, sigara ve uyuşturucu bağımlılığı, depresyon ve istismarla mücadele üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu hizmetler; CDŞ mağdurları, yaşlılar ve çocuklara yönelik bakımı içerir. Toplamda, GSM’lere ait Kadın Sağlığı Danışmanlık Birimlerinin (Kadınlar ve Kız Çocukları için Güvenli Alanlar) 34’ü, SB bünyesinde Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi ve Göçmen Sağlığı Dairesinin tam desteğiyle faaliyet göstermektedir. Bu danışma birimleri, Suriyeli kadınlara psikososyal destek verilmesi de dâhil olmak üzere, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve CDŞ önleme ve müdahale hizmetleri sunmaktadır.

SB GSM sisteminin geliştirilmesiyle birlikte, 3RP ortakları, hâlihazırda geçici koruma sağlanan Suriyelilere sağlanan üst düzey hizmetleri sürdürmek için ulusal sağlık sistemini desteklemeye devam edeceklerdir.

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLEME

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu	2019		2020		
	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus ⁴¹	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus	
Geçici koruma Sağlanan Suriyeliler	Erkek	947.452	401.500	947.452	401.500
	Kadın	782.066	495.000	782.066	495.000
	Erkek Çocukları	795.882	650.000	795.882	650.000
	Kız Çocukları	726.597	690.000	726.597	690.000
Ara Toplam	3.251.997	2.236.500	3.251.997	2.236.500	
Etkilenen Topluluklar	Erkek	2.000.000	450.000	2.000.000	450.000
	Kadın	2.400.000	540.000	2.400.000	540.000
	Erkek Çocukları	1.800.000	405.000	1.800.000	405.000
	Kız Çocukları	1.800.000	405.000	1.800.000	405.000
Ara Toplam	8.000.000	1.800.000	8.000.000	1.800.000	
Genel Toplam	11.251.997	4.036.500	11.251.997	4.036.500	

⁴¹ Hedef nüfus sütunları kesin sayıların belirtildiği doğrudan faydalanıcıları kapsamaktadır. Dayanıklılığın inşa edilmesine yönelik olarak, dolaylı faydalanıcılara dair tahminleriniz varsa (yani, sistemlerin güçlendirilmesi, kurumsal kapasite geliştirme vb.), lütfen bunu tabloya değil, açıklama bölümüne ekleyin.

Kaliteli ve karşılanabilir fiyatlı sağlık hizmetlerine saygın ve adil bir şekilde erişmek, Suriyeliler ve ev sahibi topluluklar arasındaki sağlık riskini önemli ölçüde azaltabilir. Dil engelleri, mevcut sağlık hizmetlerine nasıl erişileceğine dair bilgi eksikliği ve pahalı ilaçlara, gelişmiş protezlere ve doku nakillerine ücretsiz erişimdeki tutarsızlıklar, büyük zorluklar olarak karşımıza çıkmaya devam etmektedir. Özellikle ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetleri için tercüme hizmetlerinin yetersizliği, altı çizilen bir eksiklik. Kayıt dışı ve kırsal alanda bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler, tedaviye yönelik bakım ile uzmanlık gerektiren sağlık hizmetlerine ve tedaviye erişimde engellerle karşı karşıyadır. Şehir merkezlerinin dışında yaşayan geçici koruma sağlanan Suriyeliler, sağlık hizmetlerine erişebilmek

için ilave ulaşım masraflarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin tahmini yüzde 45’i çocuktur. Bu çocukların büyük bir kısmının ve ailelerinin, karşılanabilir fiyatlı sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlı olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, özellikle endişe duyulan alanlar arasında, anne ve çocuk sağlığı, aşı ve bebeklere ve küçük çocuklara yönelik gıda ve beslenme uygulamalarının ele alınması bulunmaktadır.

Üreme çağındaki kadınlar Suriye nüfusunun yüzde 25’inden fazlasını (yüzde 4’ü hamile veya gebe) oluşturmaktadır ve resmi kliniklerde tedavi hizmeti almak açısından ekonomik, sosyal ve kültürel engellerle (örneğin kadın sağlık personeli eksikliği) karşı karşıya kalmaktadır. Ergenlerin

ve gençlerin sağlık bilgisine ve sosyal ihtiyaçlarına daha fazla dikkat verilmesi gereklidir ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı, CDŞ ve kadınların güçlendirilmesi konusunda hâlihazırda sunulan farkındalık eğitimlerinin geliştirilmesi son derece önemlidir.

Çatışmanın devam etmesi ile birlikte, savaşın ve yerinden edilmenin psikososyal etkileri sürmeye devam etmektedir. Uzun vadeli etkilerin (depresyon gibi) ele alınması daha zordur ve bu etkiler, etkilenen aileler için yüksek maliyete neden olan, özel bir bakım gerektirmektedir. Rehabilitasyon da dâhil olmak üzere acil ve uzmanlık gerektiren vakalar için bakımın sürekliliği yetersizdir ve ihtiyaçlar, sistematik olarak ele alınmalıdır. Sağlık hizmeti sisteminin güçlendirilmesi ve Suriyeli sağlık personelinin entegrasyonu

yoluyla geçici koruma sağlanan Suriyelilere yönelik sağlık hizmetlerine yatırım yapılması, ev sahibi topluluklar için hizmetler üzerindeki baskıyı azaltacak ve böylece genel dayanıklılığı artıracaktır. Hem Suriyeli hem de Türk nüfusa verilen hizmetlere ve hedef nüfusa odaklanarak, Suriyeli sağlık personelinin Türk sağlık sistemine entegre etmeye yönelik uzun vadeli vizyon için stratejik bir plana ihtiyaç vardır. Sağlık bilgilendirme kampanyalarının ve halk sağlığı önlemlerinin olumlu etkisi, hem geçici koruma sağlanan Suriyelilere hem de ev sahibi topluluklara fayda sağlamaya devam etmektedir. Kadın Danışma Birimlerinin kapasitesinin genişletilmesi ve Sağlık Bakanlığına devredilmesi desteklenmelidir.

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarına hizmet etmek ve müdahalelerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini ve kaynakların kullanılabilirliğini sağlamak amacıyla sistem seviyesinde mekanizmalar geliştirmek için, Sağlık Bakanlığına (SB), ilgili kurum ve birimlerine ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına (AÇSHB) destek vermeye devam edecektir. 2019-2020 yılındaki çabalar, 2017-2018 yıllarında kaydedilen olumlu eğilimlerin üzerine inşa edilecektir; Sağlık Bakanlığına verilen genel destek, 2017'de 19 milyon ABD dolarından 2018'de en az 25 milyon ABD dolarına yükselmiştir.⁴²

Sektör, birincil hizmet sağlayıcısı olarak SB'nin liderliğini takip etmek suretiyle, beceri geliştirme, bilgi ve standart paylaşımı yoluyla sağlık sisteminin dayanıklılığını geliştirmeye odaklanacak ve birinci basamak ve sevk sağlık bakım kapasitelerinin güçlendirilmesi için mali destek sağlayacaktır. Bu müdahaleler için giriş noktası, SB Göçmen Sağlığı Merkezi sistemi ve hedeflenen uzmanlaşmış hizmetlerdir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin uygun tedavi hizmetleri ile ikincil ve üçüncül hizmet basamaklarına erişebilmeleri için, sağlık hizmetleri, bakımın sürekliliğini sağlayacak şekilde tasarlanacaktır.

Sağlık risklerine karşı önleyici tedbirler; sağlıkla ilgili hususlarda Arapça eğitim, bulaşıcı olmayan ve bulaşıcı hastalıkların önlenmesi hakkında bilgi paylaşımı ve sağlık hizmetlerine nasıl erişileceği konusunda bilgi paylaşımı yoluyla ele alınacaktır. Ulusal Sağlık Bilgi Sistemi (USBS) ve erken uyarı sistemleri aracılığıyla, hastalık denetimi, tespiti ve müdahalesini desteklemek için sistematik çabalar gösterilecektir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilere yönelik yoğun aşı faaliyetleri gerçekleştirilecektir. 2017 yılında 5 yaş altı Suriyeli çocuklara yönelik tamamlayıcı aşı kampanyasından sonra,

eksik dozlar tamamlanmış ve GSM'ler tarafından aşılama programının takibini ve sürekliliğini sağlamak için, 413.000 kişi SBS'ye kayıt edilmiştir.

Sağlık risklerinin yönetiminin iyileştirilmesi için hazırlıklılık faaliyetleri gerçekleştirilerek Sağlık Sektöründe yüksek bir hazırlık ve müdahale etme düzeyi korunacaktır. Acil durumlar ve afet durumlarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinin eksikliğinden kaynaklanan yükün üstesinden gelmek için, Minimum Başlangıç Hizmet Sunum Paketi (MISP) çerçeve uygulamasının, hem hizmet içi hem de hizmet öncesi eğitimde tamamlanması beklenmektedir. Sektör, Suriyeli sağlık personelinin Türk sağlık sistemine entegre etmenin yanı sıra Arapça konuşan hastaları sağlık sistemi içerisinde yönlendirmeye yardımcı olan bilgili tıp çevirmenlerin sayısını artırarak, sağlık hizmeti alınmasının önündeki engelleri ve caydırıcı unsurları ele almak üzere SB ile birlikte çalışmaya devam edecektir. Dil ve kültür engellerini aşmak, nihai aşamada geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kendi sağlıklarıyla ilgili karar verme sürecine katılımını kolaylaştırmakta ve sosyal uyumu güçlendirmektedir. İlk aşama adaptasyon eğitiminin ve GSM'lerde istihdam edilmelerinin ardından, Suriyeli sağlık çalışanlarının; anne ve çocuk bakımı, erken çocukluk gelişimi, beslenme, Genişletilmiş Bağışıklama Programı (GBP) gibi temel sağlık hizmetlerinde daha ileri eğitimlere katılmaları gerekmektedir.

Hedefli müdahaleler, cinsel şiddet ve istismara yönelik müdahaleler ve çocuk ve genç sağlığı hizmetlerinin sunulmasına yönelik müdahaleler de dâhil olmak üzere, özellikle savunmasız durumda olan ve yetersiz hizmet alan geçici korunma kapsamındaki Suriyelilerin ve ev sahibi toplulukların (kadınlar, kız çocukları, erkek çocukları, ergenler ve gençler, engelliler ve yaşlılar) cinsel sağlık ve üreme sağlığına

ilişkin ihtiyaçlarını ele alacaktır. Anne ve yenidoğan sağlığı riskleri; MISP altında kapsamlı bir şekilde açıklanmış olan, doğum öncesi bakım, güvenli doğum, yenidoğan bakımı ve aile planlaması yoluyla ele alınacaktır.

Suriyeli nüfus aynı zamanda, bulaşıcı olmayan ve kronik hastalıkların ağır yükünü ve gerekli tedaviyi sağlamaya dair güçlükleri de deneyimlemektedir. Tedavi edici ve rehabilitatif hizmetlere erişilebilirliğin iyileştirilmesinin yanı sıra, önleyici bilgiyi artırmaya yönelik spesifik programlama hastalığın şiddetini azaltacak ve sevk hizmetleri üzerindeki yükü hafifletecektir. Ruh sağlığı ihtiyaçları ve psikososyal ihtiyaçlar, sağlık hizmetlerinin tüm düzeylerindeki ihtiyacı karşılamak için desteklenmeye ve genişletilmeye devam edecektir. Sağlık ve sosyal güvenlik ağları, ortaklar ve hükümet hizmetleri arasında topluluk seviyesinde sevk sistemlerinin müdahale gücünün artırılmasından fayda görecektir. Sağlık okuryazarlığı, madde bağımlılığı, ruh sağlığı, hasta memnuniyeti, hizmet sunumunun izlenmesi ve değerlendirilmesi de dâhil olmak üzere toplulukların ihtiyaçlarını daha iyi ele almak amacıyla geçici koruma sağlanan Suriyeliler ile hizmet sağlayıcılar arasında yerel düzeyde etkileşime daha fazla odaklanılacaktır.

Doktorlar ve hemşirelerde olduğu gibi, Suriyeli diş hekimleri ve eczacıların da benzer adaptasyon eğitimleri almaları ve bu kişilerin istihdamlarına imkân tanımak üzere yasal gereklilikler ve prosedürler oluşturulması, gelecekte katılımın artırılması için araştırılabilecek diğer yollar arasında bulunmaktadır. Suriyeli uzman doktorların, uzmanlık eğitimleri ve deneyimlerine uygun olarak daha iyi konumlandırılmaları ve tüm Suriyeli sağlık profesyonelleri için uygun motivasyon ve kariyer yolları bulunması üzerinden verimliliğin artırılmasına odaklanılacak ve sistem düzeyinde müdahaleler önerilecek ve uygulanacaktır.

Fotoğraf:
UNHCR/Claire Thomas

⁴² 3RP Kurumlar Arası Birim, Türkiye'deki Kamu Kurumlarına Verilen Destek 3RP 2017-2018, Eylül 2018.

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

Sağlık Sektörünün stratejik öncelikleri, hedefleri, çıktıları ve göstergeleri, 3RP ortakları ve SB işbirliğinde geliştirilmiştir. Bu öncelikler, teknik izleme ve sektör sonuçlarının raporlanması için temel olarak kullanılacaktır. Sağlık hizmeti sunumunu ve potansiyel eksiklikleri tespit ederek ayrıntılarıyla planlamak ve faydalanıcılarla iletişimi güçlendirmek için diğer araçlar kullanılacaktır. Sağlık durumu bilgileri, (hasta memnuniyeti de dâhil olmak üzere) bir dizi anket ve ayrıca tesis seviyesinde toplanan şikâyetler/öneriler gibi rutin mekanizmalar yoluyla derlenecek ve raporlanacaktır. Mümkün olan durumlarda, hizmet sunumuna daha iyi odaklanmak amacıyla, odak gruplar ve sosyal yardım hizmetlerinden gelen geri bildirimler,

karar verme sürecine bilgi sağlamak için kullanılacaktır.

Toplanan tüm veriler, mümkün olan durumlarda, yaş ve cinsiyete göre ayrılacaktır. Genel hizmet sunumu, sağlık demografisi, durum ve hastalık kontrolü verileri, SB tarafından toplanmakta ve yönetilmektedir. Sektör, hizmet sunumu, nüfus durumu ve nüfusun ihtiyaçları hakkında zamanında bilgi paylaşmak için SB ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Sağlık bilgi yönetimi faaliyetleri, 3RP ortaklarının desteği ile SB tarafından koordine edilmektedir. Sağlık Sektörü tarafından desteklenen hizmetleri kullananların geribildirimlerini çeşitli durumlarda uygun araçlarla değerlendirmek için çaba gösterilecektir.

Tüm 3RP ortakları tarafından faydalanıcılara verilen hizmetler hakkında toplanan ve raporlanan verilerin analizine dayalı olarak, aylık, üç aylık ve yıllık raporlar yayınlanacaktır. Raporlar, karar verme sürecine bilgi sağlayacak ve ilerlemeyi izleyerek 3RP ortakları tarafından yapılan müdahalenin etkisini değerlendirmek için kullanılacaktır. Geçici koruma sağlanan Suriyeliler için sağlık hizmeti sunumundaki boşlukları tespit ederek bunlara müdahale etmek üzere düzenli sektör ve donör toplantıları yapılacaktır.

Fotoğraf:
WFP / Deniz Akkuş

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

AMAÇ 1:	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?				S2: Çıktı, yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?		S3: Çıktı, kendi kendine yeterliği destekliyor mu?		S4: Çıktı sosyal uyumu/istikrarı katkıda bulunuyor mu?		
	5	4	4	4	5	4	4	4	4		
GÖSTERGE AMACI 1: Buluşıcı olan ve olmayan hastalıklar için tedavi edici ve önleyici hizmetlerin sunulması dahil olmak üzere, temel sağlık hizmetlerini summa ve sevk kapasitesini güçlendirmek ve sürdürmek	2019 GÖSTERGE HEDEFİ: %100		2020 GÖSTERGE HEDEFİ: %100		2019 Toplam		2020 Toplam		2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*		
	11.569.000		11.569.000		358.296		11.569.000		358.296		
Çıktılar 1.1 Hedef odağındaki mültecilerin (birinci ve sevk) sağlık hizmeti dağıtımı ve erişim düzeylerinin muhafaza edilmesi 1.1.1 Birinci basamak sağlık hizmetinde erkek ve kadın mülteciler ile etkilenen ev sahibi topluluk üyelerinin aldığı konsültasyon sayısı 1.1.2 Sağlık tesislerine ulaşımı sağlanan kişilerin (kadın, erkek, kız ve erkek çocuklar) sayısı 1.1.3 Üretimi ve dağıtımı yapılan Anne ve Çocuk Sağlığı (MCH) ve Bebek-Küçük Çocuk Beslenmesine (YCF) yönelik IEC (bilgi, eğitim, iletişim) ürünlerinin sayısı	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	2019 Toplam	2020 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	
	991.950	991.950		991.950	10.000	991.950	11.569.000	11.569.000	358.296	358.296	358.296
A. MÜLTECİ BİLEŞENİ											
Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)											
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları											
		11.569.000		11.569.000		11.569.000		358.296		358.296	

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ							
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*
1.2 Mültecilere veetkilenen topluluklara hizmet sunan sağlık tesislerinde sağlık ürünlerinin erişilebilirliğinin artırılması	1.2.1 Mültecilere verilen Suriyeli kadın ve erkek sağlık uzmanlarının sayısı	15	15	5.350.000	353.400	5.350.000	353.400
1.3 Mültecilere veetkilenen topluluklara hizmet sunan sağlık tesislerinde vasıflı ve bilgili, toplumsal cinsiyet bakımından dengeli insan kaynağına erişilebilirliğinin artırılması	1.3.1 Eğitim verilen Suriyeli kadın ve erkek sağlık uzmanlarının sayısı	1.650	1.550	2.600.000	0	2.600.000	0
	1.3.2 Eğitim verilen Türk kadın ve erkek sağlık uzmanlarının sayısı	150	150	2.600.000	0	2.600.000	0
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				7.950.000	353.400	7.950.000	353.400

AMAÇ 2:
GÖSTERGE AMACI 2:

Suriyeli Mültecilerden ve ev sahibi topluluklardan (kadınlar, kızlar, ergenler ve gençler) oluşan özellikle hassas durumdaki gruplar için, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakalarının klinik yönetimi dahil olmak	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
Cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri ile desteklenen göçmen sağlık merkezlerinin %'si (Gayisi)	5	5	4	4
TEMEL: %25 (260'ta 65)	2019 GÖSTERGE HEDEFİ: 75%	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:	

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ							
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*
2.1 Özellikle hassas durumdaki gruplar için cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin (anne sağlığı ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakalarının klinik yönetimi dahil) mevcut olup mülteci sağlık hizmetleri yapısına entegre edilmesi	2.1.1 Cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri alan Suriyeli mülteciler için cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin (kadınlar, erkekler, kız ve erkek çocukları)	195.000	54.000	4.410.000	1.470.000	13.985.000	4.600.000
	2.1.2 Cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri sunan hizmet dağıtım birimlerinin sayısı	39	39	100.000	100.000	125.000	125.000
2.2 Mülteci ergenler ve gençlerin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimin artırılması	2.2.1 Sağlık bilgisi hizmetleri alan kadın ve erkek mülteci ergenler ve gençlerin sayısı	6.000	7.000	100.000	100.000	125.000	125.000
	2.2.2 Hedef odaklı gençlik faaliyetlerine katılan kadın ve erkek ergenler ve gençlerin sayısı	1.500	1.500	100.000	100.000	125.000	125.000
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları				4.510.000	1.570.000	14.110.000	4.725.000

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ											
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)							
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*				
2.3. Cinsel ve üreme sağlığı ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin klinik yönetimi konularında eğitim verilen hizmet sağlayıcılarının sayısı	400		200	1.500.000	0	1.150.000	0	4	4	5	
2.4.1 Rehabilitasyon hizmetleri sunmak üzere desteklenen sağlık tesislerinin sayısı	-		-								
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları							1.500.000	-	1.150.000	-	-

AMAÇ 3:

GÖSTERGE AMAÇ 3:	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:		2020 GÖSTERGE HEDEFİ:		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle yeterliği kaliteli kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019	2020	2019	2020				
Bulaşıcı hastalık takibi, tespiti, müdahalesi (EWARN: Erken Uyarı ve Müdahale Ağı) ve önlenmesinin (bağışıklık kazandırma dahil) yanı sıra tüm tehlike durumlarında acil durum müdahalesinin güçlendirilmesi	Rutin aşılanma yapılan 5 yaşın altındaki Suriyeli mülteci çocukların sayısı	103.040	103.040	95.000	95.000	95.000	95.000	4	4	4	5

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ												
Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)								
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*					
3.1 Bulaşıcı hastalıklara ilişkin önleyici tedbirler ve bağışıklık kazandırma hizmetlerine erişim artırılması	3.1.1 Rutin aşılanma yapılan 5 yaşın altındaki Suriyeli mülteci çocukların sayısı 3.1.2 Tetanoz aşısı yapılan gebe kadın sayısı	Belirlenecek 1.000	- 300	1.190.000 60.000	60.000	1.240.000	80.000	5	5	4	5	
3.2 Suriyeli mülteciler ve ev sahibi topluluğun bulaşıcı hastalıkların önlenmesi konusundaki farkındalığın artırılması	3.2.1 HIV dahil olmak üzere cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlarla ilgili farkındalık yaratma faaliyetlerine katılan mültecilerin sayısı 3.2.2 a Doğum öncesi bakım hizmeti alan gebe kadın sayısı	1.000	-	190.000	60.000	240.000	80.000	3	3	4	5	
3.3 Vektörle bulaşan hastalıklar dahil olmak üzere bulaşıcı hastalıkların önleme bakımından birinci basamak ve halk sağlığı kapasitesinin güçlendirilmesi	3.3.1 Numune alınıp test edilen Akut Flask Paralizi (AFP) olan Suriyeli çocuk vakalarının sayısı 3.3.2 Eğitim verilen ve gereken ekipmanlara sahip salgın müdahale ekiplerinin bulunduğu illerin sayısı	10 8	10 8	1.000.000 1.000.000	0	1.000.000	0	4	4	3	4	
Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları							2.380.000	120.000	2.480.000	160.000	-	-

AMAÇ 4: GÖSTERGE AMACI 4:	Bulaşıcı olmayan hastalık, Akıl Sağlığı ve Psikososyal Destek Hizmetleri ve rehabilitasyon hizmetlerine erişimin tüm sağlık hizmeti düzeylerinde artırılması	Cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri ile desteklenen göçmen sağlık merkezlerinin %'si (sayısı)	TEMEL: 30	2019 GÖSTERGE HEDEFİ: 210	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?				
								2019 Toplam	2019 Yılı İçin Er-Gen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam								
Çıktılar	4.1 Sevk ve topluluk düzeylerinde güçlü bir entegrasyon sağlanarak mülteci sağlık merkezleri ve ev sahibi topluluk kliniklerinin aklı sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri nin (mhGAP (Ruh Sağlığı Gereksinimi Eylem Programı) ve temel PSS (Psikososyal Destek) hizmetlerinin iyileştirilmesi	4.1.1 Mülteci sağlık merkezlerinde ve ev sahibi topluluk kliniklerinde sunulan (desteklenen) akıl sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri konsültasyonlarının sayısı (cinsiyet ve yaşa göre ayrılarak bildirilmelidir)	0	1.140.000	45	1.415.000	250.000	1.165.000	150.000	5	5	4	5					
														4.1.2 Tarama ve sevk (mhGAP) dahil olmak üzere akıl sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri konusunda eğitim verilen en az iki (2) sağlık personelinin bulunduğu göçmen sağlık merkezleri ve ev sahibi topluluk kliniklerinin sayısı				
Çıktılar	4.2 Topluluk düzeyinde entegrasyon güçlü olmak üzere, temel sağlık hizmeti ve sevk düzeylerinde akıl sağlığı ve psikososyal destek hizmetlerinin sağlanmasındaki bilgi, beceri ve standartların artırılması	4.2.1 Temel akıl sağlığı ve PSS (Psikososyal Destek) hasta etkileşim becerileri konusunda eğitim verilen, ikinci ve üçüncü basamak bakım düzeyinden erkek ve kadın terümanların sayısı	100	300	345	815.000	0	565.000	0	5	5	4	5					
														4.2.2 Öz bakım eğitimi verilen kadın ve erkek sağlık uzmanlarının sayısı				
Çıktılar	4.3 Sevk ve topluluk düzeylerinde güçlü bir entegrasyon sağlanarak artan bilgi, beceri ve standartların artırılması (PEN; Kanıt Dayalı Uygulama) sayesinde mülteci sağlık merkezleri ve ev sahibi topluluk kliniklerindeki bulaşıcı olmayan hastalık müdahalelerinin iyileştirilmesi	4.3.1 Mülteci sağlık merkezlerinde ve ev sahibi topluluk kliniklerinde sunulan (desteklenen) bulaşıcı olmayan hastalık konsültasyonlarının sayısı (cinsiyet ve yaşa göre ayrılarak bildirilmelidir)	0	2.280.000	190	2.508.000	0	2.508.000	0	5	5	4	5					
														4.3.2 Bulaşıcı olmayan hastalık hizmetleri (PEN) konusunda eğitim verilen en az iki (2) sağlık personelinin bulunduğu mülteci sağlık merkezlerinin sayısı				
Çıktılar	4.3.3 Her birey için sağlanan uygun yardımcı cihazların yanı sıra öz bakım eğitimi alan engelli bireylerin sayısı (kadın, erkek, kız ve erkek çocuk olarak ayrılmıştır)	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800					
B. DAVANIKLILIK BİLEŞENİ																		
											4.738.000		250.000		4.238.000		150.000	

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Mülteci Bileşeni	16.579.000	1.928.296	26.179.000	5.083.296
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	15.878.000	663.400	15.078.000	583.400
Toplam	32.457.000	2.591.696	41.257.000	5.666.696

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2019 Bütçe İhtiyaçları		
	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
IOM	220.000	2.000.000	2.220.000	220.000	2.000.000	2.220.000
UNFPA	5.310.000	3.590.000	8.900.000	14.910.000	2.790.000	17.700.000
UNICEF	700.000	300.000	1.000.000	700.000	300.000	1.000.000
WHO	10.349.000	7.138.000	17.487.000	10.349.000	7.138.000	17.487.000
UNDP	-	2.850.000	2.850.000	-	2.850.000	2.850.000
TOPLAM	16.579.000	15.878.000	32.457.000	26.179.000	15.078.000	41.257.000

TEMEL İHTİYAÇLAR SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	UNHCR ve WFP	
ORTAKLAR	IOM, UNDP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, WFP ve STK ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇŞHB), İçişleri Bakanlığı, Türk Kızılayı, belediyeler ve diğer STK ortakları	
HEDEFLER	<ol style="list-style-type: none"> Geçici barınma merkezlerinde, şehir ve kırsal alanlarda bulunan, geçici koruma sağlanan en hassas Suriyelilerin ve ev sahibi topluluk üyelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi⁴³ Belediye hizmetlerinin yanı sıra temel hizmetlere yönelik artan talebe cevap vermek için, yerel ve ulusal kapasitelerin güçlendirilmesi. 	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	1	
MALİ GEREKSİNİMLER⁴⁴	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	614.364.916 ABD \$	424.494.858 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	131.223.927 ABD \$	151.754.483 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	745.588.843 ABD \$	576.249.341 ABD \$

⁴³ Temel ihtiyaçlar yardımı; çok amaçlı nakit temelli müdahaleleri, barınma koşullarının iyileştirilmesi, hijyen ve gıda-dışı yardım malzemeleri için aynı yardımı, ve aynı ya da nakdi gıda yardımlarını içerir.

⁴⁴ Geçtiğimiz aylarda yaşanan TL'den ABD Dolarına döviz kurundaki aşırı dalgalanmaların ardından, SUY (ESSN) da dahil olmak üzere Temel İhtiyaçlar Sektörü'nün tüm programları için fon gereksinimleri, Ekim 2018'de 6.0067 olan BM döviz kuru esas alınarak tahmin edilmiştir. Döviz kurunda yaşanabilecek dalgalanmalar, gereklilikleri önemli ölçüde etkiliyor- sa, tekrar gözden geçirilecektir.

MEVCUT DURUM

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkede yaşayan 3.600.000'den fazla Suriyeliye geçici koruma ve yardım sağlama konusunda güçlü bir kararlılık sergilemeye devam etmektedir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çoğunluğu ev sahibi toplulukla birlikte şehirlerde yaşamakta olup, geçici koruma sağlanan yaklaşık 140 bin Suriyeli, Geçici Barınma Merkezleri'nde ikâmet etmektedir.⁴⁵ 3RP ortakları, geçici korunma kapsamındaki en hassas Suriyelilerin ve ev sahibi topluluk üyelerinin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlamanın yanı sıra, kurumların temel hizmetleri sağlamaları için ulusal ve yerel altyapı ve kapasitelerini güçlendirmeye ilişkin taahhütlerine bağlı kalmayı sürdürmektedir.

Nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu belediyelerde, atık hacimleri ve su tüketimi büyük ölçüde artmıştır; bu nedenle, atık ve atık su yönetimi gibi belediye hizmetleri, gerekli hizmetlerin sağlanması adına giderek daha fazla zorlanmaktadır. 3RP ortakları, son yıllarda belediyelere verilen desteklerini artırmaya devam etmiştir. Bu destekler, altyapı geliştirme, teknik destek (planlama, katılımcı karar verme ve bütçeleme gibi), rekreasyon alanlarının ve Suriyeli ve ev sahibi topluluğun ortak kullanım alanlarının geliştirilmesine verilen destekleri kapsamıştır.⁴⁶

Krizin uzun süredir devam etmesi ve artan yaşam maliyetleri dikkate alındığında,⁴⁷ geçici koruma sağlanan Suriyeliler varlıklarını ve tasarruflarını tüketmişlerdir. Bu nedenle, hassas Suriyeli hane halklarının temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak halen önemini korumaktadır.

Hâlihazırda 1,4 milyon geçici koruma sağlanan Suriyeli şartsız nakit yardımı almakta ve bu sayede kira, fatura ve gıda gibi ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Yardım sonrası izleme faaliyetleri, faydalanıcıların daha iyi gıda tüketim seviyelerine ulaştığını ve (borçta azalma da dahil olmak üzere) geçimleri için olumsuz baş etme stratejilerinin kullanımının azaldığını göstermektedir.⁴⁸ Bununla birlikte, geniş aile yapısına sahip haneler, halen sağlık ve hijyen imkânlarının yetersiz olduğu, kalabalık veya standardın altında barınma koşullarına sahiptir.⁴⁹ DSosyal Uyum Yardım Programı (SUY - ESSN) ölçeğine ve kapsamına rağmen,⁵⁰ ihtiyaçlar devam etmektedir. 3RP ortakları, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Türk Kızılayı ile birlikte çalışmakta ve ESSN programına ek olarak, ESSN kapsamında olmayan düzenli ve mevsimsel sosyo-ekonomik ihtiyaçları karşılamak için diğer nakit yardım programları aracılığıyla da ihtiyaç sahiplerine destek sağlamaktadır. Bu desteklerin arasında, özellikle hassas gruplar için telafi niteliğindeki nakit ödemeler, artan talepleri karşılamak için mevsimsel destek ve hassas kadınlar ve kız çocukları için hijyen kitleri ve kadınlara özel kitler bulunmaktadır.

Geçici Barınma Merkezleri'nde yaşayan geçici koruma sağlanan Suriyeliler, 3RP ortaklarının desteğiyle, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından sağlanan yardımlara erişebilmektedirler. GBM sakinleri, konaklama, altyapı hizmetleri ve diğer hizmetler için desteğin yanı sıra, gıda ihtiyaçlarını karşılamak için e-kuponlar almaktadır. Sonuç olarak, mevcut durumda GBM hane halklarının yüzde 91'i kabul edilebilir gıda tüketimine sahiptir; buna

karşılık, kabul edilemez (zayıf ve sınırdaki) gıda tüketiminin oranı sadece yüzde 9'dur.⁵¹

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 3RP ortaklarının desteğiyle, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliği uygulamaya devam etmektedir. Bununla birlikte, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çoğu, kayıt dışı sektörde yer almayı sürdürmektedir. 3RP ortakları, Geçim Kaynakları Sektörü ile yakın işbirliği içinde, geçici koruma sağlanan hassas Suriyelilerin resmi ekonomiye entegrasyonunu ve böylece kendi kendilerine yeter hale gelme düzeylerinin artmasını desteklemektedir.

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLER

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu	2019		2020	
	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus	İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus
Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler	Erkek	656.867	656.867	656.867
	Kadın	520.002	520.002	520.002
	Erkek Çocukları	617.063	617.063	617.063
	Kız Çocukları	559.806	559.806	559.806
Ara Toplam	2.353.738 ⁵²	2.353.738	2.353.738	2.353.738
Etkilenen Topluluklar	Erkek	1.984.780		1.984.780
	Kadın	2.015.220		2.015.220
	Erkek Çocukları	2.053.225		2.053.225
	Kız Çocukları	1.946.775		1.946.775
Ara Toplam	8.000.000		8.000.000	
Genel Toplam	10.353.738		10.353.738	

⁵² PiN (ihtiyacı olan kişi) hesabı: [toplam GBM nüfusu] + [kentsel mülteci nüfusunun yüzde 64,2'si (yoksulluk sınırının altındaki kişiler)] = 2,353 milyon. Cinsiyet ve yaş dağılımları, toplam Suriyeli mülteci nüfusunun oranını yansıtmakta ve bu nedenle, kadın hane halkı üyeleri ve çok sayıda çocuğu olan aileleri içeren temel ihtiyaç faydalanıcılarının dağılımına göre farklılıklar gösterebilmektedir. GİGM tarafından sağlanan tüm nüfus sayıları, 29 Eylül 2018

Geçici koruma sağlanan Suriyeliler, yüksek ekonomik kırılganlık yaşamaktadır. Değerlendirmeler, aşırı yoksulluk sınırı altında yaşayan yüzde 18'lik kısım da dahil olmak üzere, şehirlerde yaşayan mültecilerin yüzde 64'ünden fazlasının yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürmekte olduğunu göstermektedir.⁵³ Artan enflasyon oranları, hassas Suriyeli hane halklarını ve bu halkların temel ihtiyaçlarını karşılamakta kabiliyetini olumsuz etkileyecek şekilde, konut, altyapı hizmeti ve gıda maliyetlerinin artmasına neden olmuştur.⁵⁴

3RP ortakları, bir dizi demografik hedefleme kriteri kullanarak, başta ESSN olmak üzere, aylık çok amaçlı nakit yardım faaliyetleri aracılığıyla bu ihtiyaçları ele almayı amaçlamaktadır.⁵⁵ 3RP ortakları, aynı zamanda, ESSN hedefleme kriterlerinin dışında kalan, geçici koruma sağlanan hassas Suriyelileri ve hane halklarını tespit etmeyi ve bunlara; kadınlara ve kız çocuklarına⁵⁷ yönelik hijyen kitlerinin yanı sıra özel nakit ve gıda yardımı ile destek olmayı amaçlamaktadır.

Aylık nakit yardımı, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin acil ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak sağlamakta, ancak kış aylarında ısınma, yalıtım, hanelerin kış mevsimine dayanıklılığının artırılması ve giyime yönelik ilave harcamalar⁵⁸, artan kira fiyatları ve diğer beklenmedik maliyetler de dahil olmak üzere hanedeki ekonomik kriz dönemlerini geçirebilmek için yeterli tasarruf yapmalarına olanak sağlamamaktadır. Desteğe rağmen, çok sayıda Suriyeli hane halkı, halen sağlık ve hijyen imkânlarının

⁴⁵ Bkz. http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik (accessed 22 November 2018)

⁴⁶ 3RP Belediyelere Dayanıklılık Desteği Raporu, 2018, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/66188>; ve 3RP aracılığıyla Türkiye'deki Kamu Kurumlarına Verilen Destek, 2018, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/66186>. Belediyelere verilen desteğin kapsamı, hızlı bir şekilde artmaktadır. Toplamda, 3RP kapsamında, bugüne kadar 60 belediye desteklenmiştir. Belirli bir yıl içinde destek verilen belediyelerin sayısı, 2014'te sadece dört belediyeden, 2017'de 29 belediyeye yükselmiştir. 2018 için sağlanan fonlama tutarı, 2016 yılında sağlanan desteğin üç katıdır (2016 yılında 8 milyon ABD Doları yatırım yapılmışken, 2018 ve sonrası için 25 milyon ABD Doları temin edilmiştir).

⁴⁷ Lütfen bkz.: <http://www.turkstat.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27766>

⁴⁸ WFP, Dağıtım Sonrası İzleme Raporu, Temmuz 2018. Örnek: Sosyal Uyum Yardım Programı (ESSN) desteği alanların yüzde 88'i, şu anda kabul edilebilir gıda tüketimine sahiptir; buna karşılık, ESSN yardımı almayanlarda bu oran yüzde 81'dir.

⁴⁹ Kurumlar Arası Kiş Yardımı Sonrası İzleme Raporu, IOM, 2018 - hazırlanmaktadır

⁵⁰ AB tarafından finanse edilen ESSN; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Türk Kızılayı (TK) ve Dünya Gıda Programı tarafından yürütülmektedir.

⁵¹ WFP/TK 3. Çeyrek Kamp Raporu (PDM, PMM, OSM), Ekim ayı sonunda yayınlanacaktır.

⁵³ Temel Ön Değerlendirme Sunumu, Aralık 2017 WFP, WB ve TK. Yoksulluk sınırının, en son enflasyon rakamlarına göre yeniden hesaplanması/revize edilmesi beklenmektedir. Erkeğin sorumlu olduğu hanelerde yaşayan insanların yaklaşık yüzde 62'si yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır; kadının sorumlu olduğu hanelerde yaşayan insanların yaklaşık yüzde 70'i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Yoksulluk, özellikle de asgari yaşam standardının, hizmetlere erişimin ve gıda ve gelir güvenliği için asgari gelir seviyelerinin karşılanması açısından, Suriyeli kadınların korunmasız koşullarını önemli ölçüde artırmaktadır. <http://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/country/turkey/the%20needs%20assessmentengwebcompressed.pdf?la=en&vs=3139>

⁵⁴ Türkiye İstatistik Kurumundan alınan veriler, mülteciler için Minimum Harcama Sepetinin (MHS), altı kişilik bir hane halkı için 1,942 TL veya kişi başına 324 TL olduğunu göstermektedir. En son ESSN Dağıtım Sonrası İzleme Raporu, son zamanlardaki (Türkiye İstatistik Kurumu Tüketici Fiyat Endeksinde göre Temmuz ayında yüzde 15,85, ancak Ekim ayında yüzde 25,24 olan) yüksek enflasyon ile karşı karşıya kalan mültecilerin; hane halkı borçlanması, çocukların okuldan alınması, çocukların işe gönderilmesi ve sağlık harcamalarının azaltılması da dahil olmak üzere, temel ihtiyaçlarını karşılamak için olumsuz baş etme stratejilerine giderek daha fazla başvurmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Sonuçlar hala destek öncesi temel çizgisinden (2017) daha iyi olsa da, ESSN desteği ile şimdiye kadar ulaşılan sonuçlardaki azalma, endişe verici bir eğilimdir.

⁵⁵ Kadının sorumlu olduğu hane halkları, yaşlıların sorumlu olduğu hane halkları gibi aile durumu, engellilik vb. de dahil olmak üzere.

⁵⁶ Bu 1) ESSN hedefleme kriterlerine uygun olmayan ancak hassas durumdaki faydalanıcıları, 2) henüz ESSN'e başvuramamış kişileri ve 3) ESSN için uygun olan ancak halen ilave desteğe ihtiyaç duyan kişileri kapsar. Toplamda, aşırı yoksulluk sınırının altında bulunan ve GBM'lerin dışında bulunan Suriye nüfusunun tahmini olarak yüzde 9'u (yani 259.441 kişi), ESSN'nin mevcut hedefleme kriterlerini karşılamamaktadır.

⁵⁷ Suriyeli kadınlar ve kız çocukları, sağlık-bakım ihtiyaçlarının önemli bir yönü olan hijyen malzemelerine erişimde dezavantajlarla karşı karşıyadır. Suriyeli kadınların yüzde 56'sı ya hijyen malzemelerine ulaşamamaktadır (yüzde 31) ya da bu ihtiyaçlarla ilgili hizmetler hakkında herhangi bir fikre sahip değildir (yüzde 25), UNWOMEN, a.g.e., tablo 32

⁵⁸ Haziran 2017'de yapılan anket, hane halklarının yüzde 81'inin, finansal açıdan kiş ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir konumda bulunmadığını ve kiş yardımına bağımlı olduğunu göstermiştir, Kurumlar Arası Kiş Yardımı Sonrası Dağıtım İzleme raporu (PDM), Haziran 2017.

yetersiz olduğu, kalabalık veya standardın altındaki sığınma evlerinde yaşamaktadır.⁵⁹ Yaşam ve barınma koşullarının iyileştirilmesi için, 3RP ortakları; kira sübvansiyonları ve acil barınma desteğini içeren barınma yardımı ile geçici koruma sağlanan en hassas Suriyelilere özel amaçlı destek sunmaya devam edecektir.

Genel olarak, GBM'lerde yaşayan geçici koruma sağlanan Suriyeliler, Türkiye'nin en hassas kişileri arasında görülmektedir. Bu gruplar, gelirle erişimleri sınırlı olduğu için, yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması için büyük oranda sunulan yardımlara bağlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedir. 3RP ortakları, GiGM'nin sağladığı desteği tamamlamak için, GBM'lerde geçici koruma sağlanan yaklaşık 140.000 Suriyeliye gıda yardımı sağlamaya devam edecek ve gerekirse barınma imkanlarının korunması konusunda GiGM'e destek sağlayacaktır.

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin Türkiye'ye gelişleri, belediye kaynaklarına yönelik artan taleple ve atık toplama, atık su yönetimi ve toplu taşımaya ilişkin artan operasyonel maliyetle başa çıkmak için mücadele eden belediye hizmetlerini etkilemiştir. Bu durum ayrıca, atık yönetim tesislerinin (depolama sahaları) planlanandan daha önce tam kapasitelerine ulaşmasıyla sonuçlanmıştır,⁶⁰ örneğin, Suriye nüfusu nedeniyle üretilen ek atık miktarı, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yılda 1 milyon tonu geçmektedir. Belediyeler, mülteci nüfusuna verdikleri hizmetler için ek gelir elde etmezken, nüfus artışına oranla hizmetlerin kapsamının tamamen genişletilmesi, Güneydoğu bölgesindeki belediyeler için yüzde 20'lik bir bütçe artışı anlamına gelecektir. Belediye hizmetlerine ilişkin baskı, ev sahibi topluluk üyeleri ile geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında toplumsal gerilimlerin tırmanması ile sonuçlanabilir. 3RP ortakları, artan talepleri karşılamak ve belediyelerin hizmet kapasitelerini daha da güçlendirmek için, en çok Suriyeli ağırlayan belediyelere altyapı ve teknik destek sağlayacaktır.

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin desteklenmesine yönelik Temel İhtiyaçlar müdahale planı, uzun süredir yerlerinden edilmiş olan Suriyeli nüfusunun karmaşık hassasiyetleri ve ihtiyaçlarını karşılamaya destek olacak bir yaklaşım çerçevesinde geliştirilmiştir. Geçici koruma sağlanan hassas Suriyelilerin acil ihtiyaçlarını karşılayacak önlemlerin yanı sıra, hem geçici koruma sağlanan Suriyeliler hem de ev sahibi topluluklar için altyapının dayanıklılığını artırmayı, hizmetlerin sağlanmasını iyileştirmeyi ve sosyal uyumu desteklemeyi amaçlayan orta ve uzun vadeli stratejilerin sunulmasını içermektedir.

3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin en acil ihtiyaçlarını; çok amaçlı nakit yardımı ve e-kart kombinasyonu,⁶¹ hedefe yönelik gıda yardımı, kadınlar ve kız çocukları için hijyen kitleri de dâhil olmak üzere temel yardım malzemelerinin dağıtılması, barınma koşullarının iyileştirilmesi ile su, sanitasyon, hijyen yardımı vasıtasıyla karşılamak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devletini desteklemeye devam edecektir. ESSN ve tamamlayıcı nakit temelli destek projeleri, geçici koruma sağlanan 1,7 milyondan fazla Suriyeliye, ulusal sosyal yardım sistemleri ile uyumlu olarak aylık çok amaçlı nakit transferleri vasıtasıyla destek sağlayacaktır. Tamamlayıcı ve hedefli nakit destek programları, barınma koşulları (nakit desteği) ve su, sanitasyon, hijyen tesislerini iyileştirmek dahil olmak üzere yardıma ihtiyaç duyan ve/veya belirli mevsimsel zorluklarla karşı karşıya kalan, ESSN kriterlerini karşılamayan hassas durumdaki hane halklarını tespit edecek ve bunlara yardımcı olacaktır.

ESSN faydalanıcıları da dahil olmak üzere nakit temelli yardımlardan faydalananların sayısının yüksek olması nedeniyle, bu faydalanıcılar için daha uzun vadeli çözümler bulunmasında karşılaşılan zorluklar, sektörler arası çabaların önemli ve kalıcı olmasını gerektirmektedir. 3RP ortakları, Geçim Kaynakları Sektörü ortaklarıyla birlikte düzenli yönlendirme sistemleri geliştirerek, Temel İhtiyaçlar Sektörü faydalanıcıları için geçim imkanları, dil ve beceri eğitimlerini teşvik ederek ve Temel İhtiyaç Sektörü desteğini Türk vatandaşlarına sağlanan mevcut sosyal güvenlik sistemine uyumlu hale getirerek, mültecilerin kendi kendine yeterliliklerine

destek vermeyi ve yardımlara bağımlılığını azaltmayı taahhüt etmektedir.

3RP ortakları, dayanıklı ulusal sistemleri desteklemek için, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin acil ihtiyaçlarına cevap vermeye yönelik ulusal ve yerel mekanizmaları geliştirmeye devam edeceklerdir. Bu, AÇSHB'ye malzeme ve insan kaynağı desteği verilmesini ve Kızılay'a nakit temelli müdahaleleri uygulamak için teknik destek verilmesini içerecektir. Benzer şekilde, 3RP ortakları, belediyelerin sürekli ve etkin hizmet sunumunu teşvik etmek amacıyla, belediyelerin teknik ve operasyonel kapasitelerine daha fazla destek sağlayacaktır. Destek (katı atık ve atık su yönetimi, parklar ve oyun alanları da dahil olmak üzere) altyapı gelişimini içermeye devam edecek ve belediyelerin hizmet sunumunda sürdürülebilir verimlilik artışları elde etmesine ve ek fonları harekete geçirmelerine yardımcı olmak için teknik desteği daha fazla vurgulayacaktır. 3RP ortakları, olası bir yoğun mülteci geliş durumunda kullanılmak üzere, nakit temelli yardımlar ve uygun olduğu durumlarda temel yardım malzemeleri sağlanması ve GBM'lerin yoğunluğunun azaltılmasına veya aşamalı olarak kaldırılmasına yönelik kararların uygulanmasında destek verilmesi vasıtasıyla, mültecilerle ilgili acil durum hallerinde GiGM'e destek verme taahhütlerini sürdürmektedir.

Temel İhtiyaçlar müdahale stratejisi, erkek, kadın, çocuk, yaşlı ve engelliler dahil olmak üzere geçici koruma sağlanan Suriyelilerin genel koruma ortamını güçlendirmeye yönelik ilkelere dayalı olarak uygulanacaktır. Barınma ve sanitasyonla ilgili faaliyetler, GBM'lerde ve geçici koruma sağlanan çok sayıdaki Suriyeliye ev sahipliği yapan belediyelerde, toplumsal cinsiyete duyarlı erişilebilirliğin ve barınma, sanitasyon ve hijyen tesislerine yönelik uygun düzeylerin sağlanmasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni destekleyecektir. Belediye hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi ve bunların kalitesinin artırılması, geçici koruma sağlanan çok sayıda Suriyeliye ve ev sahibi topluluk üyelerine fayda sağlayacaktır. Temel belediye hizmetlerinin erişilebilirliğindeki artışın, bu hizmetlerin üzerindeki baskıda bir azalmaya yol açması ve böylece sosyal gerilimlerin azalması beklenmektedir.

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

3RP ortakları, Suriye krizine müdahalelerinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile yürütülen yakın çalışmalara devam edecektir. Geçici koruma sağlanan Suriyeliler ile ev sahibi topluluk içindeki hassas kişilere yardımcı olmak için alınan önlemler, GiGM, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından, BM Kuruluşları ile STK'lar ile birlikte yakından koordine edilecektir. 3RP ortakları, ev sahibi topluluk üzerindeki baskıyı yönetmek, geçici koruma sağlanan Suriyeliler için genel koruma ortamını güçlendirmek ve sosyal yardım ve belediye hizmet sağlayıcılarının kapasitelerini desteklemek için çalışacaktır.

Kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasının sağlanması ve geçici koruma sağlanan en hassas Suriyelilerin belirlenmesi ve desteklenmesi için, etkin sosyal yardım ve izleme faaliyetleri devam edecektir. Hedefleme kriterleri ve hizmet sunum yöntemleri, yapılacak hane halkı ziyaretleri,

hizmet sağlayıcılardan/hizmet sağlayıcılar tarafından toplanan bilgiler ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce yürütülen doğrulama çalışmaları kapsamında elde edilen bulguların kombinasyonu ışığında şekillendirilecektir. Katılımcı değerlendirmeleri, etkilenen nüfusu karar verme ve program tasarımına dâhil ederek, toplumsal cinsiyet açısından dengeli katılımı sağlayacaktır.

3RP ortakları, etkilenen topluluklarla iletişim kurmaya devam ederek, hedefleme kriterleri ve yararlanıcı haklarıyla ilgili bilgileri şeffaf bir şekilde paylaşacaklardır. Program kalitesinin ve müdahalenin sürekli olarak iyileştirilmesini sağlamak için, çağrı merkezleri de dâhil olmak üzere etkili ve erişilebilir geri bildirim ve şikâyet mekanizmaları muhafaza edilecektir.

Bu iki yönlü iletişim, dağıtım sonrası izleme yoluyla sektör yardımlarının sonuçlarının düzenli analizine yönelik taahhüt ve

belediyelere sağlanan kurumsal desteğin izlenmesi konusundaki derinlemesine raporlar ile birleştiğinde, 3RP ortaklarının stratejik yolun uygulanmasını izlemesine ve gerekirse bu yolu düzeltilmesine olanak sağlayacaktır.

Temel İhtiyaçlar ile diğer sektörler arasında işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmek için daha fazla çaba gösterilecektir. 3RP ortakları, en hassas hane halklarının tanımlanması ve bu hane halklarının temel hizmetlere erişebilmesi için Koruma Sektörü aktörleri ile yakın işbirliği yapacaktır. Temel İhtiyaçlar ve Geçim Kaynakları Sektörleri arasındaki bağlantıların ilerletilmesine özel ilgi gösterilecek ve böylece, yardım yollarının sistemli hale getirilmesi ve geçim faaliyetlerine doğru bir ilerlemenin teşvik edilmesi de dahil olmak üzere, temel desteğe bağımlılıktan kendi kendine yeterliliğe doğru geçiş desteklenecektir.

Fotoğraf:
IOM / Muse Mohammed

⁵⁹ Kurumlar Arası Kış Sonrası Dağıtım İzleme Raporu (PDM) verileri, mülteci hane halklarının yüzde 20'sinin, "standartın altındaki" barınma koşullarında yaşadığını göstermektedir. PDM, 19 ilde gerçekleştirilmiştir.

⁶⁰ Katı atık depolama sahalarının kapasite kullanım oranlarına ilişkin tahminler, bir kişinin günde 1 kg atık ürettiğini varsaymaktadır (Çevre Bakanlığı tahminlerine dayalı olarak).

⁶¹ Birlikte oluşturulması ve mukerrerlikten kaçınılması adına, çok amaçlı nakit yardımı programları (ESSN dahil), Temel İhtiyaçlar Sektörü kapsamında koordine edilirken, şartlı nakit yardımları (eğitim yardımı gibi) veya korumaya özgü, nakit temelli yardımlar, ilgili Sektörler tarafından koordine edilecektir.

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

AMAÇ 1:	Geçici barınma merkezlerinde, şehirlerde, şehirlerin çevresinde ve kırsal alanlarda yaşayan en hassas durumdaki mültecilerin ve etkilenen toplulukların yaşam şartlarını iyileştirilmesi				
GÖSTERGE AMACI 1:	En hassas durumdaki Suriyeliler ile ilgili olarak, geçim kaynakları bakımından Başa Çıkma Stratejisi Endeksindeki azalma %'si	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:	15%	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:	15%
	TEMEL: Uygulanamaz*				
	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı, program müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?	
	3	4	4	4	

*SUY yararlanıcıları için başlangıçtaki mutlak BÇSI rakamı 5,5'tir (Mays 2017). Başlangıçtaki SUY olmayan yararlanıcılar için mutlak BÇSI rakamı 4,36'dır (Mays 2017).

A. MÜLTECİ BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri*	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı için Ergen/Genç Bütçesi*				
1.1 Hassas durumdaki mültecilerin elverişli barınma koşullarına erişimi olması	1.1.1 elverişli barınma çözümlerine erişimden faydalanan kişilerin sayısı 1.1.2 ulaşım hizmetlerinden faydalanan kişilerin sayısı	19.090	19.850	4.716.046	-	3.852.000	2	3	2
1.2 Hassas durumdaki mültecilerin güvenli, toplumsal cinsiyete duyarlı ve onurlu bir şekilde temel mal (Gıda, Gıda Dışı İhtiyaçlar ve Acil Temel İhtiyaç Paketleri) ve hizmetlere erişimi olması	1.2.1 nakit esaslı müdahalelerden faydalanan kişilerin sayısı 1.2.2 Acil Temel İhtiyaç Paketlerinden faydalanan kişilerin sayısı 1.2.3 geçici barınma merkezlerinde gıda yardımı alan kişilerin sayısı 1.2.4 ev sahibi topluluklarda gıda yardımı alan kişilerin sayısı	1.752.950	1.411.050	608.448.870	-	419.158.969	4	5	4
1.3 Mültecilerin toplumsal cinsiyet bakımından uygun ve elverişli WASH (Su, Sanitasyon ve Hijyen), hijyen ve acil durum kitlelerine erişiminin yanı sıra WASH koşullarını muhafaza etmek için iyileştirilmiş bir kapasiteye erişimi olması	1.3.1 toplumsal cinsiyete uygun hijyen, acil durum veya sağlık kitlelerinden faydalanan kişilerin sayısı 1.3.2 hijyen farkındalık oturumlarına katılan kişilerin sayısı 1.3.3 hane SSH iyileştirmeleri için yardım alan kişilerin sayısı	92.500	95.000	1.200.000	-	1.309.000	3	3	3
				Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	614.364.916	424.319.969			

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ

Çıktılar	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterli destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
			2019 Toplam	2019 Yılı için Ergen/Genç Bütçesi*				
1.4 Hükümetin acil durum hazırlık planına uygun olarak, Temel İhtiyaç Sektöründe acil durum planlamasına destek verilmeye devam edilmesi	13	15	526.000	539.000	4	4	3	5
1.5 Hassas durumdaki mültecilerin kendi kendine yeterliğini arttırmak ve Temel İhtiyaçlar desteğine olan bağlılığını azaltmak adına bu mültecilerin geçim kaynakları hizmetlerine erişimin desteklenmesi	-	-	10.000	12.000	3	3	5	5
			Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları	536.000	551.000			

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Mülteci Bileşeni	614.364.916	-	424.319.969	-
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	131.223.927	-	151.929.672	-
Toplam	745.588.843	-	576.249.641	-

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Mülteci Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
Al Ameen	1.370.000	250.000	1.620.000	2.099.000	500.000	2.599.000
QC	1.750.000	-	1.750.000	1.900.000	-	1.900.000
WATAN	600.000	-	600.000	600.000	-	600.000
IOM	18.355.000	-	18.355.000	18.355.000	-	18.355.000
UNICEF	2.500.000	500.000	3.000.000	1.750.000	600.000	2.350.000
UNFPA	500.000	-	500.000	500.000	-	500.000
CARE	800.000	100.000	900.000	800.000	100.000	900.000
UNHCR	46.125.798	16.101.266	62.227.064	8.815.909	16.276.455	25.092.364
WHH	2.230.088	568.900	2.798.988	-	-	-
TIAFI	70.000	10.000	80.000	75.000	12.000	87.000
MWL	234.500	26.000	260.500	292.000	39.000	331.000
IRW	684.187	-	684.187	684.187	-	684.187
UNDP	-	99.339.510	99.339.510	-	124.054.037	124.054.037
WFP	539.145.343	14.328.250	553.473.593	388.448.873	10.348.181	398.797.053
Diğer	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	614.364.916	131.223.927	745.588.843	424.319.969	151.929.672	576.249.641

Fotoğraf:
UNDP / Mustafa Bilge Satkın

GEÇİM KAYNAKLARI SEKTÖR MÜDAHALESİ

ÖNCÜ KURULUŞLAR	UNDP	
ORTAKLAR	FAO, ILO, IOM, UNDP, UNHCR, UNIDO, UNWOMEN ve STK Ortakları	
DİĞER ORTAKLAR	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSŞB), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB); İçişleri Bakanlığı-Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Belediyeler, diğer ortaklar uygulama sırasında belirlenecektir.	
HEDEFLER	Geçici koruma sağlanan Suriyeliler ve Türk vatandaşları için daha iyi ve uygun çalışma koşullarını da içerecek şekilde, geçim kaynaklarının, istihdam fırsatlarının ve yaşam koşullarını iyileştirilmesi ile yeni iş alanlarının açılması.	
TOPLUMSAL CİNSİYET GÖSTERGESİ	2A	
MALİ GEREKSİNİMLER	2019	2020
MÜLTECİLERE İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	30.258.643 ABD \$	30.119.181 ABD \$
DAYANIKLILIĞA İLİŞKİN MALİ GEREKSİNİMLER	204.021.483 ABD \$	305.041.512 ABD \$
3RP TOPLAM MALİ GEREKSİNİMLER	234.280.126 ABD \$	335.160.693 ABD \$

MEVCUT DURUM

15 Ocak 2016'da Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliğin (bundan böyle Çalışma İzinleri Yönetmeliği olarak anılacaktır) kabul edilmesinin ardından, Suriyelilere verilen çalışma izinlerinin sayısı, ikamet iznine sahip Suriyelilere verilen çalışma izinleri dâhil olmak üzere toplamda 60.822'dir (31.10.2018 tarihine kadar verilen çalışma izin sayılarını kapsamaktadır)⁶². Şimdiye kadar, 3RP ortakları, istihdam olanaklarına erişimi artırmak, istihdam yaratmayı kolaylaştırmak ve ilgili ulusal ve yerel kamu kurumlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi için mesleki ve teknik eğitim ile beceri ve dil eğitimi sağlanması yoluyla geçici koruma sağlanan Suriyelilere ve Türk vatandaşlarına destek sağlamışlardır. Örneğin, 2018'de, 3RP ortakları, toplamda 23.000 geçici koruma sağlanan Suriyeli ve Türk vatandaşı için eğitimler, girişimcilik ve danışmanlık desteği vermiştir.⁶³ Toplam faydalanıcılar arasında, 10.362 (yüzde 45) geçici koruma sağlanan Suriyeli ve Türk vatandaşı beceri eğitimi almış ve 2.316 kişi (yüzde 10), hizmet veya endüstri sektörlerine yerleştirilerek gelir getirici faaliyetlere ve serbest meslek faaliyetlerine ulaşmış veya küçük işyeri kurmuş veya genişletmiştir.

Bununla birlikte, artan işsizlik oranları istihdama erişimin önünde bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye genelinde, işsizlik oranı Ağustos 2018 itibarıyla yüzde 11,1 seviyesine (3,67 milyon işsiz) ulaşmıştır.⁶⁴ 2019 ve 2020 için işsizlik oranı sırasıyla yüzde 12,1 ve yüzde 11,9 olarak tahmin edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 2021 sonuna kadar 2 milyon istihdam olanağı yaratmayı da hedeflemektedir.⁶⁵

Türkiye'deki genel verilere göre sosyal güvencesiz bir şekilde çalışanların oranı yüzde 34 seviyesinde kalırken, tarım sektörü dışındaki mesleki sektörlerde kayıt dışı istihdam oranı yüzde 22,1'dir.⁶⁶ Genç işsizlik oranı, Haziran 2018 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 1,2 puanlık bir düşüş gösterse de Ağustos ayında tekrardan artmış ve yüzde 20,8 seviyesine ulaşmıştır.⁶⁷

Suriyeli hane halklarının yüzde 20'sinde çalışan bir kişi bulunmamaktadır ve bu hane halklarının üçte ikisinden fazlası, vasıflı veya güvenceli bir işe sahip değildir. Sonuç olarak, Suriyeli hane halklarının yüzde 59'u, birden fazla alanda ihtiyaç sahibi olan yoksullar olarak sınıflandırılmaktadır.⁶⁸ Geçici koruma sağlanan Suriyeliler, kayıtsız istihdam nedeniyle, istismar ve kötü çalışma koşulları ve kendi kendilerini idame ettirmeye ilişkin yetersizlik gibi giderek artan düzeyde risklere ve birden fazla hassasiyete maruz kalmaktadır.

Çalışma İzinleri Yönetmeliğinin kabul edilmesiyle, geçici koruma sağlanan Suriyelilere yönelik yasal engeller azalmıştır. Ayrıca, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çalışma izni harçları, 15 Aralık 2017 tarihi itibarıyla 630 TL'den 228 TL'ye düşürülmüştür. Ayrıca yönetmelik kapsamında mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacaklar, çalışma izni muafiyeti kapsamına alınmışlardır. Bununla birlikte, Çalışma İzinleri Yönetmeliğinin uygulanmasını desteklemek ve Geçici Koruma kapsamındaki en savunmasız Suriyelilere ve Türk vatandaşlarına ihtiyaç duydukları hizmetlere erişim imkânı sağlamak için ek kaynaklara ihtiyaç vardır. Dil engelleri, sosyal

düzenlemeler ile geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve işverenlerin çalışma izni başvuru prosedürleri konusundaki bilgi eksikliği, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kayıtlı oldukları iller dışındaki işgücü piyasasına erişimindeki idari sürecin uzun sürebilmesi istihdamın önünde zorluk teşkil etmektedir.

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin çoğu, yerlerinden edilmeleri sırasında varlıklarını kaybetmiş ya da tüketmiş olduklarından, başta resmi istihdam imkânları olmak üzere geçim kaynağı imkânlarına erişim, kritik önemini korumaktadır. Güneydoğu'da yaşayan ve gelişlerden en fazla etkilenen ev sahibi topluluk, Suriye krizi öncesinde de Türkiye'de en fakir olan, yüksek işsizlik oranlarına sahip kişilerden oluşmaktadır. Artan işsizlik ve geçici koruma sağlanan Suriyelilerin varlığının bir araya gelmesi, iş imkanları ve diğer ekonomik fırsatlara yönelik rekabet algılarının sebep olduğu gerilimlere yol açabilmektedir. Yakın zamanda Dünya Gıda Programı tarafından yapılan bir ankette, Türk vatandaşı katılımcıların yüzde 71'i Suriyelilerin Türkiye'deki insanların işlerini aldığına inandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, istihdam rekabetini, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin varlığı ile ilgili en yüksek düzeydeki olumsuz sonuç haline getirmektedir.⁶⁹ Koruma Sektörü ise, kayıt dışı istihdam, çocuk işçiliği ve cinsiyete dayalı şiddet gibi, tespit edilmiş koruma vakaları arasındaki istismar ve şiddet etkisinin azaltılmasında ve sosyal uyumun teşvik edilmesinde geçim kaynaklarına erişimin kritik bir önem taşıdığına tespit etmiştir.

İHTİYAÇLAR, HASSAS DURUMLAR VE HEDEFLEME

NÜFUS TABLOSU

Nüfus Grubu		2019		2020	
		İhtiyaç Sahibi Nüfus	Hedef Nüfus ⁷⁰	İhtiyaç Sahibi Nüfus ⁷¹	Hedef Nüfus
Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler ⁷²	Erkek	270.299	69.271	201.028	51.119
	Kadın	217.686	48.137	169.549	35.524
Ara Toplam		487.985	17.408	370.577	86.643
Etkilenen Topluluklar	Erkek	349.258	58.704	290.555	43.321
	Kadın	623.421	58.705	564.716	43.322
Ara Toplam		972.679	117.409	855.271	86.643
Genel Toplam		1.460.663	234.817	1.225.846	173.286

⁷⁰ 2019/2020 için geçici plan ve bütçelerini Geçim Kaynakları Sektörüne sunan 22 ortağın Toplam hedefi Hedef tahminine göre, yüzde 50 Suriyeliler ve yüzde 50 ev sahibi topluluklar hedeflenmektedir. 2019/2020 tarihinde yeni hedeflenen faydalanıcılar ve 2018'de yardım edilen faydalanıcılar dâhil değildir.

⁷¹ 2019'da ihtiyaç sahibi nüfusu eksi hedef nüfus

⁷² İşgücüne katılan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı GİGM tarafından sağlanan cinsiyet oranı tahminleri (Kaynak: 3RP 2018/2019)

3RP ortakları, 1,8 milyon geçici koruma sağlanan Suriyelinin ve Türk vatandaşının, gıda, eğitim, sağlık veya kayıtlı istihdama erişim için destek de dâhil olmak üzere bir veya daha fazla temel hizmete ihtiyacı olduğunu öngörmüştür. Bu toplam rakam içerisinde, geçici koruma sağlanan tahmini 487.000 Suriyeli (bunun yüzde 55'ini erkekler, yüzde 45'ini kadınlar oluşturmaktadır) çalışma çağındadır ve daha iyi geçim kaynağı ve istihdam fırsatlarına ihtiyaç duymaktadır.⁷³ 3RP ortakları, hem erkekler hem de kadınlar için eşit fırsatlar sunarak, istihdama erişimle ilgili cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasını da destekleyecektir.

Faydalanıcılara sürdürülebilir istihdam ve geçim kaynağı imkânları sağlanması için gereken uzun vadeli desteğin yoğunluğu ve maliyeti nedeniyle, Geçim Kaynakları Sektörü kapsamındaki doğrudan faydalanıcının hedef sayısı diğer sektörlerle kıyasla daha düşüktür.

3RP ortakları, doğrudan hedef nüfusun faydalandığı faaliyetlerin yanı sıra, ortakların kurumsal kapasitelerini güçlendirmeye, farkındalığı artırmaya, bilgi yönetimine ve koordinasyona devam edecektir. 3RP ortakları; çalışma izinlerine erişim, istihdam yaratmayı kolaylaştırma ve istihdam

edilebilirliği ve kendi kendine yeterliliği artırma konusundaki zorlukları ele almak için, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İŞKUR, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı da dâhil olmak üzere kamu kurumlarına destek sağlamaya devam edecektir.

⁶² AÇSŞB veri tabanı

⁶³ Ocak - Eylül 2018 arasında destek verilen toplam sayı

⁶⁴ www.turkstat.gov.tr

⁶⁵ Kaynak: <https://www.hazine.gov.tr/>. Economic Programme 2019-2021

^{66 & 67} www.turkstat.gov.tr

⁶⁸ WFP, Türkiye'deki Mülteciler: Kapsamlı Savunmasızlık İzleme Çalışması (2. Tur), Mayıs 2018

⁶⁹ 3RP Kurumlar Arası Birim, Geçim Kaynakları ve İstihdam Verileri Analizi, Eylül 2018

⁷³ GİGM tarafından sağlanan işgücü ve cinsiyet oranı tahminlerine katılan Suriyelilerin sayısı Kaynak (3RP) 2018/2019 3RP ortakları, 3RP 2019/2020 planlama amaçlarına yönelik olarak, 1,46 milyon insanın muhtaç durumda olduğunu tahmin etmiş olup, bunun 0,48 milyonu, işe ihtiyaç duyan işgücüne dâhil olmuştur. İşsiz kadınların ve erkeklerin oranı için kaynak (3RP) 2018/2019

Photo:
UNDP / Mustafa Bilge Satkın

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve Türk vatandaşlarının geçim kaynakları durumunda belirleyici olan yüksek yoksulluk, işsizlik ve kayıt dışı istihdam oranları, işgücü piyasasında istihdam yaratılmasının önündeki engellerin bir sonucudur. Talep tarafında, makro-ekonomik gelişmeler, istihdam yaratımını büyük ölçüde yavaşlatmıştır; ekonomi, şu anda, yarattığından daha fazla işi ortadan kaldırmaktadır.⁷⁴ Bu nedenle, büyüme ve istihdam yaratma potansiyellerini belirlemek için, yerel ekonomik kalkınma ve değer zinciri analizleri de dâhil olmak üzere, daha fazla işgücü piyasası değerlendirmesine ihtiyaç vardır.

Arz tarafında, dil engeli, Suriyelilerin iş fırsatları konusunda ve (hem sahip oldukları sosyal hakları hem de yasal hakları ve yükümlülükleri açısından) yasal çerçeve konusunda bilgi almasını zorlaştırmaktadır. Bu aynı zamanda, işverenlerin Suriyelileri istihdam etmekten imtina etmesinin ardındaki temel nedenlerden biridir.⁷⁵ Dolayısıyla, Suriyeli hane halklarının sadece yüzde 13'ü ortalama Türkçe becerilerine sahip olduğunu bildirdiği için, 3RP ortakları, istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla dil becerileri eğitim programları geliştirecek ve uygulayacaktır.⁷⁶

Gerek arz gerekse de talep tarafını etkileyen hususlardan biri geçici koruma sağlanan Suriyelilerin sahip oldukları bilgi, beceri ve yetkinliklerin belirlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin hangi yeterliliklere sahip olduklarının bilinmemesinin yanı sıra sahip oldukları diploma, sertifika ve diğer belgeleri yanlarında getirememeleri de dikkate alındığında kişilerin bilgi, beceri ve yetkinliklerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması kapsamında ve yerel uyum için önemli bir husus olan ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin bilgi, beceri ve yetkinliklerinin ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması sonucu başarılı olmaları halinde MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi almalarının desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Suriye'de kriz öncesi istihdamın sektörler bazında analizi, Suriyeli erkeklerin yüzde 77'sinin ve Suriyeli kadınların yüzde 76'sının tarım sektörü dışında [yani sanayi (erkekler yüzde 28, kadınlar yüzde 9) ve

hizmet sektörü (erkekler yüzde 49, kadınlar yüzde 67)], istihdam edildiğini ve yalnızca yüzde 15'inin tarımda istihdam edildiğini göstermektedir.⁷⁷ Analiz, çoğu geçici koruma sağlanan Suriyelinin gelecekteki teknik mesleki eğitim ve diğer istihdam desteğinin tasarımı için dikkate alınması gereken endüstri ve hizmet sektörlerinde beceri ve tecrübeye sahip olduğunu göstermektedir.

Becerilere ve tecrübeler ek olarak, geçici koruma sağlanan Suriyeliler arasında, işyerinde okuma yazma seviyesi ve cinsiyet eşitliğinin ele alınması gerekmektedir. Çoğu Suriyeli için kriz öncesi eğitim seviyesi nispeten düşük olmuş ve işgücü, temel olarak erkeklerin hâkimiyeti altında bulunmuştur (erkeklerin yüzde 73'ü istihdam edilirken, kadınların yüzde 14'ü istihdam edilmiştir).⁷⁸ Türk erkekleri (yüzde 67 istihdam) ve kadınları (yüzde 30 istihdam) arasında da istihdam erişiminde önemli bir fark bulunmaktadır.⁷⁹ Bu nedenle, 3RP ortakları, kayıtlı istihdam fırsatlarına ve diğer hizmetlere eşit erişimi desteklemek için özellikle kadınları hedefleyecektir.

STRATEJİK YÖNELİM VE MÜDAHALE PLANI

Geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve Türk vatandaşlarının kendi kendilerini idame ettirme imkânına sahip olabilmeleri için, 3RP kapsamında geçim kaynakları desteği giderek daha da önem kazanmıştır. Yakın zamanda yapılan bir analiz, 3RP ortaklarının çabalarının; istihdam geliştirme, işe yönlendirme çabaları ve gönüllü öğretmenler ile diğer sağlık ve sosyal yardım personellerinin kamu kurumlarında işe alınması yoluyla 27.100 kişiye destek verilmesine doğrudan ve dolaylı olarak katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, zorlu bir makro-ekonomik bağlamda olumlu bir katkıyı temsil ederken, kendi kendine yeterli olmaya yönelik artan ihtiyacın ele alınması ve sosyal gerilimleri körüklemeye potansiyeline sahip olan, istihdamı çevreleyen hayal kırıklığını engellemek için, geçim kaynakları ve istihdam yaratma çabalarının ölçeğinin önemli ölçüde artırılması gereklidir.⁸⁰

Bunu yapabilmek için sektör, işgücü piyasasının hem arz hem de talep taraflarına odaklanacak ve şu anda çok sınırlı olan istihdam yaratma girişimlerini destekleyecektir. 3RP ortakları, istihdam yaratmaya destek sağlamak için, eğitim, işe yönlendirme, küçük işletmelerin büyüebilmesine yönelik fırsatların genişletilmesi ve yenilerinin yaratılması yoluyla geçici koruma sağlanan Suriyelilere, Türk vatandaşlarına ve özellikle kadınlara destek sağlayacaktır. 3RP ortakları, istihdam fırsatlarına erişim hedefiyle; iş başı eğitimi ve çıraklık sistemine yönlendirmenin yanı sıra iş yerine adaptasyon ve temel işgücü piyasası becerileri eğitimi de dâhil olmak üzere, teknik mesleki eğitim ve dil becerileri eğitimine yönelik talepteki artışa yanıt vermek için ortakların kapasitelerini güçlendirmeye devam edecektir. 3RP ortakları, eğitim modalitelerinin uyumuna

Fotoğraf:
IOM / Muse Mohammed

yönelik çalışacaktır. Kadınlara yönelik Türkçe kursları, özellikle kadınlara yönelik hizmet sunumu yapan merkezlerde, esnek programlar sunularak yaygınlaştırılacaktır.

Mesleki eğitim ve beceri eğitimi, küçük işletmelerin kurulması veya genişletilmesi yoluyla serbest meslek sahibi olma dâhil, istihdam olanaklarına erişme amacına yönelik olarak sağlanacaktır. 3RP ortakları, beceri eğitiminin işgücü piyasasına girişi garanti etmediğini ve işe yönlendirme konusunda ilave desteğin gerekli olduğunu kabul etmektedir. Eğitimler, yerel işgücü piyasalarının ihtiyaçlarına ve değer zincirleri değerlendirmelerine göre tasarlanmalıdır. Eğitim modaliteleri de, özellikle çocuk bakımı görevleri açısından, kadınların özel ihtiyaçlarına göre şekillendirilmeye devam edilecektir.

Ayrıca, kayıtlı istihdamın ve sosyal güvencenin önemi üzerine farkındalık yaratılması da dâhil olmak üzere, eğitimler tamamlandıktan sonra, kayıtlı istihdam olanaklarına erişimi kolaylaştırmak için bu işlere yönlendirme konusunda destek

artırılacaktır. Ortaklar; işverenler için teşvikler yoluyla yapılanlar da dâhil olmak üzere, çalışma izinlerine erişmek için bilgi ve destek sağlamaya devam edecektir.

Sektör ayrıca, çalışma programları için standartlaştırılmış nakit yoluyla yapılanlar da dâhil olmak üzere, ek gelir sağlamak, nakit ödemelerine bağımlılığı azaltmak ve ilgili kişileri çalışma ortamına aşına hale getirmek için, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin ve Türk vatandaşlarının istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik destek sağlayacaktır. Bu programlar öncelikle, tamamlanmış olarak geçici istihdam ve gelir fırsatları sağlamak için, diğer geçim kaynağı desteklerinin (dil sınıfları, beceri eğitimi) faydalanıcılarını hedefleyecektir. Faydalanıcıların, hem işbaşı beceri geliştirme hem de profesyonel çevre ile yeniden bağlantı kurma yoluyla, istihdam edilebilirliklerini artırmaları beklenmektedir. Böylece, işgücü piyasasının talep tarafındaki çabalar da paralel sonuçlar üretirken, bu programlar, işgücü piyasasına hızlıca dahil olamayan geçim kaynağı faydalanıcılarının büyük bir kısmının değerli bir tecrübe

⁷⁴ Dünya Bankası, ESSN geleceğe bakış çalıştayındaki sunum, Temmuz 2018

⁷⁵ ILO, Şanlıurfa'da İşverenlerin ve İşçilerin Suriyelilerin İstihdamına Genel Bakış

⁷⁶ WFP, ESSN Geçim Kaynakları Anketi Sonuçlarının Sunumu, Temmuz 2018

⁷⁷ Dünya Kalkınma Göstergeleri 2012, Dünya Bankası

⁷⁸ Suriyelilerin yüzde 18'i okuma yazma bilmemekteydi ve yüzde 43'ü ilköğretim mezunuydu. İşgücünde istihdam edilenlerin %73'ünü erkekler oluşturmaktayken, yalnızca yüzde 14'ünü kadınlar oluşturmaktaydı

⁷⁹ <http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27696>

⁸⁰ 3RP Kurumlar Arası Birim, Geçim Kaynakları ve İstihdam Verileri Analizi, Eylül 2018

HESAP VEREBİLİRLİK ÇERÇEVESİ

kazanmasına imkân tanımak açısından çok önemli olacaktır.

Ek istihdam olanaklarına yönelik ihtiyacın artması, hem kamu hem de özel sektöre stratejik bir birliktelik gerektirmektedir. 3RP ortakları, geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kayıtlı olarak istihdam edilmesine yönelik imkânlar hakkında teşvikler sağlamak ve farkındalığı artırmak, iş arayanlar ile özel sektördeki istihdam olanakları arasında bağlantı kurulmasını kolaylaştırmak ve değer zinciri analizleri ve yerel ekonomik kalkınma değerlendirmeleri (işgücü piyasası değerlendirmeleri) yoluyla büyüme ve iş yaratma potansiyeline sahip sektörleri tanımlamak için, özel sektör aktörleri ile olan ortaklıklarını ve işbirliğini genişletecektir. 3RP ortakları aynı zamanda, hedeflenen özel sektör ortaklarını, verimli kaynaklara (yani bankalardan veya diğer kredi kuruluşlarından alınan kredilere) daha iyi erişebilmeleri ve ekonomik faaliyetleri genişletmek için ihtiyaç duyulan ticari ağları kurabilmeleri için destekleyecek, mevcut ve yeni girişimlere iş danışmanlığı ve girişimcilik desteği hizmetleri sunacak ve istihdama erişimi kolaylaştırmak amacıyla kişilerin MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi almaları konusunda destek sağlayacaktır. Ortaklar, işgücü açısından yoğun girişimler aracılığıyla istihdam ve iş fırsatlarını genişletmek için kamu ortakları ve özel sektör ile ortaklıklar geliştirmeye çalışacaklardır. Uzun vadeli istihdam fırsatlarını teşvik etmek ve mevcut işleri muhafaza etmek için, özel sektörün katılımının işgücü piyasasının talep tarafına odaklanması önemlidir.

3RP ortakları, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) da dâhil olmak üzere, ilgili kamu kurumlarını desteklemeye devam

edeceklerdir. 3RP ortakları, istihdam ve iş olanaklarına erişimi güçlendirmek için kamu kurumlarına ve sistemlerine olan desteklerinin kapsamını önemli ölçüde genişletmiştir: 2017'de, AÇSHB, İŞKUR, Ticaret ve Sanayi Odaları, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (STB), Tarım ve Orman Bakanlığı veya (yetişkin dil eğitimi için) Milli Eğitim Bakanlığı ve belediyeler de dâhil olmak üzere önemli kurumları desteklemek için yalnızca 5 milyon ABD doları değerinde destek sağlamışken, bu tutar, 2018 ve sonrasında derlenmiş ve temin edilmek üzere 42 milyon ABD dolarının üzerine çıkartılmıştır.⁸¹

Genel olarak, Geçim Kaynakları Sektörü, sektörler arasında mevcut sevk sistemlerini daha da geliştirmek ve tamamlayıcı destek hizmetleri sağlamak amacıyla, Temel İhtiyaçlar, Gıda Güvenliği ve Tarım ve Koruma Sektörleri ile işbirliğini güçlendirecektir. 3RP ortakları aynı zamanda, Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması ile ilgili 2017-2023 Ulusal Programının hükümet tarafından uygulanmasını desteklemek için çocuk koruma ortaklarıyla da çalışacaklardır. Temel İhtiyaçlar ve Geçim Kaynakları sektörleri arasındaki bağlantı, temel ihtiyaçlara yönelik hizmetlerin sağlanmasının kayıtlı istihdama ilişkin sebep olduğu potansiyel caydırıcı hususları da analiz edecektir. 2019'dan başlayarak, Gıda Güvenliği ve Tarım Teknik Çalışma Grubu ile yakın koordinasyon içinde, tarımsal mesleki eğitimler Geçim Kaynakları Sektörü kapsamında ele alınacaktır.

Geçim kaynakları sektörünün çalışmaları, hem geçici koruma sağlanan Suriyelileri ve ev sahibi topluluk üyelerini etkileşime girmeye ve sosyal bağlantılar kurmaya teşvik edecek özel faaliyetler yoluyla, hem de programlama kapsamında tutarlılık ilkelerini yaygınlaştırarak ve kamu kurumlarını

güçlendirerek, sosyal uyumu iyileştirmeye yardımcı olmaktadır. Hizmet ve istihdama yönelik rekabet algısı nedeniyle, gerginlik potansiyeli söz konusudur. 3RP ortakları, toplumsal etkileşimi kolaylaştırmak ve müşterek ekonomik faaliyetleri teşvik etmek için hem Türk vatandaşlarını hem de geçici koruma sağlanan Suriyelileri aynı projeler kapsamında birlikte, açık bir şekilde hedefleyecektir.

Geçim Kaynakları Sektörü, ulusal (Ankara) ve bölgesel (Gaziantep) düzeylerde, Bilgi Yönetim Asistanı tarafından desteklenen bir Geçim Sektörü Koordinatörü tarafından koordine edilmektedir. Ortakları desteklemek ve yerel paydaşlar ve etkilenen topluluklarla etkili bir katılım sağlamak için gerektiğinde, Gaziantep ve Ankara'nın dışında bölgesel/yerel koordinasyon mekanizmaları kurulabilir.

Geçim Kaynakları Sektörü; İŞKUR, MEB, TOBB, Belediyeler, Sanayi Odaları ve Ticaret Odaları da dâhil olmak üzere GİGM, STB ve AÇSHB'nin yanı sıra, tamamı sektör çalışma grubunun üyeleri olan, özel sektörü temsil eden çatı örgütlerle yakın bir şekilde çalışmaya devam edecektir. Bu, sektör stratejisinin kamu kurum ve kuruluşlarının

öncelikleriyle iyi bir şekilde uyumlu hale getirilmesini sağlar. Devlet iş ağlarından yeni ortaklarla temasa geçilecek ve bu ortaklar sektöre davet edilecektir.

Sektörler arası izleme ve değerlendirme çerçevesi geliştirilmiş ve sektörler arası çıktılar ve göstergeler 3RP sektörleri tarafından belirlenmiştir. Sektörler, 3RP'nin istihdam üzerindeki genel etkisini ölçmek için, 2018'de yapılan analiz üzerine inşa etmek suretiyle, uygulama sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek için yakın bir şekilde çalışacaktır.⁸²

Geçim Kaynakları Sektörü Çerçevesinin sonuçları, plan ve hedeflere ulaşılmasını sağlamak için düzenli olarak gözden geçirilecek, gerektiğinde düzenlemeler

yapılacak ve sektörün planlanması ve uygulanmasının sonuç ve kanıta dayalı olduğundan emin olunacaktır. Ayrıca, 3RP ortakları, sektör performansının izlenebilmesi, sonuçların analiz edilmesi ve gerektiğinde geri bildirimde bulunulabilmesi için ActivityInfo aracılığıyla aylık kazanımlarını güncellemek üzere desteklenecektir.

Fotoğraf:
UNHCR / C. Argun

⁸¹ 3RP Kurumlar Arası Birim, Türkiye'deki Kamu Kurumlarına Verilen Destek 3RP 2017-2018, Eylül 2018

⁸² 3RP Kurumlar Arası Birim, Geçim Kaynakları ve İstihdam Verileri Analizi, Eylül 2018

SEKTÖR MÜDAHALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

AMAÇ 1: Hem Suriyeli hem de ev sahibi topluluklar için iyileştirilmiş, uygun ve daha iyi çalışma koşulları sağlanması dahil olmak üzere iyileştirilmiş geçim kaynakları ve yaşam şartlarının sağlanması

GÖSTERGE AMACI 1:	Artan mesleki, girişimcilik ve/veya dil becerilerinden dolayı istihdam edilebilirliği artan Suriyeli mülteciler ve ev sahibi topluluk üyelerinin %'si	2019 GÖSTERGE HEDEFİ:	2020 GÖSTERGE HEDEFİ:	S1: Çıktı, program faydalanıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
	Desteklenen kazanç elde eden Suriyeli mülteciler ve ev sahibi topluluk üyelerinin %'si	Belirlenecek	Belirlenecek	-	-	-	-

A. MÜLTECI BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program anıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam				
1.1.1 Toplumsal cinsiyete göre ayrılan, risk altında olarak tanımlanan ve eğitim (örneğin mesleki ve dil becerileri) ve farkındalık yaratma (örneğin iş ve istihdam kanunları) faaliyetlerinden yararlanan gençler ve bireylerin sayısı	7.975	7.305		2.365.883	9.366.824	2.350.477	4	4	4	4
1.1.2 Toplumsal cinsiyete göre ayrılan, risk altında olarak tanımlanan ve istihdam edilmek ya da iş kurmak suretiyle gelir elde eden gençler ve bireylerin sayısı	3.240	3.640								
1.1.3 Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten kurtulan ve PSS (Psikososyal Destek) ve özel destek (bireysel veya grup halinde) dahil olmak üzere geçim kaynakları yardımı alan bireylerin sayısı	750	500								
1.2 Suriyeliler, ev sahibi topluluklar ve diğer yerel gruplar arasında çırme ve banş içinde bir arada yaşamayı teşvik etme	1.586	1.578		21.208.167	20.752.357	1.670.371	3	3	4	3
1.2.2 Banş içinde bir arada yaşamayı arttırmak üzere hem Suriyeliler hem de ev sahibi topluluklar için düzenlenen ortak etkinliklere katılan kişilerin sayısı	39.460	37.660								

Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları 30.258.643 4.034.454 30.119.181 4.020.848

B. DAYANIKLILIK BİLEŞENİ

Çıktılar	Çıktı Göstergeleri	2019 Gösterge Hedefi	2020 Gösterge Hedefi	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)			S1: Çıktı, program anıcılarına mal ve hizmetlerin sağlanmasında yerel sistemleri kullanıyor ve/veya güçlendiriyor mu?	S2: Çıktı yerel müdahale ekipleriyle kaliteli ortaklıklar kuruyor mu?	S3: Çıktı kendi kendine yeterliği destekliyor mu?	S4: Çıktı sosyal uyum/istikrara katkıda bulunuyor mu?
				2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi*	2020 Toplam				
1.3: Suriyeliler ve/veya etkilenen ev sahibi toplulukların ekonomik imkanlarına ve toplumsal cinsiyete duyarlı aktif işgücü piyasasına erişimin iyileştirilmesi	1.3.1 Eğitimleri (örneğin teknik mesleki eğitim, dil becerileri eğitimleri ve geçim kaynakları elde etme becerilerine dair her türden eğitim) tamamlayan Suriyeli mülteciler veya ev sahibi topluluk üyelerinin sayısı 1.3.2 İş karşılığında nakit programları gibi kamu altyapısı ve çevresel varlıklarını iyileştirilmesi yoluyla istihdam edilen Suriyeli kadın ve erkekler veya ev sahibi toplulukların kadın ve erkek üyelerinin sayısı 1.3.3 İşe yerleştirme, serbest meslek ve gelir elde etme imkanları sayısında geliri artıran Suriyeli mülteci ve ev sahibi topluluk üyelerinin sayısı 1.3.4 Türkçe dil eğitimlerini tamamlayan Suriyeli mülteciler	47.168	36.925	137.561.667	16.083.449	214.722.136	9.517.728			
1.4: Politika belirleyicilerin ve hizmet sağlayıcıların aktif işgücü piyasası politikalarını, iş denetimi, çalışma izni alma ve becerilerin sertifikasyonu/akreditasyonu gibi geçim ile ilişkili destek hizmetlerini sağlamaya kapasitesinin geliştirilmesi	1.4.1 Kapasite geliştirme bir parçası olarak yükümlülük sahiplerini (politika belirleyiciler) ve ortaklar/hizmet sağlayıcıları hedef alan iş yönetmelikleri ile ilgili savunuculuk müdahaleleri ve farkındalık yaratma kampanyalarının sayısı 1.4.2 Bireysel danışmanlık, iş danışmanlığı ve işletme rehberliği/koçluğu gibi yöntemlerde desteklenen etkilenen kadın ve erkek topluluk üyelerinin sayısı 1.4.3 Etkilenen topluluklar için iş imkanları yaratmayı hedef alan kamu/özel sektör müdahalelerini arttırmak için oluşturulan ittifakların veya başlatılan pilot girişimlerin sayısı 1.4.4 İş imkanlarına erişim için kamu kurumlarının güçlendirilen kapasitelerinden faydalanan Suriyeli kadın ve erkeklerin sayısı	391	414							
1.5: İşgücü talebi ile erkek ve kadın işgücü arzı arasındaki boşluğu doldurmaya odaklanarak iş olanakları, gelir elde etme, iş imkanları veya diğer ilgili müdahaleleri tanımlama ve paylaşıma yönelik bilgi tabanının genişletilmesi	1.5.1 Suriyelilerin yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde işgücü piyasası talebi üzerine yapılan toplumsal cinsiyete duyarlı değerlendirmelerin sayısı 1.5.2 Tüm ortakların erişilebilirliği Geçim Kaynakları eğitimi alan tüm faydalanıcıların yer aldığı veri tabanı (e/h) 1.5.3 İyileştirme, çıkarılan dersler, iş engelleri ve geçimle ilişkili meselelere ilgili pilot girişimlerin sonucu toplandı ve paylaşıldı (e/h)	18.390	16.655	21.850.129	3.623.239	21.901.139	3.651.349	4	4	3
1.6: İş yaratmayı sağlamak adına küçük ve orta büyüklükteki işletmelere ve yeni başlayan şirketlere teknik ve mali destek sağlanması	1.6.1 Ortak girişimler ve ortaklıklar dahil olmak üzere başlatılan/geliştirilen yeni şirketlerin/işlerin sayısı 1.6.2 İş yönetimi eğitimleri, mali/mali olmayan hizmetler veya teknoloji transferi aracılığıyla desteklenen küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ve işler	327	332	33.465.729	3.336.539	61.546.029	3.336.539	5	5	3

Çıktı düzeyinde Toplam Bütçe İhtiyaçları 200.130.483 24.219.872 304.222.512 17.642.261

Sektör Özeti	Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)		Bütçe İhtiyacı (ABD Doları)	
	2019 Toplam	2019 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi	2020 Toplam	2020 Yılı İçin Ergen/Genç Bütçesi
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Suriyeli Bileşeni	30.258.643	4.034.454	30.119.181	4.020.848
SEKTÖR GENEL TOPLAMI: Dayanıklılık Bileşeni	200.130.483	24.219.873	304.222.512	17.642.262
Toplam	230.389.126	28.254.326	334.341.693	21.663.110

Fotoğraf: UN Women / Diego Cupolo

KURUM BAZINDA SEKTÖREL MALİ GEREKSİNİMLER

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Koruma Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Koruma Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
ACTED	-	452.000	452.000	-	504.000	504.000
ALRASALA	124.000	15.000	139.000	146.450	22.500	168.950
ASAM	32.000	212.760	244.760	-	-	-
BONYAN	635.650	704.000	1.339.650	1.271.300	1.265.000	2.536.300
CIPE LIFE	1.616.800	1.583.200	3.200.000	1.616.800	1.583.200	3.200.000
CONCERN	350.000	7.760.000	8.110.000	200.000	8.060.000	8.260.000
DRC	86.800	1.738.720	1.825.520	-	-	-
FAO	-	11.375.000	11.375.000	-	11.875.000	11.875.000
ILO	-	13.186.900	13.186.900	-	16.700.700	16.700.700
IOM	-	16.000.000	16.000.000	-	16.000.000	16.000.000
KUDRA	-	240.000	240.000	-	360.000	360.000
MWL	31.000	44.000	75.000	46.000	67.500	113.500
RIZK	-	2.206.000	2.206.000	-	2.055.000	2.055.000
SAVE THE CHILDREN	163.820	188.114	351.934	168.310	458.987	627.297
QATAR CHARITY	635.000	735.000	1.370.000	635.000	740.000	1.375.000
UNDP	14.812.500	100.788.044	115.600.544	14.812.500	202.065.044	216.877.544
UNIDO	-	2.300.000	2.300.000	-	2.000.000	2.000.000
UNHCR	9.165.619	36.662.476	45.828.095	9.165.619	36.662.476	45.828.095
WATAN	340.000	1.400.000	1.740.000	420.000	250.000	670.000
WFP	-	1.109.269	1.109.269	-	2.003.105	2.003.105
STL	420.000	180.000	600.000	-	-	-
UNWOMEN	440.000	1.250.000	1.690.000	500.000	1.550.000	2.050.000
CARE	1.405.454	-	1.405.454	1.337.202	-	1.337.202
TOPLAM	30.258.643	200.130.483	230.389.126	30.319.181	304.222.512	334.541.693

KURUM BAZINDA MALİ GEREKSİNİMLER

3RP ORTAKLARI LİSTESİ

Kurum/Kuruluş	2019 Bütçe İhtiyaçları			2020 Bütçe İhtiyaçları		
	Koruma Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2019 Toplam (ABD Doları)	Koruma Bileşeni	Dayanıklılık Bileşeni	2020 Toplam (ABD Doları)
FAO	380.000	22.125.000	22.505.000	380.000	22.325.000	22.705.000
ILO	-	13.186.900	13.186.900	-	16.700.700	16.700.700
IOM	27.660.000	27.125.000	54.785.000	28.065.000	27.450.000	55.515.000
UNDP	14.812.500	229.935.519	244.748.019	14.812.500	359.863.046	374.675.546
UNEP	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000
UNFPA	21.920.000	13.520.000	35.440.000	21.400.000	21.950.000	43.350.000
UNHCR	232.334.018	107.273.305	339.607.323	190.524.130	107.448.494	297.972.623
UNICEF	130.631.573	108.740.000	239.371.573	124.817.500	102.660.000	227.477.500
UNIDO	-	2.300.000	2.300.000	-	2.000.000	2.000.000
UNWomen	875.000	1.920.000	2'795'000	945.000	2.480.000	3.425.000
WFP	539.145.343	15.437.519	554.582.862	388.448.873	12.351.286	400.800.158
WHO	10.349.000	7.138.000	17.487.000	10.349.000	7.138.000	17.487.000
Partners	80.749.832	44.234.647	124.984.479	58.713.220	35.686.073	94.399.293
TOPLAM	1.058.857.266	592.985.891	1.651.843.157	838.455.222	718.102.598	1.556.557.820

Geçtiğimiz aylarda yaşanan TL'den ABD Dolarına döviz kurundaki aşırı dalgalanmaların ardından, 3RP Türkiye bölümünün tüm sektörleri için fon gereksinimleri, Ekim 2018'de 6.0067 olan BM döviz kuru esas alınarak tahmin edilmiştir. Döviz kurunda yaşanabilecek dalgalanmalar, gereklilikleri önemli ölçüde etkiliyorsa, tekrar gözden geçirilecektir.

AAR JAPAN
 ACTED
 Adalet Bakanlığı (AB)
 Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB)
 Al Ameen for Humanitarian Support
 Al Resala Foundation
 Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)
 Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
 Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR)
 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)
 Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO)
 Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women)
 Bonyan
 CARE International
 Center for International Private Enterprise (CIPE)
 Children of One World Association
 CONCERN Worldwide
 Danimarka Mülteci Konseyi (DRC)
 Dünya Gıda Programı (WFP)
 Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
 Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)
 Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
 Göç İdaresi Müdürlüğü (GİGM)
 Hayata Destek Derneği (STL)
 Homs League Abroad (HLA)
 HOPES
 Human Appeal
 Ihsan Relief and Development (Ihsan RD)
 Islamic Relief Worldwide
 ISWA
 İçişleri Bakanlığı (İB)
 KUDRA
 MARAM
 Mercy Without Limits (MWL)
 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)
 Mülteciler Derneği
 PASS Humanitarian
 Qatar Charity
 RIZK
 Sanayi Odası
 Save the Children
 Sevgi ve Kardeşlik Vakfı
 SHAFK
 Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SDGG-ASAM)
 SPARK
 Syria Relief
 Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB)
 TEKAMUL
 Ticaret Odası
 Türk Kızılayı (TK)
 Türkiye Barolar Birliği (TBB)
 Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)
 Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)
 Türkiye Ziraat Odalar Birliği
 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
 Uluslararası Göç Örgütü (IOM)
 Uluslararası Yardımlaşma ve Entegrasyon Derneği (TIAFI)
 WATAN
 Welthungerhilfe (WHH)
 Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

3 R P
REGIONAL
REFUGEE &
RESILIENCE PLAN

TÜRKİYE